

Johanna Hubertina was the only Akkermans that my father had any sort of relationship with. She became a nun after this and wrote to my father in Velden when he was a child. I do not have any of these letters, but I do have a couple of the faded photos she sent him of her time on a mission in Kenya.

CARTE de CONGO BELGE

Zuster Akkermans in Belgisch Congo

CARTE de CONGO BELGE.....	1
REIZEN IN OORLOGSTIJD.....	2
VIER ST. ANTONIUS ZUSTERS VAN ASTEN in de coupé van een exprestrein	2
Vertrek te Asten.....	2
Vertrek te Brussel.....	3
Een onvergetelijke nacht.....	3
Reis door Frankrijk.....	4
LANGZAAM GING DE TREIN NA ONGEVEER een uur wachten aan het station	4
Naar de boot.....	4
Vertrek te La Rochelle.....	5
Oefenen met de reddingsgordels.....	5
De eerste nacht op zee.....	6
Steeds verder naar het Zuiden.....	6
Passiezondag.....	6
Wat nu weer ?.....	7
Zonsondergang op zee.....	7
Wat was het geval?.....	7
Naar het einde van de zeereis.....	8
De bootbezichtigd.....	8
De evenaar gepasseerd.....	8
Witte Donderdag op zee.....	9
Aankomst te Lobito.....	9
Aankomst te Matadi.....	10
Matadi.....	10
Naar de Zusters.....	10
Paasmiddag.....	11
De reis gaat verder.....	11
HET ZONNETJE SCHEEN al warmpjes voordat de trein vertrok,	11
Leopoldville.....	12
Een angstige rit.....	12
'n Beetje hoop.....	12
Rechtsomkeer !.....	13
Toen we van het ziekenhuis terugreden, stopte de auto bij:	13
Markt!.....	13
Nog iets te zien.....	13
We gaan verder.....	14
Wat een nacht!.....	14
DE EERSTE dagen van onze reis op de Congostroom	15
Tropische hitte.....	15
'n Ongeluk gebeurd.....	15
Negerhutten bezichtigd.....	15
Congo's mooie natuur.....	16
TWEDE DAGEN later... Gelukkig! O. L. Heer en Maria, de Sterre der Zee,	16
Bange ogenblikken.....	16
We varen weer verder.....	17
Weer storm.....	17
In Bumba.....	17
Nog twee dagen!.....	18
BIJ ONS VERTREK te Bumba hebben we een Mahomedaan.....	18
't Gaat naar het einde.....	18
Basoko in zicht.....	19
Afscheid van Pater de Leest.....	19
Geduld is een schone deugd.....	20
O GOD LOVEN WIJ! We zijn veilig in Simba aangekomen	20
Een Hindoe-familie aan boord.....	21
Elisabetha.....	21
Wat deed dat goed!.....	21
We werden toch niet bang!.....	22
AANKOMST TE SIMBA.....	22
't Ging goed.....	22
Wat nu gedaan ?.....	22

Zou er uitkomst komen?.....	23
Het was pikdonker geworden.....	23
Simba!!!.....	24
BLIJ WEDERZIEN.....	24
Eerst naar de kapel.....	24
Welkom van de kinderen.....	24
O, die negertaal!.....	25
Hoe het in de Missie is?.....	25
Vaarwel, aan allen,.....	25
Woelige kroeskopjes.....	26
'N KIJKJE in de CONGO-MISSIE.....	27
In de val gelopen.....	28
MEIBLOEMPJES IN HET CONGOLAND.....	28
REIZEN IN HET Hartje van Afrika.....	29
KERSTMIS IN CONGOLAND (vervolg) zal het Kindje Jezus	32
UIT HET CONGOLAND.....	32
Vacantievruchten YALISELE.....	33
YALISERE Op stap met de jeugd.....	34
Het vermiste halssnoer.....	36
De ZWARTE baby.....	37
30 APRIL.....	38
?? Februari is een belangrijke dag in de geschiedenis van Mompono.	38
Tot zelatrice van de St. Antoniusbond in Canada [is] aangesteld	39
CANADA.....	39
Uit de Congo (BEFALE).....	39
kerstmis in de congo.....	40
KERSTMIS!!!.....	41
ONZE SCHOOLMEISJES.....	41
IN MEMORIAM.....	42
Bij het vertrek van Zuster Cunera.....	43
Uit Aflevering 1958-10.....	43
Laatste zusters van Asten veilig terug	43
23 juli 1960 Weinig optimisme voor de missie	44
Drama.....	44
Geërgerd.....	45
Gevaar voor de missie.....	45
23 juli 1960? Van velen nog niets vernomen	45
9 september 1964 Zusters van Asten willen niet naar de Congo terug	45

REIZEN IN OORLOGSTIJD.

VIER ST. ANTONIUS ZUSTERS VAN ASTEN in de coupé van een exprestrein

op weg naar Africa, midden in de donkere nacht... in rumoerige oorlogstijden...
 Zo gingen ze heen naar de zielen, nog in de donkere schaduw van de dood gezeten...
 10 strijdend met de heerser der duisternis!

Ze gingen, om gehoor te geven aan het bevel van de Meester: "Gaat en onderwijst alle volkeren."

Ze gingen trots een min of meer dreigend oorlogsgevaar, maar vertrouwend op de goddelijke Voorzienigheid, want zolang er nog een land- en zeeweg voldoende veilig zijn, moet het Missiewerk worden voort gezet en uitgebreid.

In de april-aflevering plaatsten we een foto van de vertrokken Zusters, die intussen, Goddank, behouden in Simba (Belgisch Congo) zijn aangekomen.

We laten nu Zr Veronica een en ander over de reis vertellen.

20 Woensdag 6 Maart [1940], na het H. Lof verlieten we onder het zingen van "Ave Maris Stella" de kapel en trokken de grote, wijde wereld in, terwijl de zegening van de door heel de kloostergemeenschap beloofde gebeden ons nog na zou stromen. Er was geestdrift bij de thuisblijfters [thuisblijvers], maar nog meer bij die gingen! Toch valt afscheid nemen zwaar, maar blijde werd het offer gebracht; door onze tranen heen zagen we immers reeds het land van onze vurige wensen, het zoveel jaren verlangde missieveld!

Vertrek te Asten.

Vooraf toen we voorgoed afscheid moesten nemen van ons dierbaar Moederhuis en Medezusters voelden we het afscheid diep. We wuifden, wuifden lang, totdat zij uit het gezicht verdwenen waren.

30 Per auto ging het nu de richting van Brussel in, waar we op de trein zouden gaan naar La Rochelle (Frankrijk). Groot is zo'n offer, vooral voor haar die een grote liefde

heeft voor haar ouders, bloedverwanten, Moederhuis en geboortegrond. Maar de stem die ons riep om alles wat we hadden edelmoedig ten offer te brengen, was de stem van God zelf. Hij is het die onze zwakke offerkrachten zal versterken.

In Brussel hadden we ons compartiment 21 gauw gevonden, want de namen waren aangegeven. De trein was goed kenbaar, er waren veel Paters en Zusters, die mee gingen.

40 Een Pater heeft ons onze coupé aangewezen. We voelden ons nog niets vreemd, immers we hadden nog kennissen en medezusters bij ons, die ons weg brachten. Daar werd er getoet en gefloten, dat de niet-medereizenden de trein moesten verlaten. Nu gauw de ramen open. Het was zwart van het volk, die hun dierbare Ouders, broers of zusters of kinderen, misschien wel voorgoed zouden vaarwel zeggen!

Vertrek te Brussel.

Precies 9 uur 's avonds vertrok de trein. Op het perron zongen de reizigers een afscheidsliedje. Wij wuifden lang, zeer lang...! Toen was alles weg, voor goed weg! We lieten ons zachtjes neervallen op de kussens van de coupé. Opeens was er stilte, ja even zelfs een drukkende stilte in de regelmatig voort schokkende coupé. Maar het duurde toch niet lang... wederzijds was nu het offer gebracht... En evenals de
50 morgendauw zich zacht neervleit op het jonge groen, zo daalde ook in onze ziel neer het bewustzijn van iets groots voor God ten offer te hebben gebracht. En zo men ons toen zou komen vragen "Wilt u terugtrekken?" Wij zouden geantwoord hebben: "Nee, voor niets ter wereld." De trein holde maar voort, met zijn vracht passagiers. Al heel spoedig kwamen ze onze passen halen en moesten we tekenen. Ook kwam de chef zeggen, dat we onze papieren gereed moesten houden want we zouden de Franse grens passeren.

Daar opeens, stop! We waren er al. Alles nagekeken en, in orde!

60 De trein boorde weer verder door de duisternis als een spook! In heel Frankrijk was geen enkel lichtje te zien! Overall een drukkende donkerte wegens het dreigende oorlogsgevaar. Als er licht moest zijn, bijvoorbeeld aan de grote stations, dan waren het kleine blauwe lampjes of witte lampjes met kappen er boven zodat het licht naar beneden viel. In de coupés ook allemaal blauwe lampjes, heel klein. We weten zelfs niet eens wanneer we langs de lichtstad Parijs gekomen zijn! Alles was gewoon pikdonker.

De schitterende lichtreclames hebben hun spel gestaakt en zijn ingesluimerd. Wanneer zullen we ontwaken? Graag hadden we de schoonheid van de witte koepels der Sacré Coeur en de majestueuze, indrukwekkende torens van de Notre Dame bewonderd, maar helaas... alles schoof in trieste rouw voorbij...

70 Het was toch zo geheimzinnig! En hoe dikwijls ze om onze passen en papieren zijn komen vragen weet ik niet, maar dat was nogal eens te doen. Zo hadden we tenminste nu en dan een verzetje en voor we er erg in hadden was het al half twee en de honger kwam met de slaap over ons neerdalen.

Eerst onze boterhammen voor de dag gehaald en ze smaakten maar wat goed al was het nacht. Nog eens kwamen ze ons plagen om een kaartje te tekenen en toen gingen we ons gereed maken om te slapen.

Een onvergetelijke nacht.

Het avondgebed gebeden en daarna ieder in een hoekje van de coupé. Het ergste van alles was, dat we juist de laatste coupé van de wagon hadden, waarachter zich een toiletgelegenheid bevond, zodat het een geregeld defileren langs ons coupédeurtje was en bijna iedereen, al of niet nieuwsgierig, door het glas naar binnen keek.

80 Enfin, de reisdekens uitgepakt, met behulp van onze koffers een soort kampbed gemaakt en we zouden gaan slapen! De eerste tijd hebben we echter niets gedaan dan gelachen, was de éne stil, dan begon de andere weer, het was toch ook zo'n mooi gezicht! Eindelijk vielen we van vermoeidheid toch in slaap.

Toen opeens de trein met een schok; stilstond; we schrokken wakker. Natuurlijk gauw gekeken wat er te doen was, doch er was niets anders te zien dan mannen die rondom de trein liepen, met lantaarntjes in de hand en een drukte hadden van belang; ze sticuleerden en keften in hun vinnig Frans dialect, dat het leek alsof ze de grootste ruzie hadden. Maar het bleek al gauw dat het niets was dan zorg voor ons "leven", want ze beklopten, smeerden en olieden de trein met zo'n ijver dat het prettig was om
90 te zien en toen ze de teugels van ons ijzeren paard weer in handen namen, hebben we ons leven maar gerust aan de vaste hand van die zwarte kerels toevertrouwd, mediterende over de zorg van God, die de teugels van de grote wereldtrein met oneindige wijsheid en Vaderlijke goedheid weet te leiden.

Tegen de morgen, toen het licht begon te worden, hebben we onze kampeerbagage weer opgeborgen en zijn ons eens fijn fris gaan wassen; we waren blij dat we een beetje gerust hadden.

Om een uur of 7 kwamen een paar Paters ons goede morgen wensen; ze betuigden er hun spijt over, dat het 's nachts zo donker was geweest, anders hadden ze een foto

100 genomen van de slapende zusters, maar wij hadden er heus niet zoveel spijt van! In welk deel van Frankrijk we zaten, wist niemand te vertellen, de reis was voor iedereen vreemd. Wij gingen ontbijten; de boterhammen smaakten goed, en daarna onze gebeden afgemaakt.

Reis door Frankrijk.

Nu begon het genieten van de mooie natuur. Lang was de reis eentonig geweest maar nu werd het des te mooier. De gouden morgenzon zorgde voor kleurenschakeringen en we genoten van de bergen met dichte bossen begroeid en tegen de hellingen leuke witte of lichtgekleurde huisjes; ook huisjes in de bergen uitgekapt, ja zelfs een hotel. De bewoners van deze streken waren bijna allen vrouwen en kinderen, mannen zag men niet, zelfs niet op het land, daar die allemaal naar het front waren. Opeens schoot de 110 trein een tunnel in, alles pikdonker, al gauw gingen de lampjes aan.

We schrokken een beetje, want het kwam zo onverwachts, toch vonden we het leuk. Om ongeveer 1 uur zouden we in La Rochelle zijn.

De Paters begonnen al kaarten te schrijven en toen wij ook natuurlijk. Alles was reeds klaar, doch daar kwam het bericht dat er niets gepost mocht worden in La Rochelle. Wat een teleurstelling!...

120 Voor de bewoners van La Rochelle was het een nieuwtje om zo'n exprestrein aan te zien komen, want dat was pas de tweede keer; geen wonder dan ook dat alles wat er leefde naar buiten kwam gelopen, alsof de wereld verging. Toen de trein stopte werd hij opeens omsingeld door soldaten. Hier voelde je echt de druk van een oorlogsland, wat een bedrukte gezichten overal... we hebben maar twee mensen gezien die vriendelijk keken, dat waren een oud mannetje met zijn kleinzootje. Geen enkele passagier mocht zich in verbinding stellen met de buitenstaanders. Niemand mocht de trein verlaten. Bijna voor iedere coupé stond een Franse soldaat om de wacht te houden. Zelfs een juffrouw, die haar familie aan de trein staan had, mocht niet met hen praten. (Wordt vervolgd).

REIZEN IN OORLOGSTIJD.

(Vervolg.)

LANGZAAM GING DE TREIN NA ONGEVEER een uur wachten aan het station

130 verder naar de brug. La Rochelle is een reuze drukke haven; het was interessant om te zien, hoe daar alle mogelijke en onmogelijke waren af- en aangevoerd werden; zelfs Congolees hout lag er. Juist bij de brug, weer stop! Ook hier stond het vol soldaten. Even later rijden we de brug over en daar valt ons oog op de vriendelijk witte "Elisabethville", die op het deinende blauwe water rustig haar passagiers ligt af te wachten.

140 Er gaat een schokje door ons binnenste, maar er is toch geen greintje heimwee in ons hart, als we eindelijk na vijf lange uren van wachten de stoffige, zwarte trein mogen verruilen tegen het blanke, ruime zeeschip. Lang wachten is op zichzelf al niet prettig en bovendien steeds bewaakt, bespied en in het oog gehouden te worden door soldaten, commiezen en douanen, die je niet begrijpen of verstaan, is nog minder prettig.

Ik moet dan ook eerlijk bekennen dat het ons toen wel even te machtig werd. We voelden ons zo vreemd en eenzaam, en het was of nu pas al de zwaarte van het afscheid op ons neerkwam. Alles kwam ons weer voor de geest, familie, vaderland, moederhuis, en het leek wel of ons vertrek maar een sprookje was geweest, dat Grootmoeder ons verteld had.

150 We ontwaakten uit onze dromerijen toen de Paters ons kwamen verwittigen dat we ons geld en onze koffers gereed moesten houden voor de controle. Maar vergissen is menselijk en in plaats van Congolese franks Franse franks opgeven, is iets wat iedereen kan overkomen, maar het gezicht van onze commies voorspelde toch niet veel goeds, toen hij er z'n collega opmerkzaam op maakte met: "Klopt niet, niet in orde, geen Franse franks."

Ik zei maar gauw: "Mijnheer, dat is een vergissing."

Hij nam de portefeuille en keek ze eens goed na, daarna keek hij ons alle vier eens strak aan en dacht toen zeker: "'t Zal wel vertrouwd volk zijn." In ieder geval hij maakte de vergissing op het papier weer in orde en ik kreeg alles weer terug. Onze koffers hebben ze helemaal niet ingekeken. Toen hij ze zo netjes open zag staan geloofde hij het wel. Een briefje meldde ons toen, dat we de trein mochten verlaten, maar zonder koffers of pakken. Er kwam een jongen met een genummerde band om zijn arm, die voor de bagage zou zorgen. Dat nummer moesten we goed onthouden.

160 Naar de boot.

Alle passagiers moesten door één deur uit, want we moesten de controleur nog passeren, die onze passen had. Alles ging zo stemmig en gedrukt alsof het naar een uitvaart ging. Op drie plaatsen moesten we halt houden. Bij het eerste tafeltje kregen we onze passen terug, bij het tweede werden ze weer nagekeken en hij het derde

werd er een stempeltje op gedrukt en kregen we nog twee kaartjes, die we twintig meter verder weer af moesten geven. En dat alléén maar voor het kleine stukje van uit de trein tot aan de loopplank van de boot! Ik geloof als het kon hadden ze ons met trein en al op de boot gereden! Het wemelde hier van hoge heren, soldaten van alle rangen, en allemaal met een begrafenisgezicht. Nooit zal ik dat vergeten! Het maakte op alle passagiers een diepe indruk! Echt blij waren we dan ook, toen we eindelijk de loopplank van ons toekomstig "Home" onder de voeten voelden, al zaten daar ook weer

170 dingen aan vast, die niet mee zouden vallen.
Want, als je nog nooit een zeestomer van dichtbij gezien hebt, dan lijkt het wel, dat je opeens overrompeld wordt door een monster waarvan je de grootte niet overziet en dat je daarna in zal slikken om je over een watermassa te dragen, wier luimen en grillen nog onbekend zijn.

Heb je dan over het onhandige bruggetje, waar je al je aandacht voor nodig hebt om er zonder halsbrekende toeren over te komen, voet aan boord gezet, dan wordt [word] je overvallen door een zwerm bedienden, die zich uitsloven, om je bagage op z'n bestemming te brengen, terwijl een ander aan je kleren trekt en meetroont om een cabine aan te wijzen, wat je een gevoel geeft van ontvoerd te worden en nooit of

180 nimmer uw medereizigers terug te zien! Maar die schrik bleek al gauw ongegrond, toen we zagen dat we met ons vieren cabine 16-17-18 en 19 hadden. Hé, dat was een opluchting! Nu gauw terug naar het dek.

Vertrek te La Rochelle.

Om 5 uur werd het anker gelicht. We verwachtten hartelijk medeleven van achterblijvenden [achterblijvers] op de kade, maar alles ging zo koud en gevoelloos, dat je er van zou bevriezen. Toeschouwers van het vertrek waren alleen de soldaten en de hoge heren.

Een beetje muziek op het schip was alles dat ons wat opvrolijkte. Toen de kust met meedogenloze wreedheid, tergend, als-maar smaller en smaller werd, kwam er een

190 heilige stilte over ons. O, het moest wel, het moest ons Franciscuskinderen trekken en boeien, het prachtige natuurschoon, de fonkelende avondzon, die met zachte hand over het glinsterende water streelde..., maar dan ook telkens weer dat streepje... dat smalle, steeds kleiner wordende streepje grond... Europa... zien we u voor het laatst...? O God, neem ons zwijgen aan voor een gebed! Gij zelf hebt ons geroepen naar de missievelden van midden Afrika. Ja, wij willen als missiezuster ons leven gaan wijden aan uw dienst; voelen ons veilig in Uw Hand.

Toen het bewustzijn een beetje was teruggekeerd hebben we ons Mariabeeldje uitgekapt, de gewijde kaarsen aangestoken, de reisgebeden geboden en "O Sterre der Zee" gezongen.

200 We zijn met acht Paters op de boot, drie van de Priesters van het H. Hart, twee van Mill-Hill en drie Salesianen. Verder vijf en twintig Zusters, waarvan veertien van de Zusters van Liefde van Gent, twee van Don Bosco, vier van Sacré Coeur en één van de K.L.M., zoals een van de Paters zegt, maar het is een gewone zuster van Sint Vincentius hoor! Dan zijn er nog twee Broeders en wij met ons vieren, dus religieuzen genoeg! Eén kant van het dek is uitsluitend gereserveerd voor de religieuzen. Dat is fijn hé!

Oefenen met de reddingsgordels.

Al heel gauw was het oefenen met de reddingsgordels; wat moesten we lachen, toen we al de passagiers in hun monsterachtig vest te voorschijn zagen komen. Toch bekroop me

210 ook even de angst, er moest toch eens iets gebeuren!

De reddingsbootjes staan nu niet op het dek, zoals anders, maar hangen heel laag, gereed voor het gebruik. Zelfs zitten er levensmiddelen in, zoals drinkwater, bussen melk enz. We behoeven dus niet van honger te sterven als er iets zou gebeuren en we ons op zo'n dobbertje aan de zee moesten toevertrouwen. Ook liggen de sloepen gereed, ieder voor een twintig personen. Het is te hopen dat we niets van dat alles nodig hebben! In de Noordzee hebben onze zeelui twee meter van het schip af een drijvende mijn gezien en die toen gauw onschadelijk gemaakt. Wel vijf keer werden de passagiers gewaarschuwd om met de reddingsgordels op het dek te komen.

Om 7 uur is het diner. De zee is zo kalm dat we beneden in de eetzaal bijna niet

220 kunnen merken dat we op zee zijn. We zitten met zessen aan één tafel twee zusters van Don Bosco, waarvan er een goed Vlaams spreekt en de andere Frans en wij vieren. Na het diner gaan we nog een luchtje happen en genieten van het eindeloze, spiegelgladde water en we vinden het iedere dag al koddiger van dat Moedertje, dat voor de eerste keer haar dorpje uitging en naar de markt in de stad stapte, terwijl ze er maar niet over uitgeroepen kon komen, dat de wereld toch zo groot was!

Ja groot is de wereld, ontzettend groot! En zoveel miljoenen mensen erop... En dan denkt men onwillekeurig, aan wat een vrome Moeder dikwijls tegen haar kinderen zei: "En O. L. Heer die zorgt voor je en doet alles voor je en ziet je altijd zó, alsof

jij maar helemaal alleen op de wereld waart."

230 Ja, het is onbegrijpelijk... en toch is het zo...!

De eerste nacht op zee.

Na nog wat gezellig gepraat te hebben in de cabine, gingen we eindelijk om half elf naar bed. We hadden ons in Gods Hand gesteld, dus in vrede leggen we ons hoofd neder en sliepen rustig in. Immers, Maria de Sterre der zee beschermd ons en er gebeurt toch niets zonder Gods toelating. En dan, met zóveel Paters en Zusters aan boord, die bidden er de boot wel door!

240 's Nachts zouden we in de golf van Biskaje komen. Ik sliep al heel gauw rustig in, de drie anderen konden de slaap niet te pakken krijgen. Midden in de nacht schrok ik wakker van een harde slag, de boot kraakte voor geweld. Ik dacht, daar vliegt ons schip in tweeën; mijn bed schommelde en ik stond met een reflexbeweging recht, maar viel zonder reflexbeweging met mijn neus op de grond. Vlug overeind en naar het cabineraampje. "Storm!" Van verre zag ik in de duisternis de wit-schuimende golven, als briesende leeuwen aan komen hollen. Gauw wilde ik de gewijde kaars aan steken, maar dat was me een toer, om die zonder benen breken te voorschijn te halen. Ik heb het dan ook maar gauw opgegeven, ze zouden immers toch niet blijven staan, en O. L. Heer zag toch wel dat ik het graag zou doen.

250 's Morgens was het nog het zelfde lawaai op zee. Zo goed als het ging ons aangekleed en naar de H. Mis. Allemaal keken ze even benauwd, het schommelde toch ook zo. Onder de H. Mis kreeg Zr Cunera het te kwaad en ging naar het dek. Zr Clara haar al gauw achterna. Ik heb het twee en een halve H. Mis uit kunnen houden en gelukkig ook nog te communie kunnen gaan. Zr Ursula deed er niet aan mee, dat is een echte zeerob, ze moest ons overal vertegenwoordigen, is nog iedere keer aan tafel geweest en weet van geen zeeziekte af.
(Wordt vervolgd).

REIZEN IN OORLOGSTIJD.

Steeds verder naar het Zuiden.

(Vervolg.)

260 IEDERE MORGEN WO-NEN WE VIER H. Missen bij, de zaal is bijna altijd vol, maar de meesten zijn natuurlijk religieuzen. Een heer met zijn zoontje is altijd om 6 uur al present, z'n zoontje dient dan de H. Mis.

Op Passiezondag waren er zeker wel 25 passagiers die ter H. Tafel gingen, behalve de Broeders en Zusters. Dat was véél zeiden de Paters. Och ja, de mensen als ze nog maar een klein beetje geloof hebben, beseffen toch ook wel dat een veilige en voorspoedige reis, toch het meest door het gebed moet verkregen worden.

Om 9 uur was het plechtige Hoogmis, er werd voor gebeld, wat ze anders ook niet doen, omdat het meer persoonlijk is en iedereen dat zelf moet weten. Maar nu werd er behoorlijk appèl gegeven. De grote eetzaal was voor kapel ingericht en die was helemaal vol. Dat deed je echt goed!

Passiezondag.

270 We hebben ook nooit zo'n mooie Passiezondag gehad als hier! Ze zongen de Kyrië van de Paasmis, daarna een Introïtus die er niet bij hoorde, de Sanctus een kilometer te vroeg en zelfs zonder blikken of blozen wel vier keer het Alleluia! De zang kwam natuurlijk van grammefoonplaten, met als tussenzang nog een Gregoriaanse lofzang "Cantemus Domino."

Om 10 uur was de dienst van de Dominee, maar ik geloof dat daar niet veel passagiers voor over bleven.

280 De Zondag doet herleven! Zo ook nu. Aan zeeziek worden werd niet meer gedacht, want toen we bij elkaar op het dek kwamen, waren we echt fris, allemaal. Voor het eerst zouden we dan ook samen naar de eetzaal gaan, om te ontbijten. Ik zei tegen Zuster Ursula: "wat moet ik voor u bestellen?", waarop ze leukweg antwoordde: "Minstens drie boterhammen!" Het was echt gezellig, zo weer bij elkaar, we stonden verbaasd over ons eigen en zeiden al tegen elkaar: "Nu wordt het beter", waarop Zr Ursula heel ondeugend antwoordde: "Ja, nu begin ik ook goed te worden!"

Gisterenmiddag om 4 uur zijn we de plaats voorbij gekomen waar de "Arendskerk" getorpedeerd is. Toen kregen we het toch eventjes benauwd. Om half 5 voeren we langs kaap Villano, een rots van Spanje. We waren blij iets land te zien, maar het was weer heel gauw uit het gezicht verdwenen.

290 's Avonds in de cabine hebben we veel pret, dan hebben we zo'n gezellig onder-onsje. Wie niet zou kunnen lachen zou het hier wel leren! We beginnen altijd met het reisgebed te bidden van harte gemeend, en daarna een liedje ook van harte gemeend hoor, maar als er dan zulke teergevoelige woorden in komen, als in dat van gisteren: "Zie het gebannen Adamskroost, luister naar hun droeve tonen. Moeder, hoor, ze vragen troost", ja dan kunnen we er gerust een einde aan maken, want dan is het niets dan lachen!

We praten dan nog wat knus over het verleden... en over de toekomst... on gaan daarna ieder naar ons eigen kooitje, om nieuwe levenskrachten op te doen, terwijl ons "notendopje", want ja, dat lijkt het ondanks alles, op deze onbegrijpelijke grote waterplas, ons die nacht weer een paar honderd kilometer verder zal brengen van alles wat ons nog zo onbarmhartig trekt.

300 Wat nu weer ?

Dezer dagen werd er op het dek gebeld en kwam men ons zeggen, dat alle passagiers in de leeszaal moesten komen met hun paspoorten en papieren. Wat zou er te doen zijn? Ik was al blij, dat we op de boot overal vanaf waren en nu begon het lieve leventje alweer. Er zaten vier hoge heren rondom een tafel, we kregen ieder drie formulieren om in te vullen, daarna met paspoort en formulieren naar de Heren, die alles grondig controleerden en nakeken. Er was ook een jongen, alles kon ik wel niet verstaan, maar toch zoveel, als dat het met hem niet in orde was. De heren mopperden en hij mopperde maar tegen. Ze konden niet begrijpen hoe hij op de boot gekomen was met al die douanen. De hele zaal was muisstil. Enfin, hij werd niet geholpen, ze zouden er verder de commandant over raadplegen. We hebben er verder niets meer van gehoord. Er zijn ook twee Dominees en tien vrouwelijke zendelingen aan boord. Ze komen uit Zweden, het zijn echte nette meisjes en altijd mooi gesloten gekleed. Hoe jammer toch, dat zij het ware geloof niet hebben. Maar ja, ze menen het toch ook weer goed. In Tenneriff is de boot niet aan [land] geweest, dat ging in deze tijden niet, om niet te laten weten waar de boot was. Jammer dat het avond was toen we er langs kwamen. Van verre zagen we de vuurtoren al, eindelijk ook wat rotsen, toen opeens daar kwamen de lichtjes voor de dag, heel ver over het water.

Zonsondergang op zee.

Nu zou ik graag een poging aanwenden om u de ondergang van de zon te beschrijven.

320 Neen, zo iets prachtigs hebben we nooit gezien! Gisterenavond vooral hebben we zo echt genoten. We konden niet uitgeroepen komen. Met gulle kwistigheid spande de zon haar kleurenbundels over het kristallen water, dat nu eens rood, groen, blauw, goudachtig werd, doorweven met zilveren slingers; zelfs onze gezichten veranderden met de zon en het water. Al dansend en stoeiend tokkelden de stralen over de spelende golven, die, door de weerschijn, één eindeloos veld vormend, wedijverden met hun makkertjes om de zonne ondergang op haar mooist te maken!

Als de toverzon weg is zouden we nog wel uren hebben kunnen staren naar dat heilige punt, waar de hemel eerbiedig de aarde schijnt aan te raken en te sluiten... O konden toch alle mensen genieten van al dat schone! We hebben ook vliegende vissen gezien, **330** het waren maar kleine beestjes, maar het was een lust om te zien hoe keurig ze over het water scheerden. De dolfijn hebben we ook zien springen wel drie meter hoog uit het water en dan met een plons terug, zodat het water hoog opspatte. U had ons eens moeten horen bij dat gezicht, of neen, ik bedoel ik ben blij, dat u ons toen niet gehoord hebt!

We hebben ook een uitnodiging gekregen, om een keer bij de Commandant aan tafel te komen dineren. Iedereen vindt dat een grote eer, maar wij geven er niet veel om. Maar ja, dat hoort er nu eenmaal bij. De commandant is zelf protestant en toch begon hij met de eerste keer de Paters uit te nodigen, daarna de Zusters van Charitas en toen wij. Hoe het af zal lopen, zullen we morgen vertellen. Wel te rusten allemaal!...

340 Goede morgen. Och wat zijn we blij dat het weer licht is, niet omdat het deftige diner achter de rug is, maar omdat we zo'n angstige nacht gehad hebben. We dachten allemaal dat ons laatste uur geslagen was. De sirenen van ons schip boorden schrill angstig door het nachtelijke duister, wat ons opeens deed wakker schrikken. De eerste ogenblikken lagen we als aan het bed vast genageld...

Nog eens ging de sirene en nog eens nu werd het me toch te machtig gauw het bed uit en naar het raam, doch er was niets te zien. Even gekeken of ik alles bijeen had, want we moesten eens met de reddingsgordels aan te voorschijn moeten komen, en weer geprobeerd te slapen, toen opeens de sirenes weer gingen met geweld. Nu vertrouwde ik het helemaal niet meer! Als we dan toch de zee in moesten, kon dat beetje slaap ook **350** niet meer helpen, dacht ik. Met een sprong dus weer het bed uit, het licht aan en nog eens door het raampje gekeken, maar alles bleef rustig, tenminste op het dek. Juist kwam er een zwarte matroos voorbij, keek mij eens lachend aan, waarbij hij zijn hagelwitte tanden liet zien en knikte alsof hij wou zeggen: "Wees maar gerust, alles is in orde". Ofschoon het goed gemeend was, maakte ik toch dat ik weg kwam in mijn nachtgewaad.

Aan het ontbijt konden we bijna niet uitgepraat komen over de avontuurlijke nacht. De Zusters van Don Bosco hadden toch nog gekker gedaan dan wij die waren met de reddingsgordels om naar beneden gegaan om te vragen wat er te doen was.

Wat was het geval?

360 Die nacht was het erg mistig en onze bootslui wisten, dat er een Engelse vloot in

aantocht was, waar we lelijk tegen aan konden botsen als ons schip niet seinde. Als we goed luisterden hoorden we ook af en toe een sein terug.

Na de H. Mis kwamen ze ons waarschuwen gauw te komen kijken daar de vloot in aantocht was. In een ommezien waren we op het dek. Voorop ging een grote torpedoboot, dan aan weerskanten oorlogsschepen, waarop we de kanonnen goed konden zien staan, om de in het midden varende grote vrachtschepen, die materiaal en levensmiddelen vanuit Zuid-Amerika gehaald hadden, te beschermen. Wat waren we allen blij, dat we ze 's morgens voorbij gevaren zijn want als we daar 's nachts tegen aan gebeukt waren, zou er van ons schip niet veel meer zijn overgebleven.

370 (Wordt vervolgd.)

REIZEN IN OORLOGSTIJD.

Naar het einde van de zeereis.

(Vervolg.)

VERTELLEN WE NU EERST ons wedervaren bij de commandant. Met zessen waren we uitgenodigd, nl. de twee zusters van Don Bosco en wij. Toen we binnenkwamen stond de commandant al aan de tafel gereed om ons te ontvangen. Hij gaf ons ieder de hand en heette ons hartelijk welkom. Gewoonlijk had hij veertien of meer passagiers te gast, maar wij waren met ons zessen overgebleven en hij vond het veel leuker met de nonnekes alleen, zei hij.

380 Toen we gezeten waren zei hij heel gemoedelijk op z'n Vlaams: "Ewel zusterkes bidden jullie maar eerst". Met belangstelling informeerde hij vervolgens naar welk Missiegebied we gingen, onze werkkring aldaar, naar onze Huizen in Holland, hoe laat we 's morgens opstonden, hoeveel we bidden, wat we zoal doen en zei toen leuk weg: "Ma soeurkes, ma soeurkes, wat zullen jullie toch hoog in de hemel komen!" Het was een echt gezellige man. Heel vertrouwelijk vroeg hij ook nog: "Zusters zeggen jullie nie nu eens héél, héél eerlijk wat denken jullie nu wel, als je zo uit je eenzame klooster komt in dit volle wereldse vermaak en 's avonds al die dames in feestelijk toilet ziet verschijnen voor bal en andere vermakelijkheden?" Ik zei

390 daaraan niet meer behoeven deel te nemen!" Heel verwonderd keek hij ons toen met grote ogen aan en, op het bevestigend antwoord van de anderen, sloeg hij de handen in elkaar, dacht een ogenblik na en zei toen: "Zusters, jullie zijn toch goed af!" Hij heeft zelf ook een tante in het klooster bij de Arme Clarissen, maar hij zeide: "Ik zou het niet kunnen!" Hij was er trots op, dat hij zoveel religieuzen aan boord had: "Deze boot kan niet vergaan", zei hij fier, "er wordt veel gebeden op deze reis." Na die angstige nacht, die veel passagiers had doen schrikken, hebben we weer oefeningen gehad met de reddingsgordels en sloepen. In de ons aangewezen boot hebben we twee Dominees, zes matrozen, vijf negers en een kok, dus als er soms iets mocht gebeuren, zijn we van alle gemakken voorzien.

400 De boot bezichtigd.

Vanmiddag mochten we boot bezichtigen. Dat was werkelijk interessant; mijn fantasie had er nooit zo'n voorstelling van kunnen maken. Het is heus een stadje in het klein: winkel, postkantoor, ziekenhuis, foto-atelier, leeszaal, sportterrein, smederij, timmerfabriek, machinekamer, rookzaal, eetzaal, keuken, washuis enz. Van alles is er en alles even keurig netjes onderhouden. De le officier heeft ons een interessante uitlegging gegeven over de mijnen en het mijnengevaar. Op sommige plaatsen liggen die 3 à 4 lagen op elkaar. Vooral was het mooi de kaart van de vaargeulen te zien. Het schip weet zodoende precies waar het varen moet en veel plaats daarnaast blijft er niet over; vroeger kwam dat niet zo nauw, maar nu moeten ze precies de vaargeul

410 volgen, anders wordt het erg gevaarlijk. De stuurman heeft dan ook zwaar werk en moet om de twee uren afgelost worden.

Wat voelen we toch dikwijls de wrede klauwen van het oorlogsmonster! O nietige Adamskinderen, wat zijt gij toch onredelijk, opstandig en lastig, om de brede zeeboulevard, die God met zo'n vrijgevig mildheid zo ver open gespreid heeft, zo benauwend eng te maken...!

De evenaar gepasseerd.

Er komt bericht dat we bij de evenaar zijn. Een schokje trekt er door ons binnenste, want het is weer een "gebeurtenis" die zo maar niet over ons heen zal waaien. De evenaar... waar we vroeger van droomden, als was het een gloeiende band, die om de

420 aardbol gesmeed was en nu zien we niets dan water, water, almaar water... De evenaar... en we komen al dichter en dichter bij het land waar we straks onze voeten op neer zullen zetten en... zullen we nog ooit terug keren...?

Dat "overwippen" van het éne halfroond naar het andere, ging ook met een feestelijke plechtigheid aan boord gepaard.

Wellicht heeft u het al meer gehoord... dat al de passagiers, die voor de eerste maal de evenaar passeren, moeten "gedoopt" worden... Dat was iets waar we liever aan

ontkomen waren... maar enfin, ze konden ons hoogstens maar één keer hebben.

Toen onze namen officieel afgelezen werden, waren we nog niet aanwezig, maar ze kwamen ons al gauw halen. Juist ondergingen een paar andere passagiers de

430 plechtigheid.

Nee, hoor, we zullen het hier maar niet leren, hoe we onze arme zwartjes moeten dopen, want ik ben bang dat ze dan allemaal in een verkeerde hemel terecht zullen komen! Heel het gezicht van de slachtoffers werd beschilderd alsof ze voor clown moesten spelen.

Zuster Clara liet dan ook een klein gilletje horen, van pure schrik toen ze het zag. Ik zei zachtjes: "Misschien vergeten ze ons wel". Maar die woorden waren nog niet koud of ze hadden me al te pakken en ik moest de brug over, met de drie anderen. Aan Zuster Ursula's gemoed ontsnapte nog de weerspannige kreet: "Nee, nee, ik ga niet mee!" Maar de ondeugende deserteur werd geducht gestraft met een schot in haar

440 verbluft gezicht en een tweede schot op haar toch al niet te breed ruggetje, tot groot vermaak van de toeschouwers.

We moesten gaan zitten en kregen enkele rode strepen in het gezicht, daarna nog een eau de cologne-spuitje en de doopplechtigheid was ten einde. Dat we toen vlug in onze cabines wisten te komen, behoeft zeker niet gezegd te worden.

Vandaag zijn we ons zusterschip, de "Thijsville" gepasseerd, het was vanmorgen om 5 uur, maar we konden het jammer genoeg niet zien. Dat komt omdat de schepen nu geen contact met elkaar mogen hebben door seinen, anders zouden ze elkaar voor de gezelligheid wel wat zusterlijker naderbij, of beter gezegd voorbij varen en wuivend groeten.

450 **Witte Donderdag op zee.**

De Paters hebben een telegram gestuurd naar de Bisschop van Congo, om te vragen of ze op Witte Donderdag toch één H. Mis mochten hebben, vooral omdat er zoveel Paters en Zusters waren, die in Lobito van de boot af zouden gaan en dan nog drie of vier dagen treinreis hadden en zodoende met Pasen zelfs geen H. Mis zouden hebben. Het verzoek werd gelukkig toegestaan. De oudste Pater, Pater Wijtenburg, droeg de H. Mis op en ai de andere priesters ontvingen daaronder met de stola om de H. Communie. Wat was dat toch mooi! De salon, die voor kapel was ingericht, was helemaal vol.

Een dag voordat we in Lobito aankwamen werd er een Zuster van de boot af gehaald; ze moest naar een missiestatie welke tussen Lobito en Matadi ligt. Aan de kust kon ons 460 schip daar niet komen en van Lobito of Matadi af was er ook geen gelegenheid om er per trein of ander voertuig heen te reizen. We zagen van verre de miniaturstoomboot aankomen, met enkele blanken er op en veel negers. Met een plechtig gebaar hield onze statige "Elisabethville" haar adem in en lag roerloos te pronken in volle zee. De brug werd uitgelaten, de negers op onze boot geladen en het zusterke met enkele andere passagiers afgeladen... De brug werd opgehaald en we stoomden weer verder. Precies voor Lobito is een van onze zwarte matrozen gestorven. Hij kon nog juist op het land begraven worden en niet, zoals wellicht zijn vermoeden was, in het onbepaalde graf van de bruisende zee. Hij ruste in vrede!

Aankomst te Lobito.

470 We zijn weer een dag ouder, als 's morgens om 4 uur op mijn cabinedeur wordt geklopt: "Zuster Veronica, kom toch eens gauw kijken, er is iets moois te zien, we zijn aan land!" Het was de stem van Zuster Clara. Ik keek eens door het raampje, het was nog pikdonker maar toch... met grote inspanning kon je in de verte een paar lichtjes waarnemen. Was dat nu zo mooi? Mooi niet, maar het was land...! Land... dat ons trekt... het missieland.

Goede Vrijdag 5 uur zijn we in Lobito aangekomen. Zeven en twintig passagiers zijn hier afgeleverd waaronder tien zusters en drie Paters. Een mooie opruiming hé? Wij zijn niet van de boot af geweest. Om half 8 vertrokken we weer.

480 Daags daarna kwamen ze ons zeggen dat, als we onze ogen goed de kost gaven, we de scheiding van de Congostroom en het zeewater konden zien. En of we het zagen hoor! Tot nu toe was het water prachtig diep-blauw geweest, toen werd het zoiets als bruinebonensoep.

Ons programma kreeg ook meer variatie. Dra zagen we Boma liggen. Tot bijna in de haven konden we voorlopig komen; daar lag een vrachtschip in de weg, dat moest toen gauw plaats maken voor ons schip. Toen gebeurde het... we voelden voor het eerst Congolese grond onder onze voeten... Was het wonder dat we te stellen hadden om ons evenwicht niet te verliezen?

Hier moesten we een telegram sturen naar Matadi, want daar zouden we die volgende nacht met negen Zusters komen logeren. We trokken er gezamenlijk op uit om dat

490 ongewoon werk af te wikkelen en hebben het fatsoenlijk klaar gekregen!! De kennismaking met de negermoedertjes, die hun kindjes op de rug droegen was verrassend leuk. Ja, dat hadden we al wel dikwijls op een plaatje gezien, maar echt is toch echt! Aardige kindertjes kwamen ons een handje geven, ze waren echt lief hoor!

tenminste zo op het eerste gezicht! Van verre riepen ze al "Botte, botte, Mama, mama!" U kunt begrijpen, dat we genoten! Tegen de avond begon onze "Elisabethville" te deinen, om niet meer te rusten voor Matadi, het einddoel van onze zeereis. Nog één dag en het is gebeurd...

(Wordt vervolgd.)

OP DE CONGOSTROOM.

500 (Vervolg reisbeschrijving.)

Aankomst te Matadi

HET IS PASEN! Alleluia... alleluia... beieren de klokken over de hele wereld! Ook op de "Elisabethville" is het Pasen! De H. Missen begonnen al heel vroeg, want om 9 uur zouden we in Matadi aankomen. Veel passagiers hebben op de boot hun Pasen gehouden, dat gaat veel intiemer en rustiger op reis dan in een kerk. Wij hadden ook het geluk de verrezen Christus in ons hart te ontvangen. Dat was onze grote Paasvreugde! De zaal, die voor kapel was ingericht, zag er naar omstandigheden keurig uit, maar er dreunden geen sonore orgeltonen die zielensnaren kunnen doen trillen; we zagen geen prachtig, met witte seringen en palmen versierd altaar; we hoorden niet de ruisende zijde van de feestelijke misgewaden; de Paaskaars was er niet om tot ons te spreken over de zegepraal van de verrezen Verlosser; er klaterden ook geen blijde alleluja's, die je zo kunnen meevoeren naar de gebeurtenissen, die die dag hebben plaats gehad, maar in ons hart was het er niet minder Pasen om. Met de ogen dicht beleefden we alles wat het Paasfeest op wekken kan in het hart en we genoten!

510

Matadi.

Met bijna eerbiedige schroom glijdt onze statige "Elisabethville" de haven binnen? Zijn we er nu echt? De opgetogen menigte van blanken en zwarten die staan te wuiven en te zwaaien roept in ons een blijde vreugde wakker!

520

Wat is dat hier heel anders dan bij ons vertrek uit Frankrijk! Daar leek het wel een wedstrijd wie of maar het bedrukste kon kijken, een koude stijve manierenparade om van te ijzen!

Hier een en al warme hartelijkheid en blijde vriendelijkheid! Was dat soms de tegenstelling tussen de oorlogsduivel en de vredesengel?

Paters Redemptoristen stonden aan de kade gereed ons op te wachten. Het deed ons echt goed! De commandobrug werd neergelaten, nog even kwam het bewustzijn naar boven, dat we voor een afscheid stonden, maar de stormloop om aan land te komen was os zo hevig, dat er aan geen

530

officiële plichtplegingen meer gedacht werd! Wij hadden tevoren alles in orde gebracht en... we gingen de brug over...! Voorgoed verlieten we de "Elisabethville" die stom en wezenloos de dankbaarheid aanvaardde van allen, die de goede daad, om ons veilig over de onmetelijke waterplas te dragen, waardeerden!

De douanen waren erg vriendelijk, we behoeften onze koffers niet eens open te doen. Een vrachtauto stond klaar. Wij werden "opgeladen" en daar ging het, berg op, berg af, het leek wel of we voor een Amerikaanse film aan het werken waren, naar de Paters. De zwarte chauffeur heeft ons, tegen alle verwachting in, zonder ongelukken, netjes naar hun klooster gebracht. Wat was dat een kostelijk ritje! We hebben het uitgegierd van het lachen! Een Pater bracht ons toen naar de kerk. Och, wat waren we daar blij mede, Jezus weer te mogen bezoeken in zijn H. Sacrament en dat na drie weken! We hebben daar een prachtig Mariabeeld bewonderd met een lichtblauw-zijden

540

mantel om. Daar kon je niet op uitgekeken komen, het was alsof het leefde.

Naar de Zusters.

Intussen waren onze koffers aangekomen en we zouden onze avontuurlijke reis voortzetten naar de Zusters, waar we moesten logeren. We klauterden de veewagen weer op, die zich met horten en stoten in beweging zette, onder het luid zingen door de achterblijvende Paters van: "Ik heb mijn wagen vol geladen, vol met... We moesten ons goed vast houden om ons evenwicht niet te verliezen en onze zonnehoeden, die we eigenlijk een beetje voor de curiositeit opgezet hadden, wreekten zich op onze spotlust en zouden als tolleren door ons compartiment rollen, als we niet oppasten. De negers, die wij voorbij reden, dansten en zwaaiden van plezier, terwijl hun mond bijna tot hun oren openging en de paarlen tandenrijen het glimmende gezicht nog zwarter deed lijken!

550

Wat moesten we lachen! Een uitgedroogd oud mannetje uitte zijn vreugde door figuren te maken met zijn verschrompelde armen en benen en met tonen, die in zijn oren misschien melodieus klonken en maar "Botte, botte" schreeuwde.

Ja hoor, voor zoiets moet je in Congo zijn! Maar was dat nu werkelijkheid, om in zo'n voertuig over de weg te bolderen?

Vroeger, ja hadden wij het ons zo heel anders voorgesteld, minstens door oerwouden, waar je zelf een weg door moet banen en dan soms voor ravijnen en gesteente zoudt komen te staan, waar je met fatsoen geen sprong over zoudt wagen, afgewisseld door

560 gevaarlijke stromen, die, met het doorwaden nog juist op het nippertje af je hoofd droog zouden houden en de hagedissen, die er met één van je tenen vandoor zouden gaan! Ofwel we zaten op een draagstoel en zweefden koninklijk onder de wuivende palmbomen, omstuwd door een schare vriendelijke zwartjes, die allemaal verlangden het ware geloof te kennen en gedoopt te worden! Maar nu beleefden we de werkelijkheid en we waren het ons nog maar half bewust, toen onze rit jammer genoeg al ten einde was! De Eerwaarde Moeder, die ons gastvrijheid bood, stond al aan de deur, om ons welkom te heten. We hebben die hartelijkheid echt gewaardeerd! Daar lag ook nog een verrassing voor ons klaar. Een brief uit Asten van het Moederhuis! Een brief...! We 570 voelden ons beven van vreugde! Wat is een brief toch iets wonderbaars! Wat kan zo'n nietig stukje papier toch doen leven... als men zo ver in de vreemde is! Dat het toen eventjes regende zal u zeker niet verwonderen?

Paasmiddag.

Om half 6 was het H. Lof van de Bisschop van Matadi, een Pater Redemptorist. Het "Alleluia" jubelde hier door de kapel. Er waren ook drie zwarte zusterkes, die zongen dapper mee. Na het lof kregen we de Bisschoppelijke zegen. Wat is O. L. Heer toch goed voor zijn zwervende kroost! Wat we 's morgens hadden moeten missen kregen we 's middags dubbel terug.

Na het koffie drinken gingen we wat wandelen rondom het klooster dat heel groot is. 580 's Avonds gingen we vroeg naar bed. De slaapzaal lag een eindje van het klooster en het was pikdonker. De oudste zuster zei: "Pas op voor de slangen!" Wij kropen daarom dicht bij elkaar en doorboorden de duisternis met grote ogen, om bij het minste gerucht alarm te maken.

We hadden er niet het minste idéé van, dat de Zuster het maar voor de grap gezegd had en een lachpartijtje moest er weldra noodzakelijk weer op volgen. We sliepen die nacht als moegespeelde kinderen.

Daags daarna woonden we de H. Mis bij, welke door Monseigneur gecelebreerd werd en ontvingen uit zijn band de H. Communie.

De reis gaat verder.

590 Na het ontbijt stond ons vehikel weer voor de deur gereed, want om negen uur moesten we aan het station zijn. De koffers waren al vooruit. Een vrije coupé waar we met ons vieren het rijk alleen hadden, was een wens die wonderwel in vervulling ging. In dezelfde wagen zaten ook de Paters en de andere zusters, dus dat kon niet mooier. Daar de Congostroom hier niet bevaarbaar is, wordt een gedeelte met de trein, tot Leopoldville, afgelegd. (Wordt vervolgd).

OP DE CONGOSTROOM.

(Vervolg reisbeschrijving.)

HET ZONNETJE SCHEEN al warmpjes voordat de trein vertrok,

600 dat zou dus nog wat worden die dag! We hadden nog geen 10 minuten gereden toen de trein een enge tunnel inschoot. De kolendamp sloeg op eens met wolken naar binnen daar ze juist de machine gestookt hadden! U kunt begrijpen dat we allen naar de raampjes vlogen, om ze dicht te trekken, maar helaas het onheil was geschied. We zagen alle vier zo zwart als Pietje Roet, onze witte habijten kleefden van de zwarte stof. Dat was pas het begin! Steeds werd het drukkender warm en toen de klare dag weer volop in onze coupe viel en we elkaar in het heldere zonnelicht zagen, wisten we niet of we lachen of schreien zouden!

Toen hebben we onze blikken maar gericht op iets mooiers, waar geen aardse roetstrooiers de klad in gebracht hadden en keken naar buiten. Wat een wondere 610 natuurschoonheden! Rechts stonden we verbaasd over het prachtige gebergte, rotsen die loodrecht naar de hemel rezen, afgewisseld met grillige gevaarten, welke schoonheid door geen mensenhand gemaakt kan zijn. Keken we links, dan werden we bijna duizelig van de diepte der valleien. En de weg vol draaien en slingeringen, soms om van te ijzen. Het mooie natuurschoon maakte ons stil, we moesten denken aan Hem, die met kunstenaarshand hier gewerkt heeft.

Vanuit de trein zagen we echte negerdorpen voorbij glijden. Glimmende zwartjes zaten voor hun hutje een potje te koken en kinderen joelden vrij en blij door de woeste wildernis, zonder vrees hun pakje te zullen scheuren of besmeuren, want dat hadden ze zeker vergeten aan te trekken! "Wat een stakkerds van mensen toch!" En als je dan 620 even je ogen dicht deed en dacht aan een ander plekje op de grote aardbol, waar de wolkenkrabbers tegen elkander aanleunen, zwaar als ze zijn van "beschaafde" mensen, o, wat is dat alles dan tegenstrijdig!...

Op enkele plaatsen stopte de trein, terwijl de negers luidkeels riepen: "Botte, botte mama!"

We kwamen ook voorbij een bananenplantage, waar de trein ook stil hield. Een

bananenplantage zien is interessant, maar heerlijke dikke bananen kopen, acht voor een frank, is nog niet één cent per stuk, vonden we nog veel interessanter. We waren er dan ook als de kippen bij om een bosje te kopen. En zulke fijne, nog nooit hebben we in Europa zulke dikke gezien!

630 **Leopoldville.**

Het was die avond 8 uur toen we in Leopoldville, een flinke stad, aankwamen. De avondschemering was zo galant, om een sluier te werpen over ons stoffig, zwart pakje, waarvan de lange, donkere tunnel wel het grootste brok op zijn geweten had. En dan die warmte nog erbij!

Toch hadden we een gezellige reis gehad! Negen blijde Missiezusters bij elkaar, die ieder wat leuks wisten te vertellen. Een zangkoor hadden we... eerste klas! Een zuster, die uit Tilburg komt, kende bijna al de liedjes die wij kenden. Wat was dat toch fijn! Wel kregen we concurrentie van de Paters, die enkele coupés verder zaten, maar daar waren zachtjes gezegd ook bromnachtgalen bij!

640 In Leopoldville stonden de Paters van Scheut ons reeds op te wachten. Zij zorgden voor onze koffers en een auto, die ons naar de Zusters Augustinessen bracht. Wat worden we toch verwend en waar hebben we het toch aan verdiend!

Hier werden we weer even hartelijk ontvangen! De Eerwaarde Overste wees ons de kapel, slaapzaal, refter enz. Toen we beneden kwamen, stond de tafel voor ons gedekt.

Het was Maandagavond en Vrijdagmorgen zou de rivierboot pas vertrekken. Wat leek ons dat lang, want ons hart maakte al sprongen, om in Simba te komen!

Die wachtdagen werden opgeluisterd door gezellige gebeurtenissen.

650 Eerst zullen we eens vertellen, hoe we, tegen wil en dank, op een officiële manier, de stad bezichtigd hebben. Onze zusters-reisgenoten wilden zo graag de dierentuin eens gaan bezichtigen en wilden ons op sleeptouw nemen. Wij maakten excuus, al leek het ons geen onaardige ontspanning. Ook moesten de Zusters per auto, met een patiënt, naar het ziekenhuis. Daar één van ons op de zeeboot al een kou gepakt had en een verkoudheid in Congo veel kwaadaardiger gevolgen kan hebben dan in Holland, meenden we goed te doen om de tocht naar het ziekenhuis, mee te maken, en even een dokter te raadplegen.

Een angstige rit.

Daar suïden we dus op een prettige morgen, over de effe wegen van Leopoldville. Een auto, met de vier vreemde Zusters, met haar patiënt, reed voorop, dan volgden wij, overgegeven aan de goedgezinde zwarte chauffeur, die we in het geheel niet verstonden!

660 Dat was ook niet nodig, want hij had de opdracht, gekregen om ons naar het ziekenhuis te rijden en ons onderweg op de bezienswaardigheden van de stad opmerkzaam te maken, goed begrepen! Tenminste, dat dacht hij!

Wij wisten natuurlijk op geen uur na waar we moesten zijn en vertrouwden geheel op de goede zorgen van onzen zwarten bestuurder. Toen we langs het Legaat-gebouw - waar zoveel als "de Paus" van Congo woont - kwamen, stopte onze wagen en onze gids maakte, met een vriendelijk gebaar, er ons opmerkzaam op. Wij knikten en hij trok weer aan. Nog enkele keren werden we op een dergelijke verrassing getraakteerd.

670 Daarna hadden we zeker nog een half uur getuft, toen we voor een groot gebouw stilhielden, dat wel voor een ziekenhuis door kon gaan. De chauffeur stopte, maakte hetzelfde gebaar als eerder en sloeg daarbij een geluid uit, dat wel "hospitaal" kon beduiden. Ik dacht, nu zal hij wel achterom binnenrijden, maar hij haalde de schouders op en reed weer onverstoord door.

Intussen was, de auto, die ons vooruit was gereden, al lang uit het gezicht verdwenen en wij wisten ook niet, welk lot ons te wachten stond. Waar zouden we toch terecht komen! ontvoerd te worden en hier of daar in de onderwereld terecht komen, dat was iets, waar we op z'n minst op gerekend hadden!

'n Beetje hoop.

Na weer groot half uur dat ons wel uren toescheen voortgesnord te hebben, zagen we plotseling een standbeeld, dat ons als een vredesengel toelachte. Ik zei tegen de

680 Zusters: "Hier zijn we de eerste avond ook geweest!" en kreeg een beetje hoop. Daar kwam opeens de Procure in ons gezichtsveld, en ja hoor; we kwamen er voorbij!

Ik wendde alle middelen aan om de chauffeur te doen beduiden, dat hij hier moest stoppen. Hij gaf beleefd een teken terug, dat hij door de poort naar binnen zou rijden, tot netjes voor de deur. Wat waren we gelukkig, dat we de auto uit waren! Pater v. d. Leest stond uit alle macht met z'n hoed te zwaaien, maar wij hadden geen fut om gekheid te maken. We vertelden ons wedervaren, waarop natuurlijk een hartelijke lachpartij volgde. Daar kwam ook de tweede auto binnengereden, met één zuster er in. Deze was als even blij als wij, omdat ze ons gevonden had, want ze hadden zo in spanning gezeten ons nergens meer te zien.

690 Wat was nu het geval? De chauffeur had verstaan, dat hij met ons een toertje zou maken naar het ziekenhuis en onderweg alle merkwaardigheden laten zien.

Rechtsomkeer !

Welnu, hij had netjes zijn plicht gedaan, al had hij er niet veel eer van en kreeg hij nog een standje toe, met de boodschap, rechtsomkeer te maken, en ons werkelijk naar het ziekenhuis te rijden en vlug ook, want anders was het spreekuur voorbij. Onze patiënte kreeg een fles grijs medicijn en een raar soort pillen, die ze moest slikken, als de fles leeg en de verkoudheid nog niet beter was. En wat nog het meeste meeviel was, dat we niets behoeften te betalen.

Wat zullen we blij zijn als we allemaal heelhuids in Simba zijn aangeland."

700 (Wordt vervolgd).

OP DE CONGOSTROOM.

(Vervolg reisbeschrijving.)

Toen we van het ziekenhuis terugreden, stopte de auto bij:

"Le jardin zoölogie" -- (De dierentuin) -- We moesten uitstappen en de auto's reden weg. We zaten in de val voordat we er erg in hadden en hebben tegen wil en dank van die, voor ons ongewone gelegenheid, geprofiteerd, De plagerij, die we er later om moesten ondervinden, hebben we manmoedig doorstaan, tot spijt van de plagers! Ook menen we er veel kennis opgedaan te hebben, die ons in ons Missieleven nog wel eens te pas kan komen.

710 We zagen o.a. een krokodil van 7 meter lang, met een kop en tanden, om van te beven en verschillende kleinere. Er was nog maar één leeuw in de hele inrichting en die was nog met de fles groot gebracht door een negerjongen. Alléén de barmhartige "opvoeder" mocht vriendschappelijk in zijn nabijheid komen, maar o wee, als iemand anders het zou wagen, want dan werd hij woedend! Apen waren er in verschillende soorten, ook slangen, luipaarden, tijgers, hyena's en wilde varkens. We hebben ook veel verschillende vogelsoorten bewonderd.

Onze gids, een blanke, kende goed Hollands, en heeft ons alles duidelijk uitgelegd. het was erg leerzaam. Nu kennen we ongeveer alle diersoorten die in Congo kunnen leven.

720 Markt!

Op onze terugweg kwamen we langs de markt. Dat was pas kostelijk om te zien! Alle mogelijke en onmogelijke koopwaren lagen gewoon langs de straat uitgestald. De koopman hurkte er gezellig naast en wachtte rustig zijn klanten af. Er waren zelfs artikelen te koop die de beschaving op een hoger peil moesten brengen, zoals keurige herenconfectie van de laatste snit! Juist was er een kooplustige, toen wij daar langs kwamen. Een moderne pantalon stond hem wel aan en hij vond het blijkbaar heel gewoontjes, hem eerst even op de straat aan te passen. Het was koddig om te zien maar het koddigste dat we meegemaakt hebben, en waar we nu nog pret om hebben, was een oud negervrouwtje die ons zag aankomen en zo'n sierlijke buiging maakte, dat haar neus bijna de grond raakte; daarna kwam ze weer langzaam omhoog en zonk onder de woorden: "Botte, botte, mamma" op de knieën. We wisten niet wat we zagen, ja we schaamden ons, dat het menske zo maar midden op de straat op de knieën viel.

730 We gingen maar gauw door, met een gezicht alsof we het in Keulen hoorden donderen. Eén van ons waagde het nog eens om te kijken om zich te overtuigen, of die komedie wel aan ons adres gericht was. Maar jawel hoor, het bleek dat dezelfde eerbiedbetuigingen ons ook nog nagestuurd werden! Volgens de zusters van Leopoldville, is dit een overdreven beleefdheidsgroet bij de negers. Maar ondertussen zaten wij er toch maar aardig mee verlegen.

Nog iets te zien.

740 Toen we die avond aan tafel waren, kwam een zuster zeggen, dat ze ons de volgende dag zouden komen halen, om naar het ziekenhuis van de zwarten te gaan kijken. Dat zou voor ons heel interessant zijn. En werkelijk, dat was het ook hoor! Op de kinderkamer was het een huishouden van Jan Steen. Wat was daar aan de hand? De Zuster van die afdeling lichtte ons in: "Als er een kindje ziek is komt het hele huishouden, met al hun huisraad, vooral hun kookpotten niet te vergeten, mee naar de inrichting, om de kuur mee te maken. Tussen de bedjes hurkten dan ook de vaders, moeders, broertjes en zusjes van de patiëntjes, heel vredelievend bij elkaar, op de grond. De Zusters konden er heel begrijpelijk geen orde onder houden en lieten ze maar rustig begaan. We troffen juist dat het etenstijd was. Hun vingers deden dienst als lepel en vork.

750 Ze draaiden van rijst een soort meelballetjes, die dan in een sausje gedoopt werden en er werd gesmuld dat het een lust was om te zien!

Op de babyzaal was het ook enig met die gelukkige moedertjes! Bij ieder vrouwtje moesten we even onze belangstelling tonen voor haar kleintje, want dat schijnt iets te zijn, waar alle moeders van de hele wereld gevoelig voor zijn! Een tweeling was er ook, dat was echt leuk!

Buiten, achter het hospitaal was de gemeenschappelijke keuken. Dat was me daar n

rommeltje hoor! Koken en eten, dat zijn zowat de voornaamste bezigheden van de dag voor een neger. Het is heel gewoon, als ze met een heel clubje geduldig rondom een vuurtje zitten, om een gerecht gaar te stoven, glunderend bij het vooruitzicht, straks aan het smullen te kunnen gaan! Op de foto ziet u zo'n stelletje bez g. Om de beurt duwen ze het hout wat dieper in het vuur, hakend: naar het ogenblik dat het papje verorberd zal kunnen worden!

Op onze vraag, of we eens mochten zien wat ze aan het koken waren, keek een negerin ons fier aan en lichtte trots de deksel op. Het was rijst, vlees, vis, maniok, wat groene bladeren en bananen, als een brei door elkaar geknoeid. Wij knikten tegen elkaar, alsof we wilden zeggen dat het fijn was! Ze hadden veel plezier en keken om de beurt naar het fornuisje en naar ons. Misschien waren ze wel bang, dat we mee wilden eten, maar we lieten gauw merken dat zulks niet het geval was. Ze zullen alles wel eerlijk gedeeld hebben onder hun eigen volkje en dan zal het hapje nog niet zo groot geweest zijn.

We gaan verder

Vrijdagmorgen 9 u. zou het anker gelicht worden, dus om half 9 moesten we present zijn, had Pater Procurator gezegd. We waren natuurlijk goed op tijd, want ons hart popelde van verlangen om naar ons arbeidsveld te vertrekken!

Toen we de rivierboot in het oog kregen, waar we ons leven aan moesten toevertrouwen om ons doel te bereiken, hebben we pas beseft hoe koninklijk luxueus onze "Elisabethville" was en we zouden misschien nog heimwee gekregen hebben, als we niet zo hadden moeten lachen om het grote verschil van een zee- en rivierboot!

In onze verwende ogen leek het primitieve vaartuig maar een antiek dobbertje! De regen was zo mild om ons wat frisheid te bezorgen, waarvoor we erg dankbaar waren. De boot liep zó vol passagiers, dat er gevaar dreigde, dat allen geen plaatsje zouden krijgen. Wij hadden weer geluk en kregen gauw een cabine aangewezen. Toen we er binnen waren hebben we onze lachlust vrijaf gegeven en er kwam onder ons gezegd meer los dan we erg in hadden!

Omdat er te veel passagiers waren moesten de Paters op het dek slapen. Daar hadden ze acht bedden naast elkaar gezet, zodat het precies een kazerne leek, zoals het ook voortaan werd genoemd. Heel vredelievend schoolden ze daar samen, zonder nachtkastjes of wastafeltjes, dingen die we toch menen in een slaapvertrek onmisbaar te zijn!

Gelukkig had Broeder Long nus een waskom bij zich, welke toen opeens gemeenschappelijk bezit is geworden! Dat begon nu nog eens echt op missiereizen te gelijken, waar wij vroeger altijd zo naar verlangd hadden!

De Kapitein zelf stond edelmoedig zijn cabine af om zijn nachtrust te zoeken in de eetzaal. Dat het op die aan plezier niet ontbroken heeft behoeft zeker niet gezegd te worden.

De zieke vrouwen zijn zelf haar potje aan het koken. Rechts Zr Veronica, die van een leuk zwartje, met een verlegen snoetje, een handje krijgt.

Wat een nacht!

In gewone tijden hebben we na het avondgebed stilzwijgen, maar daar kon nu niets van komen, vooral eerste avond niet, toen we naar bed moesten met tweeën in één cabine, onder een tulen troonhemel, die boven onze legerstede opgesteld was! Ja, toen heeft het lang geduurd voordat de engeltjes onze ogen kwamen sluiten. Was het ook te verwonderen? We lagen daar als afgedankte prinsessen onder de gore weefsels van Congolese schoonheid te puffen van de warmte, want het was schrikkelijk heet! Daarbij kwam nog dat de spiraalmatrassen een beetje te veerkrachtig waren, zodat de minste beweging een danspartij veroorzaakte, waar geen eind aan scheen te komen! En dan zeggen ze nog dat je doodstil moet blijven liggen als het zo warm is! Neen zoiets hebben we in heel ons leven nog niet meegemaakt!

Dikwijls gaven we elkaar de vermaning nu toch eens echt te gaan slapen, maar die werd zelden goed nagekomen. Het zag er dan ook uit, dat de pret zou duren totdat de morgenstond aan zou breken. Maar opeens hadden we een idee dat zou wel uitkomst geven! We zouden samen gaan bidden dan zouden we misschien wel zachtjes in slaap vallen!

Goed, ik bad voor en kreeg eerbiedig antwoord. Een tijdje ging het goed toen werd het doodstil. Gelukkig, dacht ik, mijn buurvrouw slaapt. Ik verheugde me al over het succes en hield mijn adem bijna in, om haar niet te storen. Doch opeens...! Wat was er nu te doen...! Het ingehouden gegiechel ging over in een ontembare lachbui! Ik denk dat we eindelijk moe gelachen zijn, want van wat er daarna nog gebeurd is kan ik me niet veel meer herinneren.

Om 4 uur echter waren we weer bij kennis. We kregen gelegenheid om vijf H. Missen bij te wonen, waar we natuurlijk met hart en ziel bij tegenwoordig waren. We zijn erg blij met dat grote geluk en hebben het hard nodig ook, want soms komen we opeens tot de ontdekking, dat het toch zo eindeloos lang duurt voordat we iets goeds kunnen gaan

doen.

(Wordt vervolgd).

OP DE CONGOSTROOM.

(Vervolg reisbeschrijving.)

DE EERSTE dagen van onze reis op de Congostroom

830 werd wegens plaatsgebrek het H. Misoffer op gedragen op het dek. Eerst dachten we dat het fijn zou zijn, zo in Gods mooie natuur, maar dat viel nog niet mee. De muggen waren met hele zwermen vertegenwoordigd en maakten het de Priester niet weinig lastig! Onder de H. Mis van Pater de Leest kroop een grote rat, juist boven zijn hoofd, tegen de muur op.

We waren dan ook blij dat we in Coquilhatville [nu Mbandaka] aankwamen, waar twintig passagiers meer voorliefde voor het vaste land toonden dan voor ons deinend vaartuig. Toen kregen ook de overgebleven Paters een cabine en werden verder alle buitensporigheden in goede banen geleid.

Tropische hitte.

840 Nu kunnen we voortaan ook meepraten van tropische hitte! Oei, oei, wat is het hier warm! Niet alleen wij, maar ook de Paters en Zusters, die voor de tweede keer naar de missie gaan zeggen, dat ze nog nooit zo'n warmte meegemaakt hebben! Als het een beetje de verkeerde kant uit wil, zijn we nog gaar gestoofd, voor dat we in Simba zijn! Dat er plekjes op de aarde waren waar het heet kon zijn, wisten we wel, maar zoiets hadden we toch nooit kunnen dromen! Het is maar goed dat we niet van suiker zijn, want dan zou er een treurig beetje van ons over blijven! De vloer van onze cabine is zó heet, dat we niet lang op hetzelfde plekje kunnen blijven staan. De stoomketel is ook precies onder onze cabine. Jammer dat we geen jong beertje bij ons hebben, dat zou hier aardig leren dansen. De zweetdruppeltjes zijn ontelbaar, maar we vertrouwen vast, dat onze Engelbewaarder ze eerlijk aan zal tekenen.

'n Ongeluk gebeurd.

850 De eerste storm, toen aan een negerdorp kwamen en de commandobrug neergelaten werd, is er ook een ongeluk gebeurd. Eén van de negers, die langs de boot zwommen, om de afrollende brug aan te pakken en vast te leggen, was onder de brug terecht gekomen en kon zich daar niet meer onder uit werken. We hoorden hem om hulp roepen. De negers die aan de kant stonden, schreeuwden geweldig naar de mannen, die de brug aan het afrollen waren. Ze trokken en duwden zelf ook met alle macht aan de brug. Maar zo'n brug is zwaar en met veel moeite hebben ze hem ten laatste er toch onderuit gehaald en op het droge gebracht.

860 Na de drenkeling met wat water besprenkeld te hebben, wachtten ze tot de brug goed lag en een blanke dokter, die met zijn vrouw op de boot was, hulp kon bieden. De dokter liet het slachtoffer door een paar negers op de boot brengen voor geneeskundige behandeling. Van die dag af, houden we ons hart vast, als de brug uitgelaten wordt, vooral als het donker is.

Negerhutten bezichtigd.

Gisteren toen de boot weer bij een negerdorp aanlegde en het nog even zou duren voordat we verder gingen, zijn we met enkele andere zusters meegegaan, om de negerhutjes eens goed te bekijken. De vrouwen en kinderen zaten op hun gemak voor de deur, alsof er in heel de wereld geen werk meer was.

870 Een Zuster, die hun taal goed kende, vroeg of we binnen ook eens een kijkje mochten nemen. Ze stonden dat graag toe. Het deurtje, dat van palmladeren gevlochten was, werd gastvrij opengezet. We moesten ons bukken om binnen te komen en deden dat met een zwier, alsof we nooit anders gewoon waren. Hier kwamen we in drie afdelingen tegelijk: de keuken, kamer en slaapkamer. Het huisraad was gauw gezien hoor! Voor niets was het nog te duur! Van stokken en een vijgenmat was een hangbed gemaakt. Een plank op twee rietstokken diende voor aanrecht, waarop twee vieze pannen stonden. In een hoek lagen wat oude zakken op de grond, waarop een stuk gerookte vis lag. Dat was de hele inventaris van dat gezin. Toch zijn die mensen op hun manier echt gelukkig! Jammer dat ze het enig ware geluk het geloof niet kennen, anders waren ze té benijden!

880 Toen we weer naar de boot teruggingen, hebben we onderweg sinaasappelen gekocht. Daar was geen kapitaal mee gemoeid want de heerlijke, grote, sappige, appelen kwamen ongeveer op de prijs van 3 voor 1 cent!

Father v. d. Helm heeft ook te Coquilhatville de boot verlaten met de Engelsen Father. Wij zijn hem erg dankbaar voor de goede zorgen die hij voor ons had. Nu staan we voortaan onder de hoede van Pater de Leest. We hoorden toevallig hoe die overdracht plaats had: "Zeg Nol, draag jij nu voortaan zorg voor die vier Zusters en maak dat ze goed in Basoko aankomen, daar moet u ze bij de Zusters brengen". Pater de Leest antwoordde: "Ja Kees, ik beloof je, dat ik er goed voor zal zorgen. Ik zal

iedere morgen en iedere avond goed tellen of ze alle vier nog bij elkaar zijn. Je zult niet te klagen hebben over mij."

- 890 We hebben het hier op de rivierboot heel goed, ja nog beter dan op de zeeboot. We worden ook zo keurig bediend. De baas zelf is onze kelner. Hij zegt maar! "Goed eten hoor Zusters, jullie hebben er toch voor betaald!" Dat we aan die goede raad gehoor geven behoeft niet gezegd te worden. Ik zou wel willen dat jullie ons eens konden zien! Daar zou een verrassing voor u aan vastzitten hoor.

Congo's mooie natuur.

- 900 Wat is de Congostroom toch mooi! Telkens ontdekt men iets anders. We kunnen wel uren lang het natuurschoon bewonderen. Het is soms betoverend! De bruingele waterplas tintelt onder de milde stralengloed van de tropische zon, die uit de smetteloze hemel bijna loodrecht neder schijnt. Sommige eilanden prijken hier en daar onder de prachtige dos van een vreemdsoortige plantenwereld. Slanke kokosbomen wuiven met hun bevallige vederbladeren. Sierlijke bananenstruiken wiegen hun lichtgroene bladerkronen onder de zachte adem van de wind, terwijl daartussen prachtige palmen hun brede waaiers tegen het zengende zonlicht ontplooien. Na weer enkele zwierige bochten over de waterplas gemaakt te hebben, lijkt het dat de boot tegen een prachtig maagdelijk woud stuit. Daar ontrollen rijzige boomvarens, in de zoele schaduw, hun fijn besneden vederen. Verder op zijn meer uitgestrekte groene vlakten of valleien, waar een fijn grassoort een fluwelen tapijt over de aarde geweven heeft.
- 910 Zo genieten we nu dag na dag van die grootse, voor ons mensenoog zo wonderlijke natuur. Vooral is het een genot 's avonds het ondergaan van de zon te volgen. Dan zie je boven de zware wouden een ragfijn tulin gordijn geweven, waardoor de zon een strook gesmolten goud drijft, wat dan in het water terecht komt en er een flonkering van diverse kleuren tovert. Dat genieten duurt totdat de snel toenemende duisternis er een einde aan maakt. Maar nog lang daarna jubelt onze ziel: Grote God u loven wij! (Wordt vervolgd.)

OP DE CONGOSTROOM.

(Vervolg reisbeschrijving.)

- 920 **TWEE DAGEN later... Gelukkig! O. L. Heer en Maria, de Sterre der Zee,** zijn met ons geweest! We hebben een verschrikkelijke storm gehad op de Congostroom, ja, zo erg, dat we ieder ogenblik dachten met man en muis te zullen vergaan! De meeste passagiers hadden zo iets nog nooit meegemaakt! Het was ongeveer half vier na de middag. Zware wolkenkoppen pakten zich in de lucht samen. De bliksem begon te flitsen, en weldra stak een geweldige storm op, die de wolken als wilde dieren door het luchtruim deden hollen. Het anders zo spiegelgladde water veranderde als bij toverslag van kleur, en kwam ziedend en bruisend in opstand. Ons schip begon te steigeren als een verschrikt paard
- 930 en bood de golven, die er schuimend tegen aan beukten, moedig weerstand. En waaien, waaien dat het deed - de een greep zich hier vast, een ander daar - om niet meegesleurd te worden en in de stroom te geraken. De reuze palmbomen bogen nederig hun koppen tot bijna op de grond. Een geweldige regen gutste bij stromen neer en tussen het gehuil van de storm door hoorden we het bange geroep van de kapitein en de bemanning, die de boot baast niet meer in bedwang konden houden, en elkander door het geraas van de regen en wind en ruisende golven, niet meer konden verstaan.

Bange ogenblikken.

- 940 Gelukkig was er een aanlegplaats in zicht, waar negerhutten stonden en waar we op af stoomden. De kapitein had zelf het stuur overgenomen. We waren bijna hij ons doel, toen onze dappere bestuurder het op moest geven, hij kon het stuur niet meer houden. Het waren enige bange ogenblikken. We zagen aankomen, dat het schip met geweld tegen de oever zou geslagen worden. Er kwamen dan ook waarschuwingen om zo ver mogelijk terug te gaan staan en ons goed vast te houden, om, in geval het schip om zou slaan, er niet onder terecht te komen. Toen gebeurde het! Het schip beukte met een smak tegen de oever. Op de voorsteven rammelde het ijzerwerk, alsof alles tot een wrak geslagen werd. De kapitein was buiten zichzelf. Het personeel was radeloos. De golven sisten en klotsten met zo'n oorverdovend lawaai, dat je er bang van werd. De storm huilde als een wild monster. De boot kraakte.
- 950 Tegelijk sprongen enkele moedige negermatrozen in de bruisende stroom om de kabel op de oever vast te leggen. Het waren uiterst spannende ogenblikken. Vlug, vlug, want de boot was weer aan het terugdrijven om dadelijk weer, met een zeker nog droeviger gevolg, de smak tegen de oever te herhalen.

Opeens hoorden we een angstige kreet: "De boot is stuk!" Grote stukken hout kwamen er aan het voorstevan boven water. Door de golven sloegen ze recht op onder het schip uit. Gelukkig was dit ongegronde angst, want het waren stuk geslagen kanootjes, die aan de kant lagen en door ons schip verpletterd waren.

960 Ondertussen hadden onze dappere matrozen zich met de kabel uit de golven gewerkt. Op de oever stonden nog enkele negers om hulp te bieden. Samen spanden ze alle krachten in, om de kabel vast te leggen, wat na veel moeite gelukte. Wij meenden dat nu alle angst voorbij was, maar de kapitein schreeuwde luid, dat één kabel niet genoeg was en het schip weer los zou slaan. Het duurde dan ook niet lang of we lagen veilig met drie sterke kabels en een anker vast. Nu waren we tenminste zover buiten gevaar. Het regende en stormde intussen maar door. De negers kropen in hun hutjes en wachtten zo goed al wij, met spanning het ogenblik af, dat de bui over zou gaan. Gelukkig kwam er spoedig kalme en we waren God dankbaar, dat Hij ons weer zonder ongelukken door het gevaar geleid had.

970 Er waren ook enkele passagiers die zich door de schok bezeerd hadden, maar dat was toch van minder ernstige aard. Zr Ursula kwam bij me en had ook al bloed aan de sluijer. Even schrok ik, maar ze begon al gauw te lachen, waaruit ik terecht opmaakte, dat het niet ernstig was. "Oei, oei", zei ze, "nooit ben ik zo geschrokken! Ik dacht moeten we nu, nog vijf dagen van onze Missiestatie af, nog vergaan!"

We varen weer verder.

Toen de negers hun waren en vis gekocht hadden, de post afgegeven en nieuwe ingeladen was, werd de reis met nieuwe moed voortgezet, alsof er niets gebeurd was. De passagiers voelden zich allemaal opgelucht.

Toch wel interessant zo'n storm meegemaakt te hebben! Wij zijn er tenminste echt over voldaan nu het maar voorbij is, doch hopen in ons binnenste, dat het de laatste keer is.

980 Nu hoorden we dat we eigenlijk ook niet slim waren geweest. We hadden op het dek moeten gaan staan, als het schip dan bij de botsing zou zijn gekanteld, dan hadden we ons misschien boven op de romp in veiligheid kunnen stellen. Maar het was nu voorbij en de Goddelijke Voorzienigheid kan meer doen dan wij met al ons vernuft.

We hebben die avond zonder inspanning heel vurig gebeden uit dankbaarheid. Ja, als we onze reis nog eens helemaal nagaan, kunnen we alleen van voorspoed spreken. We hebben drie keer mijnengevaar meegemaakt, waar we wonderlijk goed door gekomen zijn, stormen die ons alleen maar schrik hebben bezorgd en verder is alles van een leien dakje gegaan.

990 Als we dan denken aan die oorlogsvloot, die we op zee tegen kwamen en waarvan daags daarna al zes schepen vergaan waren, dan kunnen we toch niets anders doen dan dankbaar opzien naar God, die ons veilig aan Zijn hand geleid heeft.

De lachspieren hebben het een dag later weer danig moeten kennen. We zaten heel devoot te bidden en daar komt me een neger, vlak vóór ons, de was van de Paters uithangen. We moesten eerst zijn slimheid bewonderen. Bij gebrek aan voldoende wasklemmen bond hij de zakdoeken met een knoop onder aan de slip van een hemd en zo was meteen het gevaar geweken, dat er iets van in de stroom zou waaien. Intussen was het prachtige landschap die we vóór ons hadden, in een sprekend stilleven veranderd. Dat kon natuurlijk weer niet zonder een lachbui door ons bestudeerd worden, toen het bedrijvige negertje weg was!

1000 Weer storm.

Vandaag kwam het stormspook ons opnieuw opschrikken. We hadden juist over de dood gemediteerd en ons edelmoedig bereid verklaard, welke dood ook, met alle akeligheden daaraan verbonden, gelaten aan te nemen. Maar ja, de dood is en blijft toch een straf en we vluchten als bange kinderen naar onze cabine, om de gewijde kaarsen aan te steken en bij Maria, Sterre der Zee, vurig het reisgebed te gaan bidden. We hebben ons opnieuw innig onder Hare bescherming gesteld, met het vaste vertrouwen, dat Zij ons ook de laatste dagen niet in de steek zou laten.

1010 Zuster Ursula schijnt wel wat bang geworden te zijn van de storm. Iedere avond tenminste denkt ze hardop: "Zou de boot wel goed stevig vast gemaakt zijn. Zou hij achter ook wel vast liggen?"

Het is maar goed dat we bijna bij ons doel zijn, niet alleen omdat we dan geen vrees meer voor de storm behoeven te hebben, maar ook omdat we zo erg verlangen aan het werk te kunnen gaan.

In Bumba.

Gisteren waren we in Bumba. Daar zijn vier Zusters van de boot gegaan. Die dag was ook weer niet zonder avonturen. Als alles goed ging zouden we er 's avonds om acht uur zijn. Maar jawel hoor, ze zouden eerst haar portie nog krijgen. 't Begon weer te onweten, — zouden we Bumba nog kunnen halen? Het was nog een kwartiertje ongeveer. De schijnwerper vloog naar alle kanten — nog even gevaren en ja daar kwamen de hutjes

- 1020 in het zicht. Toch durfde de kapitein niet verder, ze zouden dus maar blijven liggen, en wachten tot de storm bedaard was. Daarna zijn we gauw doorgevaren om in Bumba te komen, waar we 's nachts bleven liggen. Het was een er drukte van belang. Bijna was het schip aan de aanlegplaats toen we twee auto's zagen aankomen, om de vier Zusters-mede-reizigsters af te halen. Och, och, wat was dat een blij weerzien! Er was ook een Bisschop bij, Mgr. Besling, een Nederlander. Monseigneur zwaaide ook naar ons. Hij hield de hand boven de ogen, om maar goed te zien wat voor Zusters we waren. We hebben onze trouwe Zusters-reisgenoten netjes uitgeleide gedaan. Ook de Paters verlieten de boot, om de Bisschop te begroeten. Wij deden voor hun niet onder
- 1030 en kregen allemaal een hand, waar we zeer vereerd mee waren. Monseigneur vroeg hoe wij heetten en van welke Orde we waren. Toen we zeiden: "Van Asten", zei hij aanstonds "Och dan zijn jullie van die Zusterkes van de Congregatie door Pastoor van Schijndel van Boerdonk gesticht". O, die kende hij heel goed en het scheen hem goed te doen daar eens over te kunnen praten. Uiterst belangstellend als hij was naar onze missiën en het doel van onze reis, konden wij hem alles tot in bijzonderheden vertellen. Monseigneur was blij dat we twee Zusters bij ons hadden gehad, die de negertaal verstonden. Hij sprak de hoop uit dat we in Congo veel goed zouden doen en wenste ons verder goede reis en veel succes. Ook kregen we hartelijke groeten mee voor Asten.
- 1040 Toen de bagage van de boot in de auto's was gebracht moesten we afscheid nemen. We hebben elkaar nog nagewuifd totdat er niets meer te zien was. Intussen was het half tien in de avond geworden, dat was een mooie tijd voor ons om een eind aan de dag te maken, wat we dan ook gedaan hebben.

Nog twee dagen!

Nog twee nachten slapen en dan dan voelen we weer vaste grond onder ons... voor altijd...! Wat zullen we toch een dankbaar "Te Deum" aanheffen als we op de plaats van onze bestemming zijn en wat zullen we kinderlijk, bij Maria Sterre der Zee onze dankbaarheid uiten.

- 1050 We denken ook nog dikwijls aan ons dierbaar vaderland en niet zonder zorg! Het was immers al zo'n spannende toestand toen wij in Maart weggingen. Het afscheid van het ons dierbare zat ons ook nog dikwijls hoog. Maar nu houden we ons oog gericht op ons doel en we zullen er alles op zetten om onze mooie roeping in het vizier te houden. Neen we willen niet om zien op onze koninklijke weg. (Wordt vervolgd).

OP DE CONGOSTROOM.

(Vervolg reisbeschrijving.)

BIJ ONS VERTREK te Bumba hebben we een Mahomedaan

[Mohammedaan] als reisgezel gekregen en daarmee weer een afwisseling in ons dagelijks programma, want het is kostelijk om hem gade te slaan!

- 1060 Als de zon ondergaat, begint hij onbeschroomd zijn gebed. Hij valt dan plat ter aarde, strekt zich dan weer sierlijk recht en begint met z'n armen naar de hemel te zwaaien, alsof hij heel de hemel wel naar beneden wil halen. Dan draait hij de koran, die hij altijd bij zich draagt, steeds rond, wel twintig keer per minuut. Dan zijgt hij weer ter aarde en herhaalt zijn vreemdsoortig gebed. Als die man het ware geloof had, wat zou hij een vurig katholiek zijn! Zoiets treft men hier meer aan, naar men zegt.
- 1070 Maar er zijn ook brave, vurige Christenen! Zo vertelde een Pater, die hier op de boot is, dat hij eens op missiereis was en bezig met biechthoren, toen er zo'n hevig onweer losbrak, dat er stukken van de kerk afvlogen. De Pater ging gauw met al de mensen de kerk uit, want er was gevaar dat deze in zou storten. Een negervrouw, die juist gebiecht had, wilde weer terug, de kerk in, "want", zei ze "als er nu iets op mijn hoofd valt en ik ga dood, dan ga ik recht naar de hemel." Ja, daar moet je negerin voor zijn om van binnen en van buiten zo naïef te zijn! Wat zijn de schaapkes van O. L. Heer toch van velerlei aard en ras! Zijn alwijze rechtvaardigheid zal ze allen naar hun waarde oordelen. O, zoete waarheid!...

't Gaat naar het einde.

- 1080 We varen nu rustig op Basoko aan. Het is mooi weer. We kunnen kalm nadenken... Nu komen we juist langs een negerdorp. Een hele zwerm zwarte kroeskopjes springen met onbegrijpelijke moed in de stroom en zwemmen, alsof het een kampioenswedstrijd was, op ons schip aan. Ze klampen zich daaraan vast en sommigen werken zich naar boven, terwijl ze bedelend hun zwart knuistje uitsteken om iets te krijgen, waar natuurlijk geen weigering op kan volgen. Als ze dan een eindje meegevaren hebben, springen ze weer in het water en zwemmen weg. Een waaghalzerij die voor onze nuchtere ogen niet om aan te zien is. We hebben hier op de boot ook gezelschap van hagedissen, zelfs op onze cabine komen

ze ons met een bezoek vereren.

1090 We zijn ook onze negerpassagiers aan het bestuderen gegaan, want dat volkje zullen we toch moeten leren kennen. Een neger, die er op het eerste gezicht uitzag, alsof zijn handen er links aanstonden, haalde een handnaaimachine voor de dag en ging met een handigheid aan het naaien, dat de beste naaister er naar kijken kon. Toen hij de laatste hand aan zijn werkje gelegd had, nam een negersoldaat de machine over. Hij ging de mouwen van zijn jasje wat korter maken. Eerst vouwde hij secuur het zoompje overal even breed om en begon toen met overleg, keurig netjes te stikken. Hij had het zo klaar. Die kennis hebben we nu toch weer opgedaan, dat de negers meer kunnen dan men ze, naar hun uiterlijk te beoordelen, zou toeschrijven. Als we nu bij het bestuderen van hun binnenste ook zulke meevallers tegenkomen, dan zijn we meer dan tevreden.

Basoko in zicht.

1100 Toen Basoko in zicht kwam zaten we aan het ontbijt. We konden opeens niet meer eten en liepen vlug naar het dek. Pater de Leest stond al met een verrekijker te zoeken, in de hoop iemand te zien, die ons kwam halen. Maar ocharm... niemand te zien... geen enkele bekende te bespeuren! Wat viel dat tegen, want daar hadden we nu zo echt op geteld! 't Kostte dan ook even moeite toen nog een blij gezicht te zetten, te meer daar al de Paters en Zusters, die vóór ons de boot verlaten hadden, waren afgehaald en verwelkomd! Enigszins bedrukt verlieten we dan ook de boot. Gelukkig dat er twee Paters van het H. Hart Pater Wijtenburg kwamen begroeten. Die goede Paters hebben toen een jongen naar de Zusters gestuurd. Ze gaven hem al een koffer van ons mee, met de boodschap of ze een auto wilden sturen, om ons te halen. Die auto was er al heel gauw. Ja, we zijn toch ook echte verwende kinderen van O. L.

1110 Heer, dat moesten we ook nu weer bekennen, al stonden we eenzaam in het zwarte land, waar voor ons alles even onbekend was!

Father van der Helm was in Quoquithaville van de boot gegaan en Pater de Leest, die toen de zorg voor ons had overgenomen, ja, die waren we nu ook kwijt. Hij heeft zijn taak goed vervuld, we zijn hem erg dankbaar. Ook bij het uitladen van de koffers, heeft hij ons goede diensten bewezen. De boot moest weer dadelijk vertrekken, daarom kon zijn Eerwaarde ons niet naar de Zusters hier brengen, wat hij toch zo graag gedaan had. Het was wel jammer voor hem dat Father Guterson niet aan de kade was, dat wisten wij wel, want die blijde, maar bange hoop, had hij onderweg niet kunnen onderdrukken en de teleurstelling die er op volgde, kon hij alleen ook niet goed torsen.

1120 Ja, het leven is nu eenmaal zo, cm al die aardse verlangentjes niet altijd in te willigen en dat is misschien maar goed ook, zoveel te meer kunnen we later genieten van een onverstoorbaar geluk, waar geen stof meer bestaat om er de klad in te brengen.

[Gutherson vertrekt uit Mompono om een 6de missiepost te stichten in het oostelijker gelegen Simba, in de streek van de Bangandu-stam, aan de bovenloop van de Lopori-rivier. Hij wordt er door de bevolking - die zéér open stond voor het christendom - warm onthaald en bouwt er o.m. een kerk en zelfs een catechistenschool. Simba wordt een succesvolle post met elk jaar ongeveer 500 doopsels.

1130 [...] Hij slaagt in zijn opzet. Twee congregaties beantwoorden zijn oproep: de Zusters van O.L.Vrouw-ten-Bunderen uit Moorslede (Vlaanderen) en de Zusters Franciscanessen uit Asten-Boerdonk (Nederland). Afgesproken wordt dat de Bundermissionarissen in de Congo-missie zullen werken in de westelijke zone, vanuit de centrale post Basankusu, terwijl de Zusters Franciscanessen in het oostelijke deel missioneringswerk verrichten, vanuit de missiepost in Simba
Zie [ontstaansperiode van de Basankusu-missie - V. de verdere uitbouw van de Basankusu-missie \(vanaf 1915\) \(tenbunderen.be\)](#)]

Afscheid van Pater de Leest.

1140 Toen de boot vertrok stond Pater de Leest met de verrekijker te kijken en dan weer uit alle macht te zwaaien, hij wist niet goed wat hij het meest moest doen. Opeens was hij verdwenen en we dachten al dat de ontroering hem overmeesterd had, toen we hem even later weer zagen opdagen met een grote witte vlag! Hij had ongetwijfeld het laken van zijn bed gehaald om toch maar zo lang mogelijk zichtbaar te blijven. We hebben het toen, ondanks onze bedruktheid, uitgeproest van het lachen en het heeft ons goed gedaan!... We oogden onze op het ogenblik enigen bekende in dit zwarte land nog na, totdat boot en pater opgeslokt werden door het water en de lucht. Toen keken we elkaar eens aan... Daar stonden we nu in de loods van de bootmaatschappij, omgeven door zwarte mensen, overal waar je maar keek, totdat de auto ons bij de zusters bracht. Gelukkig dat dezen Vlaams verstonden, wat voor haar

1150 en voor ons prettig was.

Geduld is een schone deugd.

Hier kregen we ruimschoots gelegenheid om de schone deugd van geduld te oefenen, want er zat voor ons niets anders op dan maar rustig af te wachten tot ze in Simba zo barmhartig zouden zijn om ons te komen halen. We zullen maar hopen dat het geen eeuwigheid duurt, al zal het voor ons gauw zo lijken, want een uur duurt nu bijna een dag. Al dikwijls hebben we tegen elkaar gezegd: "En we hebben in Leopoldville nog wel een telegram gestuurd! 't Zal toch wel goed aangekomen zijn? Of zouden we het soms niet goed gedaan hebben?" Maar och, dat is ook al schrale troost. Gelukkig hebben we hier een goed tehuis bij de Zusters.

1160 Wat we nu zoal uitvoeren?

Ik zal eens vertellen hoe de toestand op het ogenblik is. Eén van ons is aan het slapen, dat is goed; de tweede is aan het zingen, dat is beter; de derde is aan het bidden; dat is het beste en de vierde zit hier te schrijven, dat is ook een goed werk! Ja het is waar, we hebben een veel te gemakkelijk leventje tegen wil en dank en we verlangen vurig onze reis voort te zetten naar Simba.

Daar we gelegenheid hadden om ons te laten wegen hebben we daar gebruik van gemaakt en zijn tot de ontdekking gekomen dat het reizen ons goed heeft gedaan! We hebben hier ondanks alles nog veel plezier. Het lachen zullen wij nooit meer afleren, of het zal nog veel moeten veranderen. Toch worden, soms ook de zware snaren van onze ziel
1170 aan het trillen gebracht. We zijn tenminste bezig met het dichten van een "Klaaglied" dat ze ons hier maar laten zitten en het wordt zo pakkend, zo ontroerend, dat je er van ten zeerste aangedaan wordt!

Ja, daar moet je de eenzame verlatenheid zelf voor ondervonden hebben om zoiets zó gevoelig op het papier vast te leggen!

We hopen van harte dat, als deze "Klaagzang" voltooid is, wij als blijde kinderen het stukje grond mogen betreden, waar ons oog zo verlangend op gericht is.

(Wordt vervolgd).

NAAR HET EINDE.

(Vervolg reisbeschrijving.)

1180 **O GOD LOVEN WIJ! We zijn veilig in Simba aangekomen**

en zijn zo blij, dat we nergens meer aan denken dan aan blij te zijn.

Eerst eens vertellen hoe wij uit Basoko bevrijd zijn. We hadden juist het slotcouplet van ons "Klaaglied" klaar, toen een klein negermeisje van de school ons een enveloppe kwam brengen, waar buiten op stond: "Zusters, komen jullie vandaag nog naar Elisabetha, ik wacht hier al van Vrijdag om u te halen. Kapelaan Hanrath." Als een elektrische schok ging dat bericht ons door merg en been. Wat waren we ineens opgekikkerd.

Het was Woensdag half twaalf, u begrijpt dat we benen maakten om weg te komen! Eerst
1190 gauw Moeder Overste van ons gastvrij kloostertje gezocht. Deze was een en al zong voor ons. Ze zou gauw een briefje sturen naar de kapitein van het bootje, dat om 2 uur naar Elisabetha aan de andere kant van de Congostroom gelegen vertrok, met de boodschap, dat wij mee zouden varen.

[Pater M. J. Hanrath C.s.s.R. Parklaan 3 Roermond; in aflevering 1957-06]

Er komt weer gang in.

Er werd een auto besteld die ons en de vier handkoffers naar het schip zouden brengen; daarna zou de auto nog eens rijden, om de andere koffers, die ook bij de Zusters stonden, weg te brengen. Wat zijn we de Zusters toch dankbaar voor al het goede, dat ze voor ons gedaan hebben; och als je blij bent dan kun je zo gemakkelijk van harte dankbaar zijn en dat waren we dan ook, in de hoogste mate.

1200 Toen we bij de boot kwamen begon het lieve leventje opnieuw! Geen enkele blanke te zien! Niets dan ruwe zwarte mensen, die we geen zier verstonen en ons met grote vraagogen opnamen, als kwamen we zo uit de lucht gevallen.

Het stoombootje, dat ons zijn diensten moest bewijzen, lag wezenloos op het vieze water te snuiven. Moesten we met die primitieve schuit mee? We waagden ons leven met over het gebrekkige loopplankje te gaan. Daar stonden we nu met ons vieren uit te puffen van de warmte en de inspannende uren, die we achter de rug hadden.

We keken elkaar eens aan en begrepen toen pas, dat nu werkelijk het uur was gekomen, dat er weer beweging in onze reis zou komen.

Het was een leuk gezicht ons te zien tussen dat zwarte volkje in en niets te kunnen
1210 zeggen en verstaan. We hebben weer eens hartelijk gelachen!

Toch waren we er nog niet heel gerust op dat zo'n antieke schuit ons naar Elisabetha kon brengen. Ik trok mijn stoute schoenen aan en stapte naar een alles behalve vriendelijk uitziende zwarte matroos. Met gebaren, die hij moest verstaan en met de woorden: "Elisabetha, Elisabetha", trachtte ik hem aan het verstand te brengen of onze reis toch wel de goede richting uitging. Hij stootte een geluid uit, van um um, dat niets anders dan "ja" kon betekenen.

Er werden wat blokken hout opzij gesmeten en we konden een vies trapje op, waar we onze verblijfplaats voor de verdere reis konden innemen.

- 1220 Opeens kregen we er erg in, dat onze andere koffers er nog niet waren. Zou de boy het wel goed verstaan hebben? De boot stond op het punt van te vertrekken en onze bagage was er nog niet! Maar, zoals altijd hadden we weer te vroeg angst. Wat waren we blij toen we de bekende koffers nog juist op het nippertje zagen binnendragen.

Een Hindoe-familie aan boord.

Er was ook een hele Hindoe-familie als passagier op de boot. Het waren vader, moeder met elf kinderen en grootmoeder. De dochters hadden een lange dikke haarvlecht op de rug hangen, met belletjes en medailles er onderaan. Ze leken wel Japanners. De moeder had een soort broche door de neus gestoken. Later hoorden we van de Paters, dat het een heel rijke familie was en dat in die broche een briljant zat, zo kostbaar, dat die wel meer dan duizend gulden zou gekost hebben!

- 1230 Dus die had me daar eventjes een heel kapitaaltje aan haar neus hangen! Het gezin was erg vriendelijk voor ons. We kregen overal de ereplaats en toen de moeder chocolade ging delen, werden ons ook vijf stukken gepresenteerd. We hebben dankbaar ieder een stuk genomen. We zagen dat ze blij waren, omdat we mee deden. Toen we gingen bidden, kwamen de kinderen eerbiedig stil voor ons staan kijken. Dat trof ons echt. We hebben er prettige reisgenoten aan gehad.

Al dikwijls tuurden we in de richting van Elisabetha, maar er was nog niets te zien wat er op kon gelijken. Eindelijk werden onze ogen geboeid door iets wat het bijna zeker moest zijn: Elisabetha!

- 1240 Toen bekwam ons een niet ongegronde vrees, dat er weer niemand zou zijn, om ons af te halen. Hoe dichter we bij de haven kwamen hoe groter die zorg werd, want het zag er niets Paters, Kapelaan of zusterachtig uit. Het was ongeveer zes uur en het begon al aardig donker te worden. Wat moesten we toch beginnen! Ik probeerde de moed er maar in te houden en zei: "Och we lopen maar rond en vragen en blijven vragen: "Les Pères, les Pères", totdat we bij de Paters zijn".

Elisabetha.

De boot stootte met een schokje stil. Onze koffers werden buiten gedragen, wij trokken er als een begrafenisstoet achter aan. Juist waren we bij het kippenladdertje toen een blanke heer met een paar sprongen naar boven kwam. Hij deed heel gemoedelijk. "Dag Zusters", zei hij en wilde ons heel hartelijk de hand geven. Ik was 1250 een beetje uit het veld geslagen door die manieren en zei heel kort: "Dag Mijnheer". Dat drong zeker al heel gauw tot hem door, want hij maakte lachend een einde aan onze verbluftheid met de woorden: "Welkom hier Zusters, ik ben Kapelaan Hanrath van Simba!" Dat we toen blij waren behoeven we zeker niet te zeggen! "Kom maar gauw mee naar beneden, ik zal wel voor de koffers zorgen" zei de gediensstige "heer". Met een sprong waren we het gevaarlijke trapje af. Daar stond Pater Overste van Elisabetha ons ook op te wachten, die er ook zodanig uitzag, dat we er nooit een Pater uitgehaald zouden hebben! Het was een hartelijk welkom, des te hartelijker omdat we het niet meer verwacht hadden! Toen we per auto naar het Paters-klooster reden, moesten we er nog om lachen. "Geen wonder" zeiden we, "dat we geen Paters zagen, want 1260 ze hadden geen van beiden een toog aan en de éne zelfs niet eens een baard."

We zouden in het klooster overnachten. Nu waren we weer een stapje dichterbij ons doel: de voorpoort van Simba. Het was wel een slakkengangetje wat we er de laatste tijd in hadden! Daarbij waren de Paters, zonder dat ze er zelf erg in hadden, zo ondeugend, dat ze wensten, dat het die nacht zo hard zou regenen, dat we de volgende dag onmogelijk verder zouden kunnen gaan. Ze zouden er zelfs voor bidden! Het was goed bedoeld, maar wij konden die hartelijkheid niet heel spontaan aannemen. Of zouden ze het maar gezegd hebben om ons te plagen? Die Paters zijn dikwijls niet te doorgronden! In ieder geval wij hebben het goed aangenomen maar verlangden ondertussen zo erg naar Simba, dat we de klok wel vooruit hadden willen kijken.

- 1270 **Wat deed dat goed!**

Toen we later gezellig bij elkaar zaten, vroeg Pater Overste waar ons geboorteplekje was en of er misschien een Limburgse bij was. Daar konden we niet ontkennend op antwoorden. En, toen ik nog moest toegeven dat het Zuid-Limburg en wel Wijnandsrade was, ging er een luid hoera op. De oude Pater van Kuilen sprong van plezier uit zijn stoel op. Hij kwam van Nuth, wat daar heel dicht bij ligt. U begrijpt dat er toen heel wat oude koeien uit de sloot gehaald zijn. Deze Pater kende mijn familie goed. Hij is zelfs een studiegenoot van Heerom zaliger. Toen lieten de andere Paters zich ook eens horen en warempel, daar we met zes echte Limburgers bij elkaar. We hebben 1280 nog eens kostelijk Limburgs gepraat. Och wat deed me dat goed! We hebben ook het Limburgs Vaderlands lied gezongen.

Het was daar echt huiselijk. We mochten in de refter mee souperen. Pater Overste zat aan het hoofd van de tafel, de oudste Zuster aan zijn rechterhand en zo verder. De

Paters baden hun gewoon latijns tafelgebed en toen kwam de gang er pas voor goed in! Plagen is nu eenmaal een kwaal, die alle Paters aangeboren is, zo het schijnt! We hebben er dan ook danig aan ontmoeten!

We werden toch niet bang!

- 1290 Ze hebben verhalen op zitten dissen, van allerlei wilde beesten, die hier in de bossen leven! Van luipaarden, die met bloeddorstige wreedheid des avonds rond sluipen om een prooi te bemachtigen! Wat hebben ze ons toch bang willen maken! En toen ze zagen, dat bij Zuster Ursula er werkelijk de schrik een beetje begon in te komen, was het helemaal mis! Slangen, olifanten enz., alles kreeg een beurt en het werd nog steeds boosaardiger ons voorgesteld. Ze gingen zo in hun verhalen op, dat ze zelf bijna geloofden dat het waar was. Met dat alles hebben we toch een prettig soupé gehad. 's Avonds werden de Paters uitgenodigd op een feestje bij een blanke, die naar Europa terug ging en ten afscheid de Paters wilde trakteren. Allen, behalve een oude en een ziekelijke Pater, hebben aan die uitnodiging gehoor gegeven. Wij hebben ook een prettige avond gehad met de twee thuisblijvenden [thuisblijvers].
- 1300 Toen de feestvierders thuis kwamen probeerden ze ons eerst bang te maken door spookachtig op de deur te bonzen. Ze konden zich echter niet lang goedhouden want ze hadden prettig nieuws meenden ze. "Zusters, Zusters, het regent, we kunnen je morgen niet wegbrengen! Zingende liepen ze de barizaan over: "We gaan nog niet naar huis..." En ja hoor, ze hadden gelijk, we konden de volgende dag niet weg. Pater Overste wist er gauw munt uit te slaan en zette ons viereen aan het naaien voor de kapel. Dat deden we graag, het was een goed werk en we hadden meteen de zoete voldoening, dat we onze kost konden verdienen. Toen daags daarna de zon over de horizon kwam kijken, popelde ons hart van vreugde. Deze is de dag welke de Heer gemaakt heeft, mediteerden we. Ja zoals alle andere dagen... maar vandaag zou er toch iets groots gebeuren. Voordat de zon onderging zouden we Simba zien. Deo Gratias.

AANKOMST TE SIMBA.

- 1310 (Slot reisbeschrijving.)
- OM ZES UUR in de vroege morgen was Kapelaan Hanrath al met de kamion weggereden, waarop onze koffers en kisten waren geladen. Wij zijn met Pater Overste van Elisabetha om half acht per auto vertrokken. Er reed toevallig ook een vrachtauto die richting uit en Pater Overste bleef er heel berekend achter aan rijden. Wij wisten eerst niet waarom, maar het bleek een slimme daad van zijn Eerw. te zijn, want zijn wagentje was van zo'n wispelturige aard, dat het, het liefst in een onbewoonde streek, wel eens nuktig werd en niet meer vooruit of achteruit wilde. Pater Overste dacht zeker: met tweeën kun je meer dan alleen en misschien durft het kleintje zijn kop wel niet op te steken als het weet dat er een sterkere partij in de buurt is.

1320 **'t Ging goed.**

- In ieder geval, de reis verliep buitengewoon voorspoedig, ten minste voorlopig. Het was anders wel een echt missiereisje! We hadden zelfs een kooktoestel ons om desnoods onderweg iets klaar te kunnen maken. Maar het was overbodige voorzorg geweest. Om half twaalf waren we aan een blanken staatspost. De aantrekkingskracht welke daarvan uitging konden we niet weerstaan. We hebben er toen een beetje gerust en de blanke madame heeft een heerlijk kopje koffie voor ons gezet en maakte een fijn middagmaal klaar, waar we heel dankbaar voor waren.
- 1330 Toen ging het met een vaartje verder, dan konden we om 4 uur op onze bestemming zijn. Nog 2 uren en we zouden onze voeten op het plekje grond zetten waar we al zo dikwijls van gedroomd hadden. Maar opeens... Wat was dat... ons autootje bleef verstijfd, als aan de grond genageld staan en wij zouden het hem nagedaan hebben, als we niet met alle krachten mee hadden moeten werken om het ding weer op dreef te helpen. We moesten allemaal uitstappen. Pater Overste putte heel zijn autokennis uit om het beestje weer gedwee te maken. De motorkap werd opengegooid; er werd gehamerd en geklopt, gesmeerd en geolied, maar alles te vergeefs.

Wat nu gedaan ?

- Och, och, wat moesten we toch aanvragen? Uren in de hele omtrek was geen levend wezen te bespeuren! Opeens ging er een licht op in het brein van Pater Overste. Hij zei nog niets, maar sloop naar het benzinereservoir en jawel... had hij het niet gedacht... dat was de oorzaak het was een gezonde kwaal, welke zijn paardje had... zijn etensbakje was leeg... de benzine was totaal op!... Wat toch gedaan? Wel, gewacht natuurlijk totdat er hulp kwam opdagen, er zat niets anders op, want we zaten midden in een oerwoud. De klok bleef steeds meedogenloos vooruitgaan en het zag er niet naar uit, dat er ooit uitkomst zou komen.
- 1340 We verwonderden ons over het vrolijke humeur, dat maar niet van onzen goeden "leidsman" week. Ja hij zong er zelfs nog een leutig liedje bij. (Of zou dat geweest zijn om onze angst te verdrijven?) In ieder geval, wij stonden er verbaasd van. Het

- kan niet anders of het geduld wordt hier in de missie zodanig getraind, dat het op de
duur een pretje wordt, om die deugd te beoefenen. Wij zijn nog niet zover, maar het
1350 zal nog komen misschien!...
- Uur na uur verliep intussen en toen we de hoop bijna opgegeven hadden, dat er nog
ooit vooruitgang in onze reis zou komen en we alle Heiligen al te hulp geroepen
hadden, kwamen er twee negers voorbij, beladen met geweer en lans. Daar was wel iets
mee te beginnen! Het schenen ons een paar vredesengelen, al leken ze er helemaal niet
op. Pater Overste sprak hen aan en vroeg om hun diensten. Ze waren ten volle bereid
om ons te helpen en hadden een prachtig voorstel. Ze waren niet ver van hun dorpje en
daar woonden iemand die een fiets had!... Als die nu zo barmhartig wilde zijn om naar
Simba te rijden met het verzoek ons hier te komen halen, dan waren we misschien voor
de avond nog op onze bestemming.
- 1360 **Zou er uitkomst komen?**
- Het was wel riskant om ons op die zwarten te verlaten, maar de Voorzienigheid is toch
ook in de oerwouden van Afrika en daar hadden we ons aan toevertrouwd. De zon begon
ai plagerig "kiekeboe" te achter het zware lover en het werd akelig stil om ons heen.
Ik zei: "Och hemel, luistert toch eens... daar komen de olifanten al aan." Zuster
Ursula fluisterde: "Pater, hoort u het ook?" We werden echter gauw gerust gesteld,
dat het iets anders was, ofschoon het toch al meer dan genoeg was.
- Er werden nog even plannen beraamd om de reis naar Simba maar te voet voort te
zetten. Maar hoe de weg te vinden in het donker? En onze auto en bagage konden we
toch ook niet in de steek laten! De spanning kwam er in, het werd een ware sensatie!
- 1370 Alle heiligen in de hemel wisten al dat we het toch zo erg vonden, vooral St. Jozef,
die werd helemaal niet meer met rust gelaten!
- Hoe donkerder het werd en hoe angstiger wij werden, des te meer plezier had de
dierenwereld rondom ons, want zij stemden aan voor een Jazz-band die door merg en
been ging. Een grote aap kwam dicht bij ons het feest nog opluisteren door zijn
gezelschap. Hij stootte een akelig geluid uit. De Pater deed het hem na. Het was in
één woord een prachtig concert. Ik hoopte van harte, dat ze allemaal het krijsen wel
eens moe zouden worden; al zou dat ook niet meegevallen zijn, want die stilte... is
ook drukkend!
- We zouden wel graag een uurtje gestookt hebben om de wilde beesten te verdrijven, dat
zou zo echt missieachtig geweest zijn! Pater Overste toeterde af en toe en liet de
lichten even flitsen. Hij zei: "Als er nu eens olifanten kwamen, wat zouden jullie
dan doen?" Ik stelde voor om allemaal maar dicht bij elkaar te blijven, dan gingen we
ook samen naar O. L. Heer.
- 1380
- Het was pikdonker geworden.**
- Het was ondertussen half zeven en pikdonker geworden en we stonden nog steeds om onze
auto heen. We hadden al uitgezocht hoe we de nacht zouden doorbrengen, ingeval er
geen hulp zou komen opdagen. Gelukkig hadden we muskietennetten bij ons. Nu zouden we
een liedje gaan zingen voor tijdverdrijf. O wat klonk het prachtig door het woud, het
tweestemmig: "Witte Hostie Jezus". We werden er echt door ontroerd en tevens ook wat
1390 opgemonderd. 't Kwam zelfs zover, dat we gingen zinnen op een leukigheidje als ze
werkelijk ons zouden komen halen en we spraken af, dat we ons zouden verschuilen
achter dichte struiken.
- Al uren lang hadden we onze oren gespist naar een ronkend geluid van een
aansnorrende motor of auto, maar de wilde beesten dreven de spot met onze pech en
brulden en ronkten, dat een motor er niet bovenuit kon komen.
- Toen... eindelijk kwam er een ogenblik, dat we in ons leven niet gemakkelijk meer
vergeten zullen! Er boorde een licht spookachtig tussen de woudreuzen Het was de auto
van de Father uit Simba die ons kwam helpen! Het was alsof de grond onder onze voeten
wegzakte, zo greep de blijdschap ons aan.
- 1400 Pater Overste was zo goed bij zijn positieven, dat hij ons aan de grap herinnerde en
wij schoten weg om ons te verschuilen. Zelf bleef Pater Overste bij de auto. De
Father stopte. Hij had enkele negers en een hoofdman meegebracht; ook benzine en
kabels, om de auto desnoods mee te trekken. Het eerste wat Pater Overste zei was:
"Heeft u de vier zusters onderweg niet gezien? U is ze toch zeker tegengekomen?" Toen
had u het gezicht van dien Father moeten zien! "Wat!... ik... ik heb niemand
gezien... Waar kunnen die dan zijn?... Wij konden het lachen niet langer onderdrukken
en uit was het met de pret, we hadden ons zelf verraden en kwamen dan ook maar gauw
te voorschijn. We moesten toch ook spoedig onze blijdschap en dankbaarheid uiten aan
die goede Father uit Simba, die ons zo'n goede diensten bewees. Alle angst was als
1410 bij toverslag voorbij. Vlug kreeg ons paardje benzine en de reis werd voortgezet.
Onderweg hadden de Paters er nog plezier van, dat juist ons, nieuwelingen, zoiets
moest overkomen. Het was nog een hele tocht.

Simba!!!

Opeens hoorden we kindergeschreeuw. De auto stopte. We waren op de missie van de Fathers. Father Gutersöhn kwam ons welkom in Simba toeroepen. Dat was erg hartelijk, al moesten we tegelijk ook de plagerij doorstaan, dat we op eigen krachten nog niet zo ver hadden kunnen komen.

1420 We maakten kennis met de andere Fathers, Father Hattering werd ons voorgesteld als onzen toekomstigen geestelijken [restanten van de oude spelling!] leidsman. Na enkele belangstellende vragen over Europa en de reis, gaf Father Gutersöhn een teken aan de schooljeugd, die om hem heen geschaard stond. Deze zetten allemaal zo'n keel op, dat we er haast bang van werden. Dat moest zoveel als "hoera" betekenen.

Toen schoten we als een pijl uit een boog naar "ons tehuis" dat daar een minuut of tien vandaan ligt. We zagen onze, zo dierbare medezusters met lampjes buiten staan. Het langverbeide ogenblik was aangebroken...

P.S. De gehele reisbeschrijving en het eerste wedervaren van de Zusters te Simba, dat nog vermeld zal worden, is nog juist ontvangen vóór en in de eerste dagen van de oorlog Mei het vorig jaar. Sinds hebben we geen enkel bericht meer uit Simba ontvangen. [Aflevering 1941-07 van de St. Antonius Bode]

1430 Uit Aflevering 1941-08

BLIJ WEDERZIEN.

NU HEBBEN we heel onze reis naar de missie verteld. Toch kunnen we er nog niet goed toe komen afscheid van u te nemen, voordat we nog iets van de aankomst en het hartelijk welkom in Simba hebben gezegd.

1440 Doch dit is moeilijk, want het gevoel dat ons overstelpte, toen we onze mede-zusters zagen, is met geen pen te beschrijven. Onze goede Eerwaarde Moeder en Zuster Willifrida waren ons nog onbekend, maar het werd nuopeens een hartelijkheid, alsof we heel ons leven zusjes waren geweest. Het weerzien van Zuster Aloysia en de andere bekende Zusters was in één woord heerlijk!... Gelukkig dat het al tamelijk donker was, want er moesten heimelijk vreugdetraantjes weggepikt worden! Wat zijn we toch kleine mensjes en wat kan er toch veel omgaan in een héél klein hartje...

Nog steeds stonden we buiten aan de deur; om naar binnen te gaan hadden we geen tijd, het was één vragen en antwoorden. Wel werden er pogingen aangewend om ons nieuw "home" te betreden, maar als we twee stappen gezet hadden, kwam er weer stremming in het verkeer.

Eerst naar de kapel.

1450 Toch hebben we het na een poosje zover kunnen brengen, dat we tot in de kapel gesukkeld waren, om in een hartelijk "Te Deum" O. L. Heer te bedanken voor de behouden aankomst. In de refter gekomen werd door de Zusters een hartelijk welkomstliedje gezongen, wat echt warm in ons binnenste kwam gevallen. Na het souper tot aan het avondgebed hebben we gepoogd om al het lief en leed, dat we de laatste jaren meegemaakt hadden onder woorden te brengen, maar het was té veel. Daarbij kwam nog dat een van de Zusters onder de avondrecreatie beslist tijd moest krijgen om een stukje voor te dragen, waarin wij met bloemen gehuldigd werden. En het is een succesnummer geworden! Ze was zó mooi gekleed, en die bloemenhulde was zó diepzinnig! We konden er allemaal veel goeds van meenemen; wij moesten ook als bloemen zijn voor Jezus, door liefde, eenvoud en opoffering.

Welkom van de kinderen.

1460 De kinderen van het internaat, die aan de zorgen van de Zusters zijn toevertrouwd, waren een uurtje voordat wij aankwamen naar bed gestuurd. Die stumpers hadden van vier uur af netjes opgesteld gestaan om ons te verwelkomen. Wat was dat toen een tegenvaller! Ja, zo gaat het nu eenmaal in dit tranendal...

Maar de volgende morgen werd het leed dubbel vergoed. Ze mochten aan de voordeur komen om hun enthousiasme bot te vieren. Heel beschaafd klonken de tweestemmige liedjes van de grotere kinderen en de kleintjes van Zuster Petra deden ook buitengewoon goed hun best. Daarna mocht ik wat zout uitdelen, een traktatie die voor onze negertjes niet te overtreffen is!

1470 De grote meisjes waren juist twee dagen tevoren op vakantie gegaan. Nu is het hier niet zo erg druk en kunnen we nog wat uitrusten van de vermoeiende reis. Ja, we worden nog een beetje verwend, maar als de vakantie van de meisjes om is, dan is ook onze vakantie om en zullen we terdege de handen uit de mouwen steken.

De taal leren is voorlopig het enige waar we ons het hoofd over behoeven te breken. Zuster Aloysia is druk bezig om ons alle mogelijke ongelukkige negerwoorden in te pompen. Ze zit vol zorg over haar leerlingen, die ze toch minstens zóver wil brengen, dat ze zich verstaanbaar kunnen maken bij het zwarte volkje.

Hier in Simba ontbreekt het ook al niet aan plezier. In de recreatie is het echt gezellig. Ook kunnen we onze pret niet goed verbergen als een zwarte ons iets komt

vragen of zeggen waar we geen letter van verstaan.

O, die negertaal!

- 1480 Onderweg hadden we ook nog zo'n geval meegemaakt. Met de auto moesten we over een rivier. Verschillende prauwen aaneen, met een grote brede plank er over, deden dienst als pont. Het was daar een drukte van belang. Wel zestig mannen, vrouwen en kinderen waren op de pont. Ze keken ons met grote ogen aan. Ik dacht: Ik moet hun harten zien te winnen en zei: "Nbotte, botte". Het was een mooie negergroet, daar was ik vast van overtuigd, maar hij werd onbarmhartig beantwoord met een luid gelach. Terneergeslagen zocht ik in mijn binnenste waar de knoop kon zitten, maar ik moest het opgeven. Toen de pret voorbij was waagde een negervrouwtje het ons te verzoeken een moederloos kindje van twee weken oud, dat door haar verzorgd werd, mee te nemen; ze zou het wichtje wat graag aan ons toevertrouwd hebben, maar ze was er niet zeker van, dat de
- 1490 vader van het kleintje het wel goed zou vinden, en dus zag ze er later maar vanaf. Zo waren we al bijna een liefdewerk begonnen voordat we ons huis gezien hadden! Toen we later in Simba met enkele Inlandse vrouwen kennis moesten maken vroeg ik ongemerkt aan Zuster Aloysia: "Wat moet ik zeggen?" "Nbotte" was het antwoord. Ik zei heel plechtstatig "Nbotte" en daar begon het lieve leventje opnieuw. Ik werd finaal uitgelachen en kroop verlegen in mijn schulpen. Zuster Aloysia had ook al pret, maar verklaarde tevens wat er aan haperde. Ik had een verkeerde toon aangeslagen! Minstens een octaaf te hoog en dan nog te zangerig, het moest meer op brommen gelijken, dan zou het er bij de mensen beter "in" gaan. Het is maar een weet!!... Wat zijn de negers toch mooie leuke mensen, vooral de kleine kindertjes. Eerst zijn
- 1500 ze wel wat bang. Je krijgt medelijden met hun angstig gezichtje. Een vriendelijk lachje en een handje stemt hen echter gauw wat rustiger.

Hoe het in de Missie is?

- Ik zou zo graag eens vertellen hoe het hier in de missie nu werkelijk is, zoals ik ook voor mijn vertrek heb moeten beloven, maar het is onmogelijk om u in Europa een denkbeeld te laten vormen van wat een "echt missieleven" is, nog veel der mogelijk is het voor mij om het op papier te zetten. Dat moet je zelf aan de lijve meemaken en ik ben blij, dat zulk geluk mij ten deel gevallen is. Zeker er zijn dingen die niet meevallen, maar er zijn er ook omgekeerd. Over het algemeen valt het heus mee. Och, al wordt er ook eens een offertje gevraagd, die tellen we toch zeker niet, omdat we
- 1510 zien, dat er zo héél veel goed door gedaan kan worden. We hebben ons leven gegeven in dienst van de Koning en gaan er fier op gebruikt te worden om in de vuurlinie te staan, als het gaat om zielen te veroveren. Het communiteitsleven is ook echt gezellig en gaat gepaard met een plezierige recreatie. De tweede avond toen we in de refter zaten kwam een, zo het scheen, arm oud vrouwtje binnen gestrompeld. We schrokken niet weinig! Het menske [mense] kwam bedeesd vragen of ze nu toch eindelijk kans kreeg om opgenomen te worden in het gasthuis. Er waren immers weer nieuwe Zusters bij gekomen en ze voelde zich zo ziek, zei ze. Wij nieuwelingen namen het schepseltje van onder tot boven op! Maar wat was dat... ze had een kap op!... Het was Zuster Angela!... Wat hebben we toen toch pret
- 1520 gehad! Ze had een dikke platte neus gemaakt en verder haar aanschijs met imitatiepuisten opgesmukt. Het was net een heks! We slapen hier 's nachts als engeltjes onder een tulen troonhemel. Gisteravond hebben we voor het eerst het rozenhoedje in de negertaal gebeden. Het was precies of we voor geweld zaten te vloeken. Wat moest Maria daar wel van denken? Och ja, da's waar ook, ook de negers zijn Haar kinderen en welke moeder zou haar kind niet verstaan? Heilige Maria, onder Uwe bescherming stellen wij ons missieleven...

Vaarwel, aan allen,

- En nu, bij het eindigen van onze reisbeschrijving, moet ons nog iets van het hart en wel de dankbaarheid die wij gevoelen jegens allen, die na God hebben mee gewerkt om
- 1530 ons tot deze heerlijke levenstaak te brengen. We zullen het nooit, nooit vergeten, al het goede, dat we aan u te danken hebben. We blijven hier in de Missie voor u bidden en bevelen ons en ons missiewerk ook bijzonder in uw aller gebeden aan. En nu sluiten we ons wedervaren op de reis en bij onze aankomst te Simba met bijzonder hartelijke groeten aan familie, vrienden en bekenden, zelatrices en weldoeners in het verre Vaderland en hopen u spoedig weer eens iets van ons Missiewerk te komen vertellen. Zr M. Veronica.
- Zr M. Clara.
- 1540 Zr M. Ursula.
- Zr M. Cunera.

Woelige kroeskopjes

Voor het eerst naar school

IN OCTOBER 1943 zijn wij in Yalisele een nieuwe statie begonnen. Toen wij de z.g. school zouden openen, kwamen vele kinderen zich melden. Iedereen wilde bij de Zusters zijn. Ze bestormden ons huis, groot en klein. De schrik sloeg je om het hart, dat ging toch niet! Daar hadden we toch geen plaats voor in die oorlogstijd.

1550 Begin November zou de slaapzaal met twaalf banken voorlopig gaan dienen voor klaslokaal. Twaalf banken, dus plaats voor 24 kinderen. En de overige dan? Ja, die zouden wel een plaatsje moeten nemen op de grond. Het was de 3e November dat de school geopend werd. De bel ging en hals over kop stormden allen naar binnen. Precies een troepje wilden. Er was geen tegenhouden aan. O, die kroeskopjes! Ze kenden nog niets geen tucht! Ze sloegen en schopten en beten elkander, om toch maar een plaatsje te bemachtigen in de bank. Ik belde om stilte! Geen denken aan! Dat moet eerst uitgevochten worden. Zo'n 75 wilde, ruwe, onbeschaafde zwartjes recht uit de bossen! Ze hadden geen oren voor de stem van de Zuster, en nog minder voor de bel! Ze liepen boven over de banken en trokken en duwden de een na de ander weer de bank uit. Het was een drukte, een geschreeuw en gejoel en met hun flikkerende oogjes en witte

1560 tanden en reuze mimiek en gebaren hun kameraadjes zoekend en wenkend! En bijna allemaal in Adamskostuumpje [Adamskostuum], alleen een lendendoekje aan, zo echt op z'n Congolees! Ik liet ze maar begaan, totdat ze zowat allemaal een plaatsje gevonden hadden, al was het dan ook met zeven in één bank. Toen moesten ze stil zijn! En toen ze maar een plaatsje hadden, was het goed, en keken en luisterden ze met open mond en ogen, wat nu die blanke Zuster wel allemaal te vertellen had.

Natuurlijk eerst een flinke instructie over de stilte in de klas. Ja, dat hadden ze wel goed verstaan, niemand zou meer praten in de school. "En dan kinderen als jullie binnenkomen, niet zo doen als vanmorgen. Als de Zuster belt eerst twee aan twee in de rij gaan staan en niet stompen en stoten en praten. En dan heel mooi in de bank gaan

1570 zitten, heel mooi als nette beleefde kinderen. Jullie zijn nu bij de Zusters op school dus moeten jullie nu ook alles netjes leren doen."

"Maar voor we verder gaan zullen we eerst eens oefenen om heel ordelijk binnen te komen." "Ja Zuster!" En allen vlogen weer bolder de bolder, hals over kop, de bank uit om buiten te komen en te oefenen, om netjes binnen te gaan. Of dat niet het zelfde was naar buiten gaan of binnen komen! Ik riep al: "Trika, trika, weer allemaal naar de plaats." Maar ze keken me allen met grote, verwonderde ogen aan en dachten:

"Wat nu! Wat doen die blanken toch raar." "Zuster, u zei toch, dat we naar buiten moesten gaan om te oefenen." "Ja, kinderen, luister. Naar buiten gaan doen we precies

1580 hetzelfde als binnen komen. Als de Zuster klopt gaan jullie één voor één in de rij netjes de deur uit. Begrepen?" Allen begonnen te lachen, ja dat zou wel mooi gaan. Met hun lachende toetjes keken ze elkaar vergenoegd aan. Nu waren ze bij blanken, ze moesten deftig doen!

Ik klopte en ja hoor allen gingen netjes naast de bank staan. Weer een klop en allen gingen mooi, voetje voor voetje, nog even achterom kijkend, of die en die het ook mooi deden, de klas uit. Buiten buitelden ze van plezier, dat ze dat er zo goed afgebracht hadden!

1590 Nu ging de bel om binnen te komen. Ja, dat hadden ze goed onthouden, twee aan twee in de rij. Prachtig! Mooi zo kinderen! Nu weer een teken met de bel, en zachtjes naar binnen. Uitstekend! Maar, o wee, enkele wisten haar plaats niet meer. Daar hadden we de poppen aan het dansen. Hooglopende ruzie! Ze waren weer vergeten, dat ze in de klas niet mochten praten! In de gang tussen de banken lag in een ogenblik een hele partij vechtende kinderen te spartelen op de grond. Hemeltje lief, hoe moet dat nu weer in orde komen! Een neger is nu eenmaal alles gauw vergeten! Na enkele minuten zaten ze allen toch weer heel lief rechtop. Vier en twintig kinderen in de bank en de rest eenenvijftig maar op hun hurkjes [hurken] er naast.

Van Simba uit hadden we wat leien en griffels meegenomen. Nu kreeg ieder kind een lei en een griffel, dus moesten ze "merci" zeggen. O wat een geleerd woord!

1600 Een echt bord had ik natuurlijk niet. Vóór tegen de kale muur had ik een stoel gezet en boven op de leuning een plank bevestigd, waarop we vier leien hadden getimmerd, een "Eerste klas" bord, daarvoor moet je in de missie zijn! Maar ik kon er goed mijn plan mee trekken. De negerinnetjes vonden het al heel rijk! Kijk, kinderen, neem nu allemaal de griffel in het rechtse handje. "Zo." Nu maak op de lei een recht streepje zó. Kijk goed naar het bord. Eén voor één helpen ging niet, daarvoor waren er te veel kinderen, wel genoeg voor drie klassen. Toen ik langs de rijen liep, keken enkele schuchter op en weken bang terug. Velen van haar hadden ook nog nooit een Zuster gezien. Nu ruim de leien op, kinderen, dan gaan we bidden. En bidden is spreken met God, dus moeten jullie mooi de handjes vouwen en de oogjes sluiten. Niemand mag opkijken, of krabben of vlooiën. Nee, dat zouden ze niet doen. En werkelijk, ik werd

1610 tot in het diepste van mijn ziel geroerd, toen ik al die kroeskopjes met de grootste eerbied het rozenhoedje zag bidden! En van de andere kant, kon ik bijna lachen niet

houden, zoals sommigen de oogjes dicht knepen, om toch maar niet te kijken. Het was precies een wedstrijd wie of het lelijkste snoetje kon trekken. Nu nog een liedje en dan is de klas uit. Wie kent een mooi liedje? Een heel klein zwartje met grote, vurige ogen en dikke lippen, zat wat en neer te wippen, maar durfde te zeggen. "Hoe heet jij?" Fidelia Towela. "Ken jij een mooi liedje?" "Ja, Zuster." Toen begon ze een liedje van het H. Sacrament, wat de negers na het H. Lof zingen. Toen ze één coupletje uit had, werd ze bang en zei: "Ik alleen, ik doe het niet meer, ik ben bang." Dat kind was het dochttertje van de catechist.

1620 Nu zitten die eerste kinderen al in de tweede klas. Dezer dagen hadden ze vrij tekenen. Toen ik de leien nakeek, zag ik bij één kind een kruis getekend, waarop een corpus, natuurlijk heel onbeholpen. Vanaf het corpus gingen zeven strepen naar beneden, met een bolletje onderaan. Ik vroeg: "Wat betekent dat?" "Ja, Zuster, dat is Jezus die voor ons aan het kruis gestorven is." "Ja, maar deze strepen dan?"

"Boyango, dat zijn de H. Sacramenten, die Jezus ons gaf, die komen uit Zijn Hart." Ik vroeg: "Welke zijn die Sacramenten. Ze noemde ze allen zeven mooi op. De neger antwoordt altijd met een tegenvraag: "Zuster, heeft u zelf ons dat dan niet getoond in die andere klas, met die mooie platen." Ja, u ziet wel, dat de neger toch alles goed opneemt en sommige dingen goed onthoudt. En dit kind was nog wel een

1630 heidinnetje.

Ik zou vellen vol kunnen schrijven van wat we dagelijks met de nikkertjes beleven. Het is een mooi en verdienstelijk werk! Mogen nog vele edele zielen ons komen helpen om aan de bekering van die armsten der armen mee te werken. Dat geve de goede God! Zr M. VERONICA

Uit Aflevering 1946-10

'N KIJKJE in de CONGO-MISSIE

HIER IS Yalisele weer om U het een en ander van hun Missiewerk te vertellen. Wij zitten hier zó ver in het bos dat de brief een heel reisje te maken heeft voordat hij bij U is. De man die hem morgenvroeg wegbrengt, is over drie dagen weer terug, dus

1640 het postkantoor is niet naast de deur.

Onze twee Eerw. Fathers zijn de enigste blanken die we zien. De dichtstbijzijnde blanke woont 70 K.M. hier vandaan, dus ook al weer niet naast de deur. Aan de Pharmacie is het nog altijd erg druk. Heel veel zwartjes komen er genezing zoeken voor hun wonden en kwalen. Toen wij hier pas waren - Oct. 1944 - was het precies of het een tentoonstelling was! De eerste drie maanden geregeld over de 200 injecties per dag. Eens heb ik er 325 gegeven. Toen ik er een 300 gehad had, begon het zo donker te worden, dat ik niet meer zien kon. Ik zei toen tegen de 25 die nog over waren: "Kom morgen maar terug". Het had die dag voor de middag geregend en wegens

1650 plaatsgebrek kon ik dus pas na de middag beginnen. De eerste weken heb ik al de tijd die ik over had voor de kerk genaaid. Kazuifels oplappen, van oude nieuwe maken enz. Men moet van alles aanpakken. In plaats van koeien melken zoals in Simba, mag ik hier geiten melken. Iedere morgen zes. Fijn voor de melk. Mocht ik er maar zes méér melken.

In Simba heb ik het altijd druk gehad met doodskistjes voor mijn kleintjes te maken. Hier in Yalisele druk met konijnenhokken te maken. een Echte timmerman ook al hoor! Van alle karweitjes moet ik soms opknappen. Met de konijnenfokkeij gaat het goed. Menig vet konijntje is al de pot ingegaan. Ook kippen en eenden fokken we.

Zr Veronica is behalve onderwijzeres ook nog wegen- en plantsoenaanlegster. Rondom ons kloostertje was alles nog bos. Zo langzaamaan begint het een heel ander aanzien

1660 te krijgen! 't Is hier een reuze ontginning op kleine schaal. Na de catechismus gaat Zuster met haar zwarte kroost naar de plantages, om te werken. U moest eens zien hoe diep ze ons het bos in gestopt hebben. Overall eeuwenoude oerwouden en oerbomen! En vanzelf zijn daarin veel wilde beesten. Maar nu moeten jullie niet bang worden hoor! We hebben daar een aparte Engelbewaarder voor! Dus geen schrik.

Eergisteren hebben de Eerw. Moeder en Zr Angela nog een grote slang doodgemaakt. Toen zij 's morgens om 5 uur de deur openmaakte lag zij voor de keukendeur. Ook één op de cellengang. En eergisteren ook nog een grote schorpioen die 's avonds op de rand van mijn bed zat. Een keer zaten we 's avonds in de recreatie en wilden precies naar het

1670 avondgebed gaan, toen Moeder zei: "Voorzichtig Zusters, stil een slang". Ze lag opgerold in de hoek van de refter en is heel waarschijnlijk ongemerkt onder de recreatie binnengekropen, misschien wel onder de tafel door. O, het was om te griezelen! Wij gauw schoppen en bijl gehaald en ieder boven op een stoel zouden we proberen ze dood te maken! 't Was leuk om te zien! Gelukkig! Moeder stiet precies met de eerste schop boven op haar kop. Dit serpent was er dus weer geweest. Olifanten zijn hier ook en luipaarden, maar die komen het meest 's nachts en dan kunnen ze ons niet aan.

De tuin levert niet veel op. Slechte, magere grond. De éne tijd verdroogt alles, dan weer verrot het of een ongedierte vreet alles af. Een tijd geleden hadden we goede

1680 kippensoep maar geen selderie nu is het juist andersom: mooie selderie maar geen kippen. Hoe moeten we dat aanleggen om beide tegelijk te krijgen?
De Negers leren we geen wiskunde of algebra. Eenvoudig lezen, schrijven en rekenen. Vooral hebben ze een diepe godsdienstkennis nodig, want ze zeggen, dat de negers gaan afzakken in hun eerste vurigheid. Iedere Missie hier ondervindt dat. Zelfs wij op deze nieuwe statie! Jammer hé!
't Missiewerk is een mooi en verdienstelijk werk! Nu U weer het een en ander van het zwarte volkje heeft horen vertellen, hopen we, dat het ook Uw Missieliefde meer en meer mag doen toenemen.

Uit Aflevering 1947-03

1690 **In de val gelopen**

VANDAAG KOM IK EENS VERTELLEN hoe men hier in Yalisele een luipaard gevangen heeft. Een "luipaard"! hoor ik u al uitroepen. Ja hoor, die komen af en toe onze missie met een bezoek vereren. Of ze welkom zijn? Luister maar: In Februari hoorden we het bange gerucht dat er een luipaard in de buurt was. 't Zijn reuze gevaarlijke beesten. Ze proberen zelfs door de daken binnen te komen, om hun bloeddorst te lessen aan mensen en dieren.

1700 'S Morgens na het ontbijt, kwam men ons van de missie twee varkens brengen, die het luipaard doodgemaakt had. Daags daarna weer een grote zeug en die had hij wel over een omheining van een meter hoog gesleept. Toen zeiden de Eerwaarde Fathers: "We moeten spoed maken om hem vannacht te vangen, want als de varkens op zijn, begint hij aan onze kinderen en geiten".

Alle mannen van de missie begonnen nu een val te bouwen en die moest voor de avond klaar. En natuurlijk heel sterk, want als zo'n wild beest gevangen zit, is het nog gevaarlijker en kwader.

't Was een stevige val, juist een kamer, een deur, maar die deur was een schuifplaat.

1710 't Was een stevige val, juist een kamer [met] negers. In de val werd een geit goed vast gezet om het luipaard binnen te lokken. Dan ging iedereen vol spanning naar bed. In ons klein communitetje bleef men nog poos in volle actie. Daar we aan één kant glas en ook geen blinden voor de ramen hebben, doch alleen vliegengaas, werd Moeder zo bang dat het luipaard er met een of andere Zuster vandoor zou gaan. Nu werden aan de buitenkant van de ramen planken bevestigd niet met spijkers, maar met stokken en palen die in alle richtingen opgezocht werden. 't Was vermakelijk om te zien, als je over de balazaan [?] liep. En dat alles moest nog 's avonds gebeuren. Ondanks alles toch goed gelapen.

De lokole sloeg voor de H. Mis. Juist waren we met onze kroeskopjes op weg naar de kerk, als opeens een hels lawaai en geschreeuw losbrak:

"Het luipaard, het luipaard!"

Op één ogenblik waren alle meisjes uit de rij en op een draf naar de varkensstal van de Eerwaarde Fathers.

1720 Op de missie ondertussen, steeg de spanning en het lawaai.

"Zou het luipaard in de val zitten of aan t uitbreken zijn?"

In ons hart dankten we O. L. Heer en vroegen om de missie te sparen voor ongelukken bij dit gevaarlijk werk. Ondertussen bereikten we de pastorie en Mijnheer Pastoor riep ons al van verre toe:

"Het luipaard zit in de val."

Het beest brulde en grinnikte en gromde van geweld.

1730 Alle negers moesten hun lansen en speren halen en zo werd het beest aangevallen in de val en van alle kanten kreeg hij steken en lansstoten. Toen hij dood was werd de laatste lans nog midden door zijn lichaam gestoten en zo moest hij blijven liggen tot na de H. Mis. Eén neger bleef er bij om een oogje in het zeil te houden.

Na de H. Mis was het feest. Alles ging naar het luipaard. Hij was nu helemaal dood.

De grote plank werd verwijderd en daar werd het beest met venijnige kop er uitgehaald, onder groot gejoel en getier van de negers. Het was een reusachtig groot beest. We zouden het vel bewaard hebben voor het museum, maar er zaten te veel gaten in van de lansen.

Misschien gelukt het ons nog eens een levend luiaard in handen te krijgen.

Brrrrrrrrrr!!!

Zr M. VERONICA.

Yalisele-Congo.

1740 Uit Aflevering 1947-05

MEIBLOEMPJES IN HET CONGOLAND

Laatst was een klein negerinnetje me aan het helpen in de school. Ik zei:

"Nu moet je wat mooie bloempjes plukken en die bij Maria zetten, dan zal Maria heel blij zijn en lachen". Ze loopt vlug weg en komt terug met mooie bloemekes. Ze plaatst ze voor het beeld en kijkt Maria strak aan. Daarna zegt ze half luid en een beetje bedroefd bij haar zelf: "Maria, waarom lach je nu niet?" Ik deed of ik het niet

hoorde en werkte gewoon door.

"Maria, versta je geen Longandu? En U is onze Moeder!"

Na een tijdje komt ze bij me: "Boyango, verstaat Maria onze taal niet?"

1750 "Zeker, Maria verstaat alle talen en alle mensen. Maar Maria is in de hemel bij Jezus en dit is maar een beeld, dat kan niet lachen en praten. Maar Maria heeft zeker gelachen in de hemel en ook gepraat, omdat je haar beeld hier gesierd hebt. Maria geeft je alles wat je vraagt, dus vraag maar heel veel". Na een poosje stond ze weer voor het beeld:

"Maria, ik wil heel braaf blijven, en ook mijn broertjes en zusjes en ook mijn vader en moeder; en laat ons goede christenen zijn, geef ons heel veel genaden en als we dood zijn neem ons dan bij U in de hemel." Opeens keek ze op en toen ze zag, dat ik keek, schaamde ze zich een beetje en zat met een wip onder de bank... Ja, in onze zwartjes zit nog wel iets goeds! Soms denk je:

1760 't Is toch hopeloos, het is precies of ze van de blanken niets aan willen nemen, maar dan beleef je weer van die mooie aanmoedigende momenten, die een missionarishart zo goed doen, en je een zucht van dankbaarheid doet ontsnappen naar den Gever en Bewerker van al dat goede.

Daarom dank voor uw aller gebed. Immers van het gebed moet het toch komen. Zonder de hulp van Boven kunnen we wel naar Europa terugtrekken, zoals onze goede Pastoor altijd zegt of schrijft.

Z. M. VERONICA

Yalisele, Belgisch Congo

Uit Aflevering 1947-05

1770 **REIZEN IN HET Hartje van Afrika**

Er waren benoemingen gevallen! Onze Eerwaarde Moeder Willibrorda van Simba, zou Eerwaarde Moeder in Yalisele worden en Moeder Willifrida van Yalisele kregen wij in Simba voor Moeder terug. Dat was dus een ruilhandel; zeker om in de gebruiken van het land te blijven! Onze reis was dus geen dienstreis, wij gingen onze Eerwaarde Moeder weg- en de andere halen.

Aldus vertrokken we op een Zaterdagmorgen kwart vóór negen uit Simba. Zuster Ursula en ik waren om de reis mee te maken. Wel, dat was een hele gebeurtenis, want het was twee en half jaar geleden, dat ik onze medezusters Yalisele gezien had! Zuster Aloysia zou ons tot de rivier "Loporie", waar we overgezet moesten worden. Dat is een
1780 dik uur tippelen!

Father Hartering, die ook mee zou gaan, was daar al en had gezorgd, dat de koffers en andere spullen in de prauw waren. Wij stapten ook in en gingen op de rand van de prauw zitten, twee rechts en twee links om het evenwicht te houden. In één-twee-drie schoten we over het water heen. Heerlijk zo'n roeitochtje door de hete zon, want het was toch zo heet! Na vijf minuten varen kwamen we aan de overkant. Toen nog enkele minuten lopen en we kwamen aan het *stalleke van Betlehem*, waar de camion zou komen om ons naar het beloofde land te brengen. Dat *stalleke* is een hut van bladeren, waar een blanke Heer enkele maanden woont, om toezicht te houden op een slordige vierhonderd paardjes (negers) die de weg aan het opmaken zijn. Die arme mensen moeten de hele dag
1790 mandjes zand en grint aansjouwen, om de weg op te hogen. We hadden, daar een kwartiertje gezeten, toen de auto aankwam. Drie stoelen werden er achter op gezet waar wij: Moeder, Zuster Ursula en ik, in gingen zitten. Father Hartering ging voor, bij de zwarte chauffeur zitten en daar ging het; niet naar den Bosch toe, maar naar Yalisele. Heel deftig als prinsessen zaten we achter op de wagen, in de luie stoel, met een paar kussens (zakjes hooi) er in. Ieder half uur had ons paardje dorst en slokte dan een halve ton water naar binnen. Verder ging het, als een fluitje van een cent. Als we stilstonden was het gloeiend heet, maar onder het rijden fijn fris, omdat er dan wind was. Wij zaten een stuk boven de cabine uit, dus het was er niet zo slecht. Met wat bidden, gezellig praten en gekheid maken, kwamen we in Djolu aan.

1800 Daar woont een bekende blanke familie en zouden we even aanleggen. 't Was één uur. We klommen van de wagen af. Ja dat was een acrobatische toer. Eerst op de rand van de schutting, dan nog een ander randje gezocht, dan op het wiel en zo konden we naar beneden springen!

Mijnheer Dheere was maar alleen thuis, dat was jammer! Hij was wél erg vriendelijk en presenteerde ons het middagmaal. Wij dankten er voor, want we hadden op de camion boterhammen gegeten en koffie gedronken, of liever, de kap had koffie gedronken, want, met het drinken uit een busje, kwam de hele inhoud in de kap terecht in plaats van in de mond.

1810 Na een poosje klauterden we weer op de wagen en het ging goed, als we het beestje nu en dan maar lieten drinken. Alles ging op wielen tot we ongeveer 25 kilometer van Yalisele waren. Onze vrachtknots bleef staan en wilde geen voet verder meer. 't Was alsof hij zeggen wou: "'t Is wel geweest, ik vertik het verder." Alle gewone geneesmiddeltjes werden toegepast, maar niets hielp. Wij zaten nog steeds hoog en droog het verloop af te wachten, want het was geen kleinigheid om even uit te

- stappen! Toen hebben een partij negers de wagen een poosje geduwd, om er gang in te krijgen. Dat was even fijn zeg! 't Was net alsof we in de kinderwagen zaten! Aan lachen geen gebrek, ondanks het dramatisch verloop! Daar stonden we weer stil, ons paardje was hardnekkig in de boosheid! Wij stapten maar af en gingen eens wat rondkijken. Veel was er niet te zien; wat negerhutten, vrouwen, kinderen, geiten en honden en verder bossen, bossen, bossen, niets dan altijd maar dezelfde bossen.
- 1820 Intussen probeerde men de camion weer in orde te brengen. Een wiel was er bijna afgelopen, 't zat helemaal op het kantje, dus we hadden eigenlijk toch nog geluk gehad; als het er helemaal afgelopen was, waren we misschien wel verongelukt. De wagen was zo niet te maken; er moesten nieuwe spullen gehaald worden en daarvoor moesten ze te voet naar Simba. Dat kon wel enkele dagen duren. Dus werd besloten om de verdere reis per benenwagen af te leggen. Het was toen half zes. Na een half uur was het donker, maar gelukkig kwam de maan op, zodat we de lamp, die we uit voorzorg meegenomen hadden, niet behoefden te gebruiken. Nu en dan kwamen we door een heel klein negerdorpje, maar verder niets dan bossen en nog eens bossen. Father Hartering
- 1830 liep veel harder dan wij. Hij was met een troepje negers zo uit het gezicht verdwenen. Wij hadden ook een hele bende negers bij ons en ze maakten een kabaal dat horen zien verging. Bij ieder dorpje nieuwe aanhang en meer lawaai! "Baoyango ban iso bamoya boyango bol? bona ipopo!" "Onze Zusters zijn aangekomen wat een klein Moedertje!!!"
- Toen we ongeveer een uur gelopen hadden, liet Father ons op te wachten in een dorpje en drie glazen en had een fles koud water voor ons klaar staan. Wat was dat heerlijk! Na wat gerust te hebben stapten we weer aan. Onze geestelijke Vader was weer zo uit het vizier en wij kwamen op een sukkeldrafje achteraan.
- 1840 Moeder en Zuster Ursula konden niet meer en we moesten toch nog zeventien kilometer lopen. Gelukkig, we kregen de Father weer in 't oog die toch medelijden met ons had. Toen het weer verder ging, probeerde ik Zijn Eerwaarde bij te houden en werkelijk, het ging! Ik werd zelfs niet zo moe als met de slakkengangetje van Moeder en Zuster. Heel parmantig stapte ik met de Eerwaarde Father er overheen en toen ik even daarna omkeek, zag ik die twee sukkelaars heel eind achter. Ik kreeg medelijden en probeerde stilletjes op haar te wachten, maar Father zei: "Kom maar Zuster, want we komen zo nooit in Yalisele, we zullen een paar draagstoelen zien te krijgen." En zo stapte ik weer verder en als ik omkeek...
- 1850 Geen Zusters meer te zien! Och-arm! Het begon intussen nacht te worden. De zwarten trokken terug naar hun dorpen, nog enkelen waren bij ons. Bij de hutten, waar we langs kwamen was alles in diepe rust. Hier en daar stond neger ons te bekijken en ging dan weer weg. Toen we weer in een dorp aankwamen, riep Father een catechist, die vier stoelen bij elkaar moest zien te krijgen. Maar dat viel niet mee. Iemand wist te vertellen dat er een dorp verder één draagstoel was. Vier draaiers werden uit bed getrommeld, want er was bijna niemand meer op. Eindelijk kwam Moeder, en Zuster Ursula ook af.
- "We hebben een draagstoel voor u" zei de Father. "Maar dan moet zuster Ursula er ook een hebben" zei Moeder, want zij is moeier dan ik, of anders lopen we alletwee, we zullen best een keer aankomen. U hoeft helemaal niet ons te wachten, gaat maar gerust verder."
- 1860 "Neen", zei de Father, "dat gaat niet, kunnen jullie wel alle twee in de draagstoel zwaar ben je niet." Maar nu moesten we nog een half uur lopen, voordat we aan de draagstoel kwamen, doch het ging weer met nieuwe moed en de goeie hoop op een beter leven, verder.
- Eindelijk kwamen we aan het karavaanshuis waar zich de zo vurig begeerde stoel bevond. Tot onze grote vreugde waren er zelfs twee draagstoelen te krijgen. Nog vier negers werden uit de veren gehaald, die zich helemaal niet blij toonden dat er blanken aangekomen waren, zo in hun slaap tijd! De draagstoelen hadden geen matje voor zitting, zodat we ons moesten behelpen met een jachtnet, dat middendoor werd gesneden en aan de stoel werd vastgemaakt. Moeder en Zuster Ursula gingen er in
- 1870 zitten en ik trok de schoenen van Zuster Ursula aan, want de mijne waren onderweg middendoor gebroken. Daar ging de karavaan. De Zusters gedragen in een net door acht negers, Father en ik er achter en nog enkele dragers met koffers en andere spullen. Zo ging het in de nacht, door het olifantenbos. De dragers waren ons al gauw een heel vooruit. Zij zongen maar: "De olifanten zullen de Zusters opeten!!!" En ik moest maar tippelen om de Father bij te houden. Op het laatst liepen we niet meer op de voeten, maar op de zenuwen, geloof ik. Nu eens viel Father over een boomstronk en dan ik weer eens, zodat we elkaar afbeurttten en ieder eens een paar meter vooruit schoot, bijna met het gezicht op de grond, telkens gevolgd door een hartelijk gelach, wat nog harder klonk in het grote, stille bos. Ik weet zeker dat het de olifanten uit de
- 1880 buurt hield! Ja, zo sukkelden en rolden wij samen door het oerwoud, enkele negers achter ons die maar mopperden: "Lawa, lawa bolito!!!" "Ik sterf, ik sterf, met m'n zware last!" En ik kon ondertussen mijn benen haast niet meer vooruit krijgen en liep bijna met de neus op de grond. Eindelijk kwamen we op de missie aan. Moeder en

- Zuster Ursula zaten ons midden op de weg op te wachten tussen het huis van de Paters en de Zusters in. Father Hartering ging naar de Paters. Och-arm, hij kon geen "pap" meer zeggen, niets dan "bier, bier!!" Wij moesten nog vijf minuten lopen naar onze medezusters. Ze hadden ons al gehoord en kwamen ons tegemoet gelopen, Willifrida voorop, dan Zuster Veronica in het nachtkostuum en met blote voeten in de schoenen, daarachter kwam Zuster Clara aangesjokt. 't Was een hartelijke ontmoeting, midden in
- 1890 de nacht, in Afrika's oerwouden, bij maneschijn!! Jammer dat we dat niet hebben kunnen fotograferen!! Wat er toen, na zo'n lange scheiding in ons hart omging, is met geen pen te beschrijven. Toen we in de refter waren, kwamen ook Zuster Angela en Zuster Ardina te voorschijn. Zuster Angela kwam al gauw met boterhammen en koffie, of neen, met fijne koude melk af. Dorst, dorst als we hadden!!! Ik kon tenminste bijna niets meer zeggen van de dorst. Nou en dat is heel erg, als je niets meer zeggen kan, dat weten jullie ook wel! We waren al gauw een beetje opgeknapt; meer nog van de vriendelijkheid van de Zusters dan van de boterhammen met ham! Toen gingen we naar rustland! Hé, wat was het daar goed! Ik heb geslapen als een roos en toen ik er 's morgens om half zes uit moest, ja, toen was het net of het Kerstnacht was! Als oude
- 1900 vrouwtjes gingen we naar de kerk; stijve benen, dikke opgezwollen voeten en rode slaapogen.
- Wanneer konden we naar Simba terug? Niet als wij wilden *wij* maar als de camion het wou. Alles bij elkaar hebben we toch voorspoedig gereisd. Wij hebben het tenminste in één dag klaargespeeld, terwijl ze er de laatste keer twee en die vorige keer drie dagen over gedaan hadden. Misschien kunnen we het de volgende keer in een halve dag. We zitten hier nu wel knusjes bij elkaar en hebben nog zoveel oude koeien uit de sloot te halen, dat we er nog niet naar verlangen om weer naar huis te gaan. We hebben nog eens fijn tweestemming het "Immaculata" gezongen, maar bij het tweede couplet sprong de tweede snaar en het werd eenstemmig voortgezet.
- 1910 Het is al Donderdag geworden als de camion voorkomt om ons naar Simba te brengen, een Minuut of vijf voor acht is hij voor de deur van de blok. Gauw de spullen er op gebracht en roerend afscheid genomen. Father Hartering, Zuster Ursula en ik zouden nu in de stoelen achterop gaan zitten en de nieuwe Moeder Willifrida, vóór, bij de chauffeur, want Moeder kon er niet boven op geklommen komen. Dat kwam omdat het goede mens Zondagavond nog bijna verongelukt was. Ja, dat was een geheimzinnig geval. Moeder viel en wist niet hoe 't kwam, maar het leek wel, dat er een fles bier mee gemoeid was, want er waren scherven en bier. Moeder stond op en het bloed liep over haar hand en, over de grond... het bier... Dus Moeder ging bij de chauffeur zitten. Toen begon ons paard heel erg te brommen en liep hard weg. Maar gelukkig kon hij op
- 1920 de draai de draai niet krijgen, en hadden we gelegenheid om onze goede Zusterkens nog een beetje langer te zien. Ze stonden uit alle macht te wuiven. Eén deed zelfs haar schort af en begon daarmee in de lucht te slaan! Maar ik deed niet onder en begon met het zakje hooi te zwaaien! Maar o wee, daar kregen we een flinke schok en ik rolde met mijn hartelijkheid door de auto heen. Toen ben ik maar gauw netjes gaan zitten... Om half elf uur kwamen we in Djolu aan. We dachten maar even bij mijnheer Dheere aan te gaan, maar wij moesten blijven eten. Bij een flinke windvlaag was er een kalkoen verongelukt en die moesten wij mee opruimen. Om twaalf uur rolden we weer op Simba aan. Hier en daar zagen we kleine kerkhofkes tussen de bossen met huisjes er om heen. Op graven zagen we potten en pannen staan, ook een met geldstukken en kleren. Dat is
- 1930 voor de geesten van de overledenen. Ja, die geestenbeweging is nog heel wat hier. Als er iemand gestorven is, moet door heel het dorp de dodendans gedanst worden. Wie dan niet mee danst en mee schreeuwt en zich door het zand rolt, is schuldig aan de dood van de overledene. Om vier uur kwamen we aan het stalleke van Bethlehem. Daar kregen we wat koud drinken. Toen naar de Loporie. De prauw lag al klaar. Wie had 't ooit gedacht dat wij nog eens in een boom over het water zouden glijden! Nog uur lopen en we kwamen op de pastorie aan waar we allerhartelijkst door Mijnheer Pastoor ontvangen werden. Toen we thuis kwamen stonden de bloemkes op tafel voor onze nieuwe Moeder. De volgende dag kwam de harmonie en het zangkoor Moeder verwelkomen door hun allerprachtigste muziek en zang!!
- 1940 Nu is onze veelbewogen reis weer achter de rug en beginnen we weer met ijver ons dagelijks werk, voor het heil van de zwartjes. O ja, nu ik toch op mijn praatstoel zit, wilde ik nog vertellen dat ik warempel *onderwijzeres* geworden ben van de vierde en vijfde klas. In de vierde klas zitten *twee* kinderen en in de vijfde *drie*. Dat is dus samen vijf kinderen. En de volgende week gaat er nog een van trouwen, dus dan blijven er nog vier over. Ik voel me nu toch wel heel gewichtig hoor! Dat had ik vroeger niet gedacht toen ik in Asten in de keuken stond!
- Veel groeten van ons allemaal.
ZUSTER CUNERA
Simba. Belgisch Congo.
- 1950 Uit Aflevering 1948-01

KERSTMIS IN CONGOLAND (vervolg) zal het Kindje Jezus

daar niet blij mee zijn, want dan leggen jullie er een doorntje in in plaats van een veertje en een doorntje [?] Jezuke heel veel pijn doen... Ze werden er stil van... Even later kwam er een schuchter vingertje...

"Zuster, mag ik het veertje terug hebben, want ik voel smart omdat ik een doorntje in het kribje heb gelegd, dat Jezus zou doen en dat wil ik niet..."

Dat was een hele overwinning voor onze kleine kroeskop. Ik prees het kind dan ook en al heel gauw verdwenen nog acht veertjes uit het kribje. De volgende dag kon geen enkel kind met een eerlij veertje voor de dag komen. Ze moesten weer opnieuw

1960 aangespoord worden, dat voelde ik wel.

"Wat jammer dat nu niet één kindje voor Jezus het mondje dicht heeft kunnen houden; als het zo doorgaat dan zal het Kerstkind toch nog op het harde hout moeten slapen en dat willen jullie toch niet?"

"Nee Boyango, dat willen we niet, we houden heel veel van Jezus!"

De volgende morgen begon ik het stalletje te zetten. Vóór schooltijd was ik er al mee begonnen. Ze kwamen nog stiller binnen dan gewoonlijk. Met grote ogen bestudeerden ze mijn werk.

"Zuster, wordt dat nu het huisje van Jezus?"

1970 "Ja kinderen, maar willen jullie vandaag Jezus ook eens heel veel plezier doen en zorgen dat Jezus een heel zacht bedje heeft voor overmorgen, als het Kerstmis is?"

"Ja Boyango, we willen het, we zullen allemaal de mond stijf dicht houden en geen enkel woordje zeggen, dan krijgt Jezus veel veertjes in het kribje."

Toen les begon, zaten er enkele met dichtgeknepen mondje. Na een poosje zaten ze allemaal vlijtig te rekenen. Daar ik nog spijkers en een hamer moest gaan halen, moest ik ze een tijdje alleen laten. Maar de bekoring was niet zo groot of de kracht van de veertjes overwon ze wel. Toen ik terug kwam was alles nog muisjesstil. Wat waren ze blij dat eindelijk de bel ging.

De spanning was gebroken.

"Wie mag er nu een veertje in het kribje leggen?"

1980 "Wij allemaal Boyango, wij allemaal! Nu zal Jezus zeker vreugde hebben omdat niemand gepraat heeft!"

Hun stemmen klonken onschuldig helder en hun oogskens straalden van vreugde. Een voor een kwamen ze hun overwonnen veertje in het kribbeke leggen en ik twijfel er niet aan of Jezus heeft hun bijzonder gezegend op de H. Kerstdag...

Zr VERONICA (Yalisele Belgisch Congo).

Uit Aflevering 1948-05

UIT HET CONGOLAND

Het is Woensdagmiddag. Onze interne meisjes hebben vrij, dus een mooie gelegenheid om een briefje te schrijven. Veel kinderen waren van plan om naar hun dorp "Sema" te gaan. Ik zei:

1990

"Jullie moeten op tijd thuis zijn, want het is Lof vanavond".

"Ja Boyango, we lopen heel hard, we zeggen onze Moeder en familie goeden dag, pakken gauw wat eten en komen weer vlug, vlug terug; we willen op tijd in het Lof zijn. Maar als we nu toch te laat komen, behoeven we dan niet te knielen?"

Ja, onze negerinnetjes zijn uitgeslapen. Ze willen graag van te voren weten of ze het kunnen wagen of niet. Zo miste ik er in het Lof eens negen. Na het Lof ging ik gauw naar het kinderkuis of ik vuurtjes zag flikkeren. Neen, nog alles donker. Toch leek het me een beetje verdacht. Gauw eens in de slaapzaal kijken. Ja hoor, daar lagen negen hoopjes, heel gerust te snurken onder de dekens; met het hoofd er onder. Ik

2000

moest me inhouden om niet te lachen.

"Zo, waarom zijn jullie niet in het Lof geweest?"

Eerst geen antwoord. Toen ze zagen, dat het toch niets hielp, kropen ze langzaam overeind.

"Boyango Bokonji, tomokua ena salu".

We zijn te laat thuisgekomen voor het Lof. Toch hebben we heel hard gelopen en nu zijn we zo moe, we zijn er allemaal ziek van geworden". De een had hoofdpijn, de ander pijn in de buik, de had zere benen en de vierde mankeerde wat anders...

Onze kroeskopjes weten er wel uit te komen en ze kunnen zó mooi praten, dat je er werkelijk medelijden mee zou krijgen. Het zijn toch aardige, verstandige kinderen.

2010

Toen ik hun laatst ons kerststalletje zou laten kijken, had ik hun eerst verteld over het arme Jezus-kindje, dat zo maar op het harde stro moest liggen in de koude nacht en hoe Maria en Jozef niets hadden om het kindje blij te maken. Ik meende dat ze toen in goede stemming waren om bij het kribbetje te mediteren. Maar, dat viel anders uit. Ze sloegen de armen in elkaar van bewondering.

"O, wat mooi, wat hebben ze veel spullen en prachtige kleren met gouden randen en sterren. O, wat is Maria rijk! En zoveel vlees!" (Dat waren de schaapjes). Ze watertandden al naar zo'n heerlijk schapenboutje! M'n lesje over de armoede, lag helemaal in duigen. Het kindje Jezus had een mooie witte lendendoek om, bij hun

- 2020 liggen de pasgeboren kindjes helemaal naakt, op een paar dikke balken en de moeder heeft bijna niets aan, dus voor hun was Jezus rijk.
De vorige week kwam ik onverwachts in het kindershuis. Ik keek mijn ogen uit, want er was heel veel licht in de slaapzaal en alles was stil, doodstil. Ik op de tenen haar naar toe. Ja hoor, ik kwam nog juist op tijd. Het was precies bij de Consecratie van de H. Mis. De slaapzaal was in een kerk veranderd. Allemaal deden ze mee. Francesa was Priester. Van een schoolbank hadden ze een altaar gemaakt, met mooie potjes bloemen erop. Er was een verhoging gemaakt voor expositietroon. Van een oude lap hadden ze een modern kazuifel gemaakt. Voor kelk gebruikten ze een mooi, blinkend busje. Alle vijftig kinderen zaten eerbiedig op de knieën in de rij en moesten bidden.
- 2030 Twee misdienaars, aan iedere kant van de Priester. Het belletje uit de klas deed prachtig dienst. Een uitgef?de pagaai (?) met slinger deed dienst voor wierookvat. De zangeressen knielden vooraan. Het stel was compleet. Ze hadden me niet opgemerkt toen ik binnen kwam, dus alles ging gewoon door, alsof ze niet afgekeken werden. Het ging zo devoot, als of het echt was. Het plechtig ogenblik van de Consecratie was aangebroken. Twee van de kroeskopjes hielden het kazuifel omhoog. De Priester stond voorover gebogen en knielde vóór de opheffing. Een stukje, helder wit papier, ging eerbiedig de hoogte in en daarna mooie bus. Wat nemen die kinderen toch alles goed op in de kerk. Voor de kleintjes duurde het wel wat te lang maar er kwam nog een vrolijke scène tussen. Bij het "Dominus vobiscum", had een **misdienares** de aardigheid om te bellen. Ze kreeg onmiddellijk van haar buurvrouw een klap om de oren en toen had je de ruzie. De priester keerde zich in vol ornaat om en onderbrak zijn heilig werk door aan beide rustverstoorsters oorvijgen uit te delen. Daarna ging alles weer plechtig verder.
Ja, in onze zwartjes zit soms meer in dan we denken. Ze willen allemaal graag heel geleerd zijn. Als ze een paar woorden Frans kunnen spreken, zijn ze de koning te rijk. We hebben plezier gehad met een jongen, wiens achternaam vroeger "**Lisoekoe**" was, dat is "**Hoed**". Nu is hij er achter gekomen, dat dat hoed in het Frans "**Chapeau**" betekent en heeft hij zichzelf omgedoopt in "**Le Chapeau**". Wat een opschepper toch!!
- 2040 Zo kwam hier een toekomstig Priesterstudentje, met een briefje van Father Habets, of we een paar broekjes en hemdjes wilden maken voor hem, want hij ging naar het seminarie. Natuurlijk doen we dat graag. Zijn oogjes glinsterden en hij keek zo gelukkig. Dat is nu de derde student van Yalisele. En toch zijn de negers hier niet zo goed katholiek. Tenminste de meesten. Er zijn ook wel mooie huishoudens bij. O. L. Heer zegent onze **Missie** toch wel. Nu de derde al voor Priester en in Simba nog geen. W hopen, dat O. L. Heer hun de genade mag geven, hun ideaal te verwezenlijken. Soms kun je zo merken, dat onze kinderen diep nadenken. Eens kwam Francisca bij me en zei: "Boyango, als ik 's avonds aanstonds niet kan slapen, denk ik wel eens aan het einde van de wereld en aan de hemel en dan kan ik niet begrijpen dat er dan hier op aarde niets meer is. En ook begrijp ik dan niet dat God geen begin en geen einde heeft en, dat wij nooit meer op aarde terug komen. Boyango, ik begrijp er niets van."
- 2050 Op het ogenblik hebben we negentien vrijwillige leerlingen op school. Het zijn Christenmeisjes uit verschillende dorpen. Moge Maria hen beschermen. We zullen maar hopen, dat het degelijke huismoeders worden, want die zijn hier zo hard nodig! Toch zijn hier wel goede moedertjes! Laatst zei een kind dat ik een rozenkrans gaf: "Die geef ik aan mijn moeder; want mijn moeder bidt de hele dag. Zij **overtreft** alle mensen in het rozenkrans bidden!" Is dat geen mooie getuigenis! Ja, dat zijn verborgen Congo-bloemen. Misschien, dat **zulke** zielen wel de Priesterroepingen verkrijgen, door hun gebed en deugdzaam leven.
- 2060 ZUSTER M. VERONICA.
- 2070 Yalisele - Congo.

Uit Aflevering 1949-09

Vacantievruchten YALISELE

- 2080 Op een mooie vakantiedag stonden zes Zusters klaar om een uitstapje te maken. We zouden de dorpen in gaan in de richting Jalisele-Bokondo. Wat medicijnen meegenomen, kinine en aspirine, want de negers menen nu eenmaal als ze Zusters zien, dat ze ziek zijn. Bij het eerste gehuchtje van het groote dorp Jalisele, kregen we al een aanhangwagen aangekoppeld. Allemaal kleine peuters, die ons achterna liepen. Bij het tweede dorp kwam er nog een stelletje bij en het bleef maar aangroeien. Groot en klein was vertegenwoordigd. 't Was een echte bende. Er liep een klein meisje tussen van een jaar of acht, met nog een kleiner kind op de rug. Ze waren erg schuchter. Als we ons omdraaiden en stilstonden om hen eens goed op te nemen, bleven ze ook stilstaan en bleven van verre staan kijken. Na een poosje kreeg ik het toch klaar om er in de buurt te komen. Ik vroeg een handje, maar het wichtje zette grote ogen op en wilde wegvlugten, alsof ze door een wild dier overvallen werd. De andere kinderen, die de Zusters al meer gezien hadden, stelden de kleine gerust en toen kreeg Zuster Lucia ook nog een handje! Het kindje op de rug kon er echter nog geen vrede mee

tekenen en schreeuwde uit alle macht. We gingen ergens in een hutje wat fris water drinken, want het zonnetje brandde er aardig op los. We dachten niet meer aan het kleintje, maar het kleintje dacht nog wel aan ons.

2090 Zuster Francinia en Zuster Irene, die voor het eerst meegingen, hadden de grootste schik, met al die vreemde zwarte gezichtjes. Heel de stoet was meegetrokken en aanvaardde ook weer heel gedwee de terugweg. Ook ons kleine meisje met haar zusje op de rug, bleef ons trouw volgen. Kwam zelfs wat naderbij zonder bang te zijn. Zuster Clara gaf hun een banaan, want ze hadden nog niets gegeten. Het getal dansende kinderen werd nu steeds minder. Bij hun hutje aangekomen, namen ze beleefd afscheid. De avond begon reeds te vallen, het werd duister en stil. Nu begonnen we ook naar huis te verlangen. Als het paard de stal ruikt, begint het vlugger te lopen. Wij ook. Onze twee verpleegsters, Zuster Ardina en Zuster Gerardina, liepen voorop. Het lawaai achter onze rug was reeds totaal verstomd, toen we opnieuw wat geritsel hoorden.

2100 Daar kwam ons kleine meisje aan, maar nu zonder haar zusje.

"Zo, kleintje, hoe heet je?"

"Ik heet Losau."

"Ga je niet naar huis?"

"Nee, ik blijf bij jullie."

"Maar kindje, je moeder zal dat niet willen hebben."

"Ik heb geen moeder meer, ik blijf bij jullie."

"Waar is je zusje, dat je straks bij je droeg?"

"Ik heb ze thuis gelaten."

"Maar je had toch geen thuis?"

2110 "Ze is bij mijn tante, ze is toch nog te klein om bij de Zusters te komen."

"Waarom wil je bij ons komen, Losau?"

"Ik wil naar de school gaan en gedoopt worden."

Nu is de kleine Losau onze kleinste interne leerlinge en stapt iedere morgen fier met de andere kinderen naar de kerk en de katechismus. Als ze goed leert, mag ze na ruim twee jaar gedoopt worden.

Wij hopen er een brave christine van te maken, dan is ons uitstapje voor dat zieltje een zegen geweest.

Zuster Veronica,

Belgisch Congo.

2120 Uit Aflevering 1950-03

YALISERE Op stap met de jeugd

Het belooft mooi weer vandaag. Het zonnetje werpt zijn stralenbundels al vroeg door de bomen. De Zusters zijn druk bezig met de voorbereidselen voor een uitstapje. Mondvoorraad wordt ingepakt, medicijnen worden meegenomen voor de zieke negers die we onderweg kunnen ontmoeten.

Maar in ons internaat is het nog drukker. Ieder zwartje is ijverig in de weer, om op haar beurt voor haar eigen proviand te zorgen, de nodige maniok wordt nog gestampt, de bekinda (groenten) worden zorgvuldig ingepakt, nog een klein mandje om te vissen in de grotere rugmand gestoken, en zie zo, alles klaar voor de reis.

2130 De bel roept allen bij elkaar en de wandeltocht begint. We gaan naar de beek om **mpembe** te halen, dit is een soort kalk, waar men mee kan witten, maar het is zo maar niet bij de deur. Drie uur lopen en dan de mpembe midden uit de beek naar boven halen! Onze negerinnetjes weten, dat zo'n uitstapje hun vis belooft en dan is hun niets te veel. De vis is voor de neger één van de fijnste gerechten.

Zingend trekt de stoet weg. De Zusters, die achterblijven, worden nog door klein en groot toegeroepen: "Houd u goed!"

Spoedig zijn we uit het oog. Druk babbelend en af en toe zingend, bereiken wij het eerste dorp. Naar alle kanten wordt geroepen en gegroet. De enigste vraag die we te horen krijgen, en waarschijnlijk hun beleefdheidsvraag; "Waar gaan jullie naar toe?"

2140 Wat gaan jullie daar doen?" Ons antwoord is dan steeds, wel duizend keer: "Totswa mpembe!" Zo gaat het bijna bij ieder hutje, waar mensen zijn.

Veel mensen zijn al weg de bossen in. Als je 's middags door zo'n dorp gaat, is het bijna geheel verlaten en stil.

Ondertussen brandt de zon al veel sterker en worden de voetgangsters moe. Daar vinden we een mooi lommerig plekje bij een oeroude omgevallen boom. Hier even uitrusten, een banaantje oppeuzelen en een kiekje maken.

Nog één dorp en dan slaan we de weg af, het bos in.

Gelukkig zijn we uit de zon. Het bospaadje is heel smal, maar fijn fris. Dat mooie duurt niet lang. Opeens staan we voor een grote opening, het is omgekapt bos, waar de

2150 mensen later een tuin maken. Wij vervolgen ons paadje, maar nu is het erger, het gaat over boomstammen, takken en stokken. Zo handig als onze negermeisjes zijn om door zo'n wirrewar te lopen en te klauteren, zo moeilijk is het voor ons, met onze lange kleren. Maar onze meisjes weten handig voor ons de lelijkste takken weg te duwen en

- op te ruimen. Zuster Clara, die altijd nummer één is in het lopen, is al niet meer te zien. Opeens staan we voor een steile diepte. De kinderen roepen al: "De beek! De beek!" en rennen met een vaart naar beneden. Wij natuurlijk voetje voor voetje, want de diepe afgrond duizelt voor je ogen en dan denk je onwillekeurig: "Wat zullen we straks moeten klimmen." Daar staan we dan, zonder ongelukken voor de heldere frisse beek, waarvan het water zo rustig voort glijdt en hier en daar over een omgevallen boom kabbelt. Het is een lust om te zien hoe de zwarte jeugd in het water speelt en danst en zwemt. Ondertussen is het middag geworden.
- 2160 Wij gaan ons bidden doen in Gods vrije natuur, en de kinderen maken een vuurtje. Een van de Zusters kookt ons potje en ook het eten van de kinderen, die allang allemaal aan het vissen zijn. Maar we zijn gekomen om **mpembe** te halen. Zeker, ook daar wordt aan gewerkt. De boy's die 's morgens, gewapend met schop en het nodige materiaal op weg gingen, hebben de beek afgedamd en zijn midden in de beek een diep gat aan het graven, waar later de z.g. kalk uitgehaald wordt. Ze moeten oppassen, dat de dijk niet doorbreekt, want dan is al hun werk tevergeefs en moeten ze weer opnieuw beginnen. Met mandjes wordt het water uit het diepe gat geschept en
- 2170 daar zijn de negers bijzonder handig in. Jullie zullen denken: "met mandjes?" Ja, met heel dicht gevlochten mandjes. Is het gat zo diep, dat men de **mpembe** ziet, dan moet hij nog uitgestoken worden, wat ook heel zwaar werk is. Zuster Lucia krijgt de eerste **mpembe** van de boys, om te keuren of hij wit genoeg is. De kinderen worden nu teruggeroepen van het vissen. Ze nemen de grote brokken, die de mannen van onder uit het gat op de oever leggen. Nu eerst wassen. De mooie beek van zoeven, is nu geen kristallen stroompje meer, maar lijkt wel op een melkrivier, zo wit.
- Opeens een luid geschreeuw. Kleine Maria grijpt gauw een hele klomp witsel weg bij een van de grote meisjes. Als reactie krijgt Maria een handvol modderige **mpembe** tegen
- 2180 haar wang. Een mooi gezicht, zo'n witte plek in haar zwart snuitje. "Wraak is zoet", denkt Maria. Alles schijnt vergeten. Tot opeens een half mandje modderige **mpembe**, boven op het hoofd van het gebogen grote meisje terecht komt. Met stralen loopt het witte vocht over de zwarte rug en armen. Haar kroeskop is één wit vachtje. Zonder zich te bedenken loopt ze de kleine Maria achterna. Deze is na enkele minuten juist een sneeuwpop. Van het hoofd tot de voeten wordt ze ingesmeerd. De grote meisjes van haar dorp komen toegesnel om haar te helpen. Nu wordt ze door vier meisjes in de beek gezet en beginnen ze uit alle macht met volle handen water te scheppen en haar af te spoelen. Het arme schaapje staat midden in de beek met toegeknepen ogen. Het water spat tegen haar op, en al gauw komt er, in plaats van een sneeuwpop, een
- 2190 blinkend zwartje te voorschijn uit de beek. We kijken eens op ons klokje. Al vier uur, nu is opschieten de boodschap, want we moeten voor donker de bossen uit zijn. Al onze spulletjes worden opgezocht, en de matjes opgerold. De zware mandjes **mpembe** worden op de rug gehangen, de fijne vis krijgt natuurlijk een apart plaatsje en met een vrolijk: "Goede dag" verlaten we dat heerlijk plekje van Gods vrije natuur, waar blank en zwart een fijne dag genoten hebben. Maar nu is het klimmen. De kinderen met hun zware vrachtjes, vinden het leuk, dat wij, die niets dragen, zo'n moeite moeten doen om boven te komen.
- "Doe de schoenen ook uit, dan gaat het beter", zeggen ze. Daar bedanken we maar
- 2200 liever voor, om blootsvoets door zo'n bos te gaan, we zouden nogal eens "au" roepen. Als we dan eindelijk het bospad uit gestrompeld zijn, zitten op de rand van de grote weg een hele rij kinderen op ons te wachten. Ze zijn al weer uitgerust. Nu begint voor ons weer een fijn tochtje van drie uur. Het zonnetje is ondertussen al weer veel minder geworden. De dorpen, die we passeren zijn ook al weer wat meer bevolkt. Geen wonder ook, want allen keren, nu de zon zijn laatste stralen terugtrekt, naar hun hutjes terug. Van alle kanten zie je ze aankomen. Eerst de hond, die blij de boodschap van Vader en zoons aankondigt, die beladen met jachtnetten over de schouders en lansen in de hand, door het dichte struikgewas te voorschijn komen. Ginder komen de vrouwen, zwaar beladen met hun manden maniok, *nmata* en mais. Meisjes,
- 2210 die statig op hun hoofd een kalebas water dragen. Jonge moeders, die bij haar zware mand *nmata*, die ze op de rug dragen, nog vóór haar een slapende baby in een doek hebben hangen, terwijl de tweejarige oudere kleuter boven op haar schouders, zit te lachen en te kraaien, totdat wij een handje vragen. Alle plezier is dan over, en het draait uit op een geweldige huilbui. De beleefdheidsvraag van deze morgen wordt nu nog vaker herhaald. "Waar gingen jullie heen?" "Gaan jullie nu naar huis?" "Ga goed." De speelse jeugd vergezelt ons nog een eindje. Zodoende horen ze ons in de volgende dorpen al in de verte aankomen. Dan neemt Vader of Moeder de kleine baby of kleuter op de armen en gaan alvast langs de weg staan, om hun kindje te laten zien. In de regel draait dat altijd uit op een
- 2220 vervaarlijke huilbui, of het moet zijn, dat de baby nog zo heel klein is, dat het geen onderscheid kent. In dit geval wordt onze belangstelling beloond met een vriendelijk lachje.

Nog een klein eindje lopen door de plantage van de missie en we zien het licht van de pastorie, terwijl nu ook het klooster in het zicht komt. De kinderen vliegen vooruit. De meesten hebben hun vrachtje mpembe al op de barazaan neergezet en zitten nu in hun keukentje uit te rusten en te watertanden van de fijne visjes, die ze nu gauw gaar koken. Ondertussen lessen wij onze dorst met een fijn glaasje citroen, door de keukenzuster voor deze gelegenheid extra klaargemaakt.

2230 Even naar de kapel om O. L. Heer te bedanken voor deze heerlijke dag, die we uit Zijn Vaderlijke Hand mochten ontvangen en dan vlug aan het werk, om op tijd naar bed te kunnen gaan. Spoedig is alles in diepe rust en dromen onze zwartjes van mpembe en vis.

Zr M. VERONICA.

Uit Aflevering 1950-07

Het vermiste halssnoer

IJverig zitten onze christenmeisjes haar koralen aan een draad te rijgen. Geen woordje wordt er gezegd. Ze hebben trouwens al genoeg gebabbeld, voor en tijdens het uitdelen van de koralen.

"Ik heb er niet genoeg. Geef me er nog bij." "Zij heeft er meer dan ik", enz.

2240 Als men, na tien jaar Congoleven, de ondervinding heeft opgedaan, dat alles ineens geven gevaarlijk is, is men wel zo verstandig, dit nooit te doen.

"Beginnen jullie maar vast, straks krijg je meer." Ze werken vlijtig door, maar af en toe wordt er eens opgekeken of er nog toezicht is. Of er geen klein kansje bestaat om...? Maar we kennen ons volkje en slim zullen ze moeten zijn, om deze keer iets weg te moffelen. Als de bel gaat, heb ik het genoeglijk gevoel, dat geen enkel koraaltje in verkeerde handen gekomen is.

2250 Twee dagen later, zitten we weer te rijgen. De snoer is lang met in het midden een medalje. Heel mooi weten onze zwartjes dit te doen, de kleuren en soorten kunstig gerangschikt. Natuurlijk is er weer toezicht. Waag het niet, om even je ogen af te wenden en door het raam Gods schone natuur te bewonderen. Zeker zouden er heel wat kraaltjes onder de bank en onder hun jurkjes verdwijnen.

Ook deze keer meen ik de voldoening te hebben, dat mijn volkje het zevende gebod niet heeft overtreden. Hun onschuldige gezichten versterken nog mijn mening.

Nog één keer zal er een uurtje afgenomen moeten worden, voor de snoer klaar is. Ik wil alles in een koffer sluiten tot de volgende keer. Maar, waar is het slot? Even kijk ik vluchtig rond.

"Wie heeft het slot gehad?" "Ik niet, ik niet".

"Wij hebben het slot niet gezien".

2260 "Was die koffer dan op slot?" Rakkers, hè? 't Is niet de eerste keer dat ze het slot verstopten en nu doen ze net of ze niet weten, dat er een slot op die koffer is! Ik kan nu niet sluiten, dus moeten ze allemaal blijven en helpen zoeken tot het slot terecht is. Het moet hier in de klas zijn. Op deze manier geef ik hun de kans om het slot ergens neer te leggen. Zo hebben we gewoonlijk het beste succes.

Even later word ik uit de klas geroepen.

"Houden jullie maar op met zoeken, maar niemand krijgt de koralen terug, voor het slot terecht is".

Voor hun verbaasde ogen hang ik nu een ander slot op de koffer. Sommigen beginnen te mompelen. Ja, nu is alles nog verkeken! Drie dagen later is het bewuste slot nog niet terecht.

2270 Op een namiddag kom ik echter aan het kindershuis en praat wat met een van de oudste christenmeisjes. Tot mijn grote verbazing zie ik, dat ze een koralensnoer om heeft van de kralen, die ze aan het rijgen waren en die ik veilig in de koffer meen. Als de dame bemerkt, dat ik haar aandachtig bekijk, gaat haar een licht op. Ze verdwijnt vlug, om na een paar minuten terug te komen zonder snoer om haar hals, doch met dichtgeknepen vuist. Heel lief stelt ze me allerlei vragen. Juist komt Zuster Lucia aangelopen. Ik wenk de zuster en zeg:

"Ziet u dat meisje hier met die dichtgeknepen vuist? Daar heeft ze een snoer in van die kralen van ons. Hoe ze er aankomt weet ik niet, maar het is zo".

2280 Nu bespied door vier strenge ogen, maakt de juffrouw dat ze wegkomt. Om onze aandacht af te leiden, blijft ze even bij een ander meisje staan babbelen en verdwijnt dan naar de slaapzaal. Enkele minuten later komt ze terug met niets meer in de hand. Natuurlijk heeft ze het snoer verstopt.

Ik ga naar de klas. "Mogen we kralen rijgen?" vragen ze al dadelijk. "Hebben jullie het slot dan gevonden?"

"Nee, waar kunnen we dat vinden?"

"Nu, dan ook geen kralen rijgen. Eerst moet het slot terecht".

"Zuster, u moet daar onder die lappen maar eens kijken. Daar ligt het slot", zegt er een. Ze had gelijk, het slot ligt daar, heel gewoon naar het schijnt, maar ik denk er het mijne van. Toch zeg ik nog niets van het bewuste snoer en de draagster er van

2290 denkt waarschijnlijk, dat ik het toch niet gezien heb. Eer er vijf dagen verlopen

zijn, hebben al **vier** verschillende meisjes met het snoer gepronkt.

Nu is het mij genoeg en de hele klas wordt onderhanden genomen. Ze hadden eerst zo heilig beloofd, geen enkele kraal te nemen en nu zo'n hele snoer... Het teken van hun diefstal dragen ze zelfs openlijk, enz.

Dit laatste gezegde vernedert hen erg en het meisje, dat het eerst betrapt is, moet het ontgelden. Iedereen doet, of zij alleen de schuldige is.

Enkele dagen later komt dit kind uit eigen beweging alles vertellen. Ze voelt zich te diep vernederd, om alleen voor de dievegge door te gaan. Het halssnoer was door de hele klas **gezamenlijk** gestolen. Ieder meisje had onder de les wat kralen achter
 2300 gehouden, die later stilletjes werden aangeregen. Elk mocht dan op de beurt het snoer een dag dragen. Daar sta ik nu met mijn **genoeglijk** gevoel, zo goed toezicht te hebben gehouden! Hoe is het mogelijk, dat ze onder zulke speurende blikken, nog kans zagen te smokkelen. Maar het is niet de eerste keer, dat we merken, hoe geoefend onze zwarten zijn in het pikken. 't Schijnt, dat ze er een eer in stellen wie hierin het handigste is en van het zevende gebod hebben ze dan alleen begrip, als ze gesnapt worden. Zo hoorde ik eens een groepje kinderen roepen tegen een meisje, dat betrapt was;

"Je bent een stommerik! Je kunt niets verbergen! Je overtreft, in alles te laten zien! Geen wonder, dat onze nikkertjes zo zijn. Ze krijgen dat van huis mee. In

2310 plaats van straf of vermaning bij oneerlijkheid, worden ze door hun ouders, hierin geoefend, want deze zijn in dit vak veelal volmaakt. Toch geven we de moed niet op, om ook hierin verbetering te brengen. Als U helpt door uw gebed, zal O.L. Heer de genade geven om deze vast gewortelde en lelijke ondeugd, meester te worden.

Zr M. VERONICA

Yalisere

Belg. Congo.

Uit Aflevering 1950-12

YALISERE BELG. CONGO

De **ZWARTE** baby

2320 Vannacht is er een klein kroeskopje geboren in onze materniteit (kraamafdeling), dus na het ontbijt gaan we even, uit belangstelling, kijken naar de nieuwe spruit. We zien op een bed een vriendelijk lachend zwart moedertje liggen en naast haar, korter bij het knetterend vuurtje, een mooi, lief blank kroeskopje. Ja, als de kinderen hier pas geboren zijn, zijn ze blank, maar al heel gauw, soms na enkele dagen, zijn het echte nikkertjes. Naast het bed zit de gelukkige stralende grootmoeder. Ondertussen hebben de mensen uit het dorp het nieuws vernomen, niet door de radio, maar een bode is vlug naar het dorp gesnelde en heeft de boodschap gebracht en na enkele minuten slaat de "lokole" frank en vrij haar klanken uit, om de geboorte van de nieuwe Congo-burger aan te kondigen.

2330 De familieleden komen af om hun kind, broer of zusje te zien, zo noemen ze zich steeds onder elkaar.

Opeens gaat de deur zachtjes open. Kloppen, dat kennen onze zwartjes nog niet. Heel langzaam en schuchter, in gebogen houding, steekt er zoen zwarte gestalte haar toet door de deur. Sluipend komt ze nader. Is ze goed en wel binnen, dan blijft ze als verstomd staan. Haar ogen beginnen te glinsteren en gaan van de moeder naar het kind en van het kind naar de moeder. Ondertussen zwaait ze aldoor met de handen in de lucht en zichzelf tegen de borst, totdat eindelijk het woord eruit komt "Oe Bon'on'olotsi". "O, wat een mooi kind". Dan sluipt ze dichterbij en gaat op haar hurken zitten, neemt het dekentje weg en begint weer dezelfde mimiek. De handen in de

2340 lucht of de hand voor de mond en zich met de platte hand voor de borst slaande, omdat ze ziet, dat het pas geboren kindje een mooi gebloemd kleedje aan heeft. Van verwondering kan ze geen woorden uitbrengen. Zoiets zien ze in hun dorpen niet. Bij hun liggen de pasgeboren kindjes naakt op een bananenblad. Dan roept ze: "Kind van mijn moeder, wat een mooie kleren!" en het onderzoek gaat verder. Het kleedje wordt voorzichtig omhoog genomen en ze ziet het witte luiertje en het buikbandje. Ook daar kan ze niet op uitgekeken komen. Heel voorzichtig, met twee vingers, want het heldere wit durft ze haast niet aanraken, schikt ze alles weer goed. Het geklik met de tong en het slaan met haar hoofd bewijst, dat ze een en al verwondering is. Verder gaat het onderzoek. Eén voor één worden de handjes genomen en vingertje voor vingertje

2350 geteld en nagekeken, zo ook met de voetjes. Is het onderzoek goed geslaagd, dan gaat ze opnieuw in gehurkte houding voor het bed zitten en met de ellebogen op haar knieën en de handen onder haar kin, geniet ze van het pasgeboren kindje, dat daar zo mooi gekleed voor haar ligt. Is haar bewondering over, dan staat ze op en zonder iets te zeggen, gaat ze een eindje verder in de kamer bij het vuur zitten, en dan begint het oneindig lange verhaal hoe de Zuster dat toch allemaal zo goed heeft klaargespeeld. Ondertussen vraag je dan eens hoe of het kindje moet heten. Dan krijg je ten antwoord: "dat weten we niet, dat hangt af van de vader en de ouderlingen uit het dorp". Gewoonlijk krijgen ze een naam naar de omstandigheden bij de geboorte. Veel

- 2360 van die hier geboren worden, krijgen de naam van "Batenola" dat is: Hij of zij heeft het dorp niet gezien. Dus niet in het eigen dorp geboren. Onder al die bedrijven door, wordt weer de deur zachtjes opengedruwd en zie je weer een andere gebogen gestalte haar hoofd door de deur steken en tegelijk op halve hoogte nog een klein kroeskopje met bange oogjes. Ook deze komt zachtjes sluipend binnen, de kleine dreumes verbergt zich al gauw achter haar moeder, want ze heeft blanken gezien en daar is ze bang voor. Ook deze vrouw hurkt voor het bed neer, terwijl de kleine zich vluchtig tussen haar kleren weet te verbergen. Weer dezelfde uitdrukkingen van verwondering en onderzoek als de eerste, met uitzondering, dat deze ook nog bij alles eens de stem van de kleine wil horen Deze heeft naar het schijnt wat meer babykennis en zal zich ook overtuigen of de ledematen van de kleine niet gevoelloos zijn. Ze geeft de rustig slapende baby een flinke tik op de vingertjes met een gebiedend: "schreien". De kleine schrikt natuurlijk en zet een keeltje op, tot groot genoegen van de toeschouwers. Nu een tik tegen het andere handje, dezelfde reactie. Nu de voetjes en als de kleine goed hard schreit en ieder tevreden is, wordt de baby weer met enkele lieve woordjes zoet gesust. Hoe dikwijls zoenen onderzoek de eerste dagen plaats heeft is ons onbekend, maar telkens komen nieuwe bezoekers en belangstellenden.
- 2370 Ieder moet zien en bewonderen, hoe de zuster zoenen kleine puk aangekleed heeft. Is het zover, dat de moeder met het kindje naar huis mag gaan, dan krijgt ze van de zuster nog een nieuw kleedje en mutsje en zeer dankbaar en blij verlaat de moeder met haar kindje de materniteit. Heeft de moeder nog meer kinderen, dan komt alles, haar hele huishouden die dagen hier, en ieder wil ook die kleine dragen en vasthouden. Ja, onze zwartjes houden ook heel veel van hun kinderen, en een moeder is erg trots als ze kan zeggen, dat ze veel kinderen heeft. Vóórdat de moeder naar huis gaat, wordt het kleintje gedoopt als het van christenen is. Een extra-gebedje voor onze zwartjes is niet te versmaden, opdat ze hun kinderen braaf mogen opvoeden.
- Zr M. VERONICA

Uit Aflevering 1951-04

30 APRIL

DOMINE SALVAM FAC REGINAM NOSTRAM

- 2390 God, onze Koning die koningen leidt, En door Uw wijsheid hun raadslagen regelt,
Die met de glorie van Uw majesteit Kroning en hulde van mensen bezegelt.
Leid en verdedig de Koningin, Onze Vorstin!
- God, onze Koning, der Heirscharen Heer, Die Uwe vorsten gesteld hebt als wachten
Voor Uw gerechtigheid, waarheid en eer. Sterkend hun zwakheid met Michaëls-krachten.
Kleed in Uw harnas de Koningin, Onze Vorstin!
- God, onze Koning, die eeuwig regeert.
Maar door Uw vorsten het recht laat verwinnen. Stormen beteugelt en oproer verneêrt.
Liefde doet heersen en vrede beminnen. Kroon met dien zegen de Koningin, Onze Vorstin!
- 2400 A. M. J. I. BINNEWIERTZ, Pr.

Uit Aflevering 1951-06

?? Februari is een belangrijke dag in de geschiedenis van Mompono.

- Op die dag zijn daar voor het eerst de Zusters gekomen. Het plaatsje ligt 80 km van onze Statie Lingomo af en is een zeer mooie post.
- Komt men met de boot aan, dan zie je de aardige landhuisjes van het Staatspersoneel hoog tegen de heuvels liggen, als poppenhuisjes in het weelderig groen van de palmbomen.
- We komen echter die morgen niet met de boot aan, maar met een vrachtauto van Lingomo af. De broeder-chauffeur, Moeder Veronika en Zr Assisia voorin en achterop Zr
- 2410 Cresentia, Zr Corona en Zr ?oldina, midden tussen kisten, koffers, bedden, kussens, lampen, een waterketel en een pan.
- Zo stoppen we voor de mooie pastorie en worden hartelijk verwelkomd door de Fathers en de broeders. In de verte klinkt de slag van de lokolé ('n soort trom) en, keurig in de maat, komen de schooljongens, onder leiding van de moniteurs, (inlandse onderwijzers) aangemarcheerd.
- Ze houden halt voor het gebouw, marcheren nog even op de plaats endoen dan een fikse sprong haar links, zodat ze met het gezicht naar ons toe staan.
- Het is een leuk gezicht, die guitige zwarte negerkopjes boven een wit hemd. Veel tijd om er naar te kijken hebben we niet, want ze zetten een pittig liedje in, drie
- 2420 jongens slaan daarbij op de lokolé, de rest klapt op de maat in de handen. We kunnen de woorden niet verstaan, maar uit naam van heel Mompono komen ze de mama's (zo noemt men ons in het Lomongo) verwelkomen. Hoog en hel klinken de heldere jongensstemmen en

hun gezang wordt met een daverend applaus beantwoord.

Moeder Veronika dankt de jongens hartelijk, en vraagt hen te bidden, dat God de nieuwe stichting en het werk van de Zusters moge zegenen. Van de Directeur mag Moeder de jongens een vrije dag geven en ieder een lepel zout. Vrolijk zingend marcheren ze weer terug naar de kolonie.

2430 "Dat God de nieuwe stichting en het werk van de missionarissen mag zegenen", dat is ook uw wens, beste lezers van de St. Antonius-bode en wij vragen u: bidt daarvoor met uw huisgezin. U verliest er niets bij. Integendeel, God geeft u een hogere glorie in de hemel en wij zijn geholpen, daar God uw gebed zeker verhoren zal.

Met hartelijke groeten:

De Missiezusters van de H. Antonius Mompono, Belgisch-Congo.

Uit Aflevering 1951-08

Tot zelatrice van de St. Antoniusbond in Canada [is] aangesteld

Miss Nolda van Moorsel Morrisburg R.R.I. Ont. Canada.

2440 We verzoeken onze lezers in Canada voortaan aan dit adres het abonnementsgeld op te zenden, tenzij men liever in Nederland laat betalen. Het abonnementsgeld bedraagt in Canada f2.50. Ook giften etc., kan men aan zelatrice van Moorsel doen toekomen, die zorgen zal dat alles in onze handen komt.

Uit Aflevering 1953-02

CANADA

Abonné's van de St. Antoniusbode, die naar Canada vertrekken of nog zullen vertrekken zullen ondervinden, dat ze de eerste jaren vooral, daar een grote behoefte zullen hebben aan goede, Nederlandse lectuur. Blijf daarom, ook in Canada, geabonneerd op de St. Antoniusbode. Het abonnementsgeld bedraagt in Canada f2.50. C kan dit voldoen in Nederlandse munt, hetzij bij vooruitbetaling, hetzij door familie, etc. U kan ook in Canada betalen en het verschuldigde bedrag zenden aan onze Zelatrice in Canada: Mi? N. van Moorsel, Morrisburg R.R.I. Ontario Canada.

2450 Uit Aflevering 1953-05

Uit de Congo (BEFALE)

Tuut, tuut, tuuuuuut!!!! Onze chauffeur signaleert van je welste, want we staan voor het klooster van Befale. De deuren gaan open en twee stralende gezichten komen naar buiten. Moeder Willifrida en Zr Clara. Een hartelijke, welgemeende handdruk, die je enkele minuten daarna nog voelt, doet je de lange reis van 150 km door het oerwoud vergeten. Binnen niet lange tijd verkwikken we ons aan een fris drankje.

Zuster Baptista en Zuster Corona zijn zeker nog in het ziekenhuis?

Ja, het zal nog wel twee uren duren voordat ze komen.

We gaan ze dan maar even groeten in het hospitaal.

2460 Dicht bij het klooster rijst een mooi wit gebouw op, omgeven door gangen met witte pilaren. Als er enige zwarte patiënten rondlopen, komt die blankheid nog beter uit. Jammer, dat het nog niet helemaal klaar is, er staan nog zoveel luchtkastelen omheen, dat de zon ervan verduistert. Toch is het al groot genoeg om de Zusters, die we graag zien, te zoeken en te vinden.

"Waar is Mama Corona?"

2470 De kleine nikkertjes zijn in dat opzicht de schrandere zelve. Een rent er naar de vrouwenzaal en neemt haar triomfantelijk op sleeptouw. Weer een stevige handdruk en een klein gezellig onderhoudje. Dan nog even de zalen bewonderen, vooral de materniteit, met mooie wiegjes voor de zwarte baby's. De zachtblauw gebloemde flanel, ruim geplooid rond het wiegje, met licht roze gordijntjes. Daarin een lief zwart kroeskopje op een helder wit kussentje...

Het lijkt wel een sprookje...

Wij mogen de zaal niet verlaten voor we met iedere gelukkige moeder een praatje gemaakt hebben over haar schatje in het wiegje, dat ze toch eerlijk gezegd veel liever in haar armen wilde dragen dan in dat koninklijke bedje.

Waar nu Zuster Baptista te vinden?

2480 Natuurlijk in de operatiekamer of in de apotheek. Zr Corona snoept even van haar dure tijd om mee te lopen. We krijgen Zr Baptista al gauw in het vizier. Ze staat instructies te geven aan een zwarte verpleger en heeft in haar ingetogen ijver haar medezusters nog niet opgemerkt. Maar de zwarte verpleger schijnt het niet zo nauw te nemen met de ingekeerdheid van geest en kijkt alsmaar visa-versa van zijn Baas naar ons.

Zr Baptista bemerkt zijn "afwezigheid" en wil hem, als naar gewoonte, onder krachterminen "terug roepen" om te zien of haar bevelen tot onder zijn krullenbol zijn doorgedrongen. Hij laat schalks zijn witte tanden zien en wijst verontschuldigend naar ons.

Dag Zuster Baptista! U hebt het weer druk zie ik. O, dat gaat vandaag wel... Maar wacht... moet toch even gaan kijken of de verpleger goede zorg heeft voor de

operatiepatiënt. Ik ben zo terug!

2490 Zo, nu kunnen we overal eens gaan kijken.

Zr Corona gaat ondertussen weer naar haar afdeling, want, onder ons gezegd, het zijn en zwartjes, die de kans waarnemen.

Het is een mooi ziekenhuis en groot genoeg om aan die twee Zusters de handen vol te geven. Niet alleen het lichaam wordt hier liefdevol verzorgd, maar de ziel wordt zachtens geleid naar het lichtende geluk. Stervenden voorbereiden en dan nog mogen Dopen, is een heerlijk voorrecht. 't Is jammer, dat er nog zoveel zwarten zijn, die steeds weer naar hun tovenaars willen als de blanken hen niet spoedig beter maken.

2500 Nu weer gauw terug naar het klooster. Samen gaan we bidden bij onze Bruidegom en Koning, die ook hier in deze eenvoudige kamer-kapel altijd bij ons blijft en moed en kracht geeft om het missionaris-leven te vervolmaken.

Na een poosje zitten we gezellig aan tafel.

Iedereen leeft mee met het wel en wee van alle posten. Lief en leed en mooi en lelijk wordt uit de sloot gehaald om nog eens onder de loupe te nemen. Er wordt veel gelachen en hartelijk gebabbeld.

De mooie dag was te gauw om.

Beste lezers, met uw hulp en gebed kan er zoveel goed gedaan worden aan onze arme zwartjes, naar ziel en lichaam.

Zr M. VERONICA

Uit Aflevering 1954-01

2510 **kerstmis in de congo**

Kerstmis! Iedereen is in de weer voor het aanstaande feest; de grote dag voor jong en oud, klein en groot, elite of bosneger.

Fetu lotomo!! Het grote feest, Kerstmis op de Missies.

Ieder is in de weer met de voorbereidselen. Moeder is druk bezig met eten te koken, en zorgvol overlegt ze hoe ze dat alles het best kan inpakken om het zo goed mogelijk te kunnen nemen. Haar mooiste mand wordt de zoldering losgemaakt. Ze pakt en verpakt. De jonge meisjes verzorgen hun zijden hoofddoeken (negerjuwelen) en wikkelen hun poederdoosje en parfum zeer zorgvuldig in hun enigst gekleurde zakdoekje. Ze zoeken

2520 een gezellig gezelschapje dat met hen de lange reis naar de Missie zal afleggen. Ze bespreken en zoeken hun nachtverblijven.

En de dorpen bij de Missies? Onder de afdaken van de hutten zitten de kleermakers nog te naaien. Mat [met] vastheid van hand scheuren en knippen ze de stukken stof. Vader moet nog een nieuwe pantalon hebben. En kleine Cornelis krijgt voor het eerst nu, na drie jaar, een broekje van de afval van vaders pantalon. Heel geduldig zit papa bij de tailleur op een stoel, of zit gehurkt op de grond, te wachten op zijn nieuwe broek. Iedere beweging van de kleermaker volgt hij met zijn ogen. Er moest eens een stukje afval verdwijnen bij de toch al grote voorraad ondergedoken lappen van de kleermaker!!

2530 En in de huizen van de Missies? De mannen zorgen voor een grote voorraad vis, vlees, bananen, maniok, rijst, apenootjes, die ze altijd kunnen verkopen aan de vreemdelingen.

De kinderen ravotten en spelen met nog lawaai dan anders rond de hutten en de zwarte potten. Zij rollen en draaien zich in het zand. Waarom ook niet? De kleertjes vuil maken kunnen ze niet. Hun enigste kleedje of broekje hangt te drogen. Moeder heeft het extra mooi uitgewassen voor het feest. Zij stookt het vuurtje onder de grote zwarte potten, die daar heerlijk staan te stomen. Vanavond immers zal ze de familieleden en allen thuis laten smullen, dat vooral brengt de neger in feestelijke stemming. Ondertussen is ze in druk gesprek met buurvrouw. Ze groet de bekende

2540 groepen voorbijgangers, loopt nu en dan de straat op en drukt de hand van haar meer bekenden, die opkomen naar het feest. Met open armen en krijsend geschreeuw loopt ze haar familieleden tegemoet en helpt hun manden afpakken en ontvangt met glunderende ogen haar cadeautje in natura. Ze brengt een stoel aan voor de mannen en een klein bankje voor de vrouwen, presenteert een calabas [kalebas] met fris water, en hun nooit eindigend gesprek begint.

Op de Missie zelf zijn de zang-repetities niet van de lucht. De mooiste Kerstliedjes weerklinken tussen de palmbomen door. Stille nacht, Heilige nacht!!! Dan weer: "Vrede op aarde aan alle mensen". Men geraakt door alles in blijde Kerststemming. Het koor oefent nog de H. Mis: "Introitus, graduaal, alleluia enz." Daarna een uurtje handenarbeid. In de verschillende klassen deelt de moniteur (onderwijzer) het werk

2550 uit. De deuren gaan open en... de bezemtocht begint. De hele omgeving van kerk, pastorie en school wordt nu eens extra schoon geveegd. De stofwolken kringelen onder de palmbomen door en verdwijnen met de echo van hun altijd vrolijke negerzang. Ondertussen komen de catechisten uit de brousse (binnenlanden) met hun leerlingen naar het bureau van Mijnheer Pastoor. De moniteurs brengen met hun schooljongens hun groeten aan de Fathers van de school.

De Zuster-kosteres en de schoolmeisjes poetsen het koper van de kerk extra fijn. De

meisjes halen groen en bloemen om het altaar zo feestelijk mogelijk te versieren. Het kerst-stalletje, waar een week van te voren al met veel zorg aan gewerkt werd door de Zusters, meisjes of jongens, krijgt nu een mooi plaatsje in de kerk.

2560 **KERSTMIS!!!**

De kaarsjes aan het stalleke flikkeren blij en de weerkaatsing van de warme verterende verterende lichtjes, zetten de beeldjes telkens in andere schijn. De beeldjes zijn lief en teer en schijnen te leven. De kerk stroomt vol. Nog steeds zoeken de nieuw aangekomenen een plaats. Alles gaat zeer goed, want de catechist handhaaft de orde. En de Eerw. Father, die met kraakheldere toeg en sjerp door de kerk al biddende op en neer wandelt, stemt de mensen tot rust en stilte. Alles is doodstil als het koor door de helverlichte kerk het meerstemmige "Stille nacht, heilige nacht" zingt.

2570 De sacristiedeur gaat open. De misdienaars met brandende kaarsen, gevolgd door de celebrerende Priester doen hun intrede in de propvolle kerk, en plaatsens zich vóór het altaar: "In nomine Patri..."

De zuivere heldere jongensstemmen klinken door het kerkgewelf "Puer natus est". Maar zo gauw het Kyrie en de Gloria is ingezet, dan zingt een massa-koor uit volle borst. Na het Evangelie geeft de Priester een preek met forse, maar warme stem. Zijne Eerw. groet de kleine Jezus, die deze nacht een arm hulpbehoevend Kindje werd voor ons. Hij vraagt Hem ons te helpen om Hem altijd rein en kinderlijk te dienen, ons af te wenden van het grove aardse en de werkelijkheid, maar liefde te hebben voor het eenvoudige leven en blijvend geluk.

2580 De H. Communies zijn talrijk. Gedurende het uitreiken van de H. Communie zingt het goed geoefende jongenskoor in hun eigen warme taal "Christus natus est nobis, alleluia, alleluia". Christus is geboren voor ons, alleluia, alleluia. Nog steeds reiken twee priesters de H. Communie uit aan de vele christenen die komen neerknielen aan de H. Tafel.

Adeste Fidelis, laeti-triumphantes
Venite, venite in Bethlehem
Natum videte Regem angelorum
Venite adoremus.
Venite adoremus Dominum.

2590 Na de H. Mis is het een bonte volksmengeling op het kerkplein met blijde gezichten, die elkaar toeknikken, elkaar begroeten, elkaars kleren bewonderen. Men ziet dan ook een rijke verscheidenheid van costuums [kostuums], elegante verzorgde kapsels. Zelfs de bosneger mag men zien met zijn witte sokjes en blinkende bruinleren schoenen, zeen kraakhelder hemdje en een in de plooi geperste lange broek. Vaak daarbij nog een sneeuw witte zonnehoed op zeen krullenbol en een zonnebril met witte montuur op zeen neus.

In groepjes verlaten de mensen het kerkplein en gaan de palmlaan in, terug naar hun dorp; de meisjes al lachende en pratende, de jongensgroepen nog neuriënde of zingende.

Christus natus est nobis.

2600 Christus is voor ons geboren
Zr M. VERONICA

Uit Aflevering 1954-03

ONZE SCHOOLMEISJES

Als men de kranten eens doorkijkt, dan ziet men enkele bladzijden gewijd aan...: "Er wordt gevraagd..." enz. enz.

2610 Zouden ons artikelje ook kunnen beginnen "Er worden gevraagd... degelijke, bekwame onderwijzeressen, met sterke zenuwen en die geen kleintje vervaard zijn, om op onze missieposten onze reeds gestationeerde onderwijzeressen te helpen." Het is geen kleinigheid om de honderden woelwaters, die zo vanuit Gods natuur op de missie's overgeplant zijn, de beschaving bij te brengen. U zoudt kunnen denken: och ja ik begin om half negen en om vier sluit ik de deur, zie zo, die dag is goed besteed. O neen, het gaat in de missie niet, als in onze scholen.

In de missie's zijn bijna alle meisjes intern. Degenen die hier haar beste krachten aan willen geven, zullen de vreugde mogen genieten om de lieve zwarte jeugd 's morgens te wekken, en ze 's avonds weer fijntjes onder te dekken.

2620 Als de negermeisjes eenmaal op de missie aangeland zijn vraagt het veel geduld, tact en opoffering van de zusters om ze op de missie te houden. Immers het goede lijdt geweld. De grootste weerstand komt vaak van de ouders, die hun meisjes zo goed kunnen gebruiken om in het huishouden te helpen, of op de kleine kinderen te passen als moeder hout moet halen of water aan de beek enz.

Met jongens is dat anders, die zien meer het nut in van de school. Maar toch, ook onze meisjes kunnen geen bosmeisjes blijven.

Het is dan voor onze kleine zwarte kroeskopjes natuurlijk een heel ander leven op de

- missie. Alles is zo nieuw, zo vreemd. Enkelen hebben dan ook nog maar zelden een zuster gezien. Het is dan ook heel gewoon dat ze de eerste tijd wat schuw en achterdochtig zijn. Er zijn er wel eens bij die stilletjes de hand van de zuster komen strelen om zich te overtuigen dat het allemaal echt is. Ze hebben dan ook geen groter plezier dan dat ge van hen een stukje suikerriet of iets van hun eten aanneemt en het opeet zodat zij het zien. Dan buitelen ze van pret. In de klas kijken ze zich de ogen haast uit. Het is alles zo heel anders in die grote heldere klaslokalen dan bij hun in hun lemen hutjes. Maar als de handwerkles begint, dan schitteren ze het felst. Naaien dat is een feest. Maar vooral breien, dat is hun liefste bezigheid. De grootste straf bestaat voor hen dan ook om onder de handwerkles buiten een of ander werkje op te moeten knappen. In de handwerkles zijn ze ook altijd erg oplettend. Laat toch nergens een draadje zorgeloos liggen, want... weg is het!... Niemand heeft het natuurlijk. Neen, ze hebben het niet eens zien liggen!! Later, een hele tijd nadien, zie je hier of daar op een jurkje een geborduurd bloemetje of naam van het bewuste gekleurde garen, dat ze niet eens gezien hadden...
- 2630 De schoolmeisjes gaan ook enkele keren per week naar hun schooltuin. Dat brengt voor hun aangename verrassingen mee. Als ze samen een groot stuk op moeten knappen, gaan ze allemaal in één rij staan aan het begin van het veld dat ze verzorgen moeten. Er blijft dan geen plaatsje onbezet, ze werken dan allen in gelijk tempo kappend en zingend vooruit. Dat gaat zo door totdat een stem roept: "'t is tijd" Wie het onder de werktijd nog niet gedaan heeft zal nu nog gauw van de gelegenheid gebruik maken om even dieper het bos in te lopen om te pakken wat van haar gading is. Als dan de stoet naar de school terug trekt is het werkelijk bezienswaardig wat er zoal meegesleept wordt. Een heeft een bosje hout om vuurtje te stoken om haar eten te koken. Een ander zag peper staan en plukte een handvol. Daar sjouwt er een met stokken om een droogtafel te maken boven hun vuurtje. Weer een ander heeft een mandje op de rug vol maniokblaren, dat zijn fijne groenten. Een ander ruikt voortdurend aan haar fijne paddenstoelen die ze juist nog zag staan. Weer een ander heeft nog tijd om uit een laag palmboompje een bosje palnoten te kappen en draagt ze nu fier op haar hoofd. Daar komt er nog eentje aanlopen met een rolletje grote mbeye bladeren om hun kookpotje af te dekken. Deze heeft zin in citroentjes en daar komt er nog een en brengt een sterke boomschors mee, die moet dienen om een zware mand op het hoofd te dragen.
- 2650 Ja, bij onze zwartjes is het bos een groot magazijn waar ze alles kunnen vinden; en wel een magazijn waar ze alles gratis kunnen krijgen. Wat is de Schepper toch goed voor de mensen! In de school zingen de kinderen dan ook zo graag het liedje wat we
- 2660 hun geleerd hebben.
Het bos is ons magazijn
Het bos is onze vriend
Ons door God gegeven
Wij danken U daarvoor.
Gepakt en gezakt komen ze dan terug van hun werk. Men kan ze van verre horen aankomen. Heel de terugweg wordt er gezongen. Waarom ook niet, ze zijn weer van veel goede gaven voorzien.
- 2670 Een van de meisjes begint een gezang "geïmproviseerd" en heel de groep antwoordt en altijd met een dikwijls herhaald refrein. Zo gaat het de hele weg door tot ze thuis komen. Die rijmpjes, of liever dat thema van zo'n liedje, gaat dan over iets dat ze gedaan hebben, of dat geslaagd is of niet. En dikwijls komen die liedjes neer op rekening van de zusters.
- Over het algemeen houden ze toch wel van zusters. De zusters moeten dan ook altijd en hart open hebben om te zien en aan te voelen hun groot en klein leed van lichaam en ziel. De tijd die de meisjes op de missie doorbrengen kunnen ze echt de zielereïenheid en de hartevrede genieten. Sommigen voelen dat ook heel goed aan. Daarom komen ze, voordat ze op vakantie gaan in hun dorp, wel eens heel spontaan en betrouwvol vragen "Zuster, bid voor mij!"
- 2680 Geachte lezers, zou het ook niet een mooie intentie voor u zijn vooral in de vakantietijd eens heel extra te bidden voor onze grotere schoolmeisjes, die onder de vakantie in hun dorpen in zoveel verleiding en gevaren komen?
Wij danken u nu reeds.
Zr M. VERONICA

9 september 1955 **Persoonskaart van Zuster Veronica**

Uit Aflevering 1956-08

IN MEMORIAM

22 Juni l.l. overleed te Simba Belgisch Congo onze dierbare medezuster: Maria Odilia Kochelmans uit Wittem.

Ingetreden in 1926, werd zuster Odilia na het afleggen van haar geloften, voor

- 2690 verpleegster opgeleid in het groot ziekenhuis aan de Jan van Lieshoutstraat te Eindhoven [het Binnenziekenhuis, nu elders Catharinaziekenhuis]. Haar vurigste wens ging in vervulling toen ze in 1934 benoemd werd voor de missie van Belgisch Congo. Op de missiestatie te Simba kon zij zich geheel geven aan de verpleging van de inlandse bevolking. Spoedig kende men dan ook mama Odilia tot ver in de omtrek. In 1949 kwam zuster weer voor het eerst in ons land voor vakantie en tevens voor een oogbehandeling. Gedurende deze tijd kreeg zij een erge hartaanval maar herstelde toch vrij spoedig. Niets liever wilde zij nu, dan zo gauw mogelijk naar de missie terug. Haar medezusters in Simba bemerkten toch wel dat zuster niet meer de sterke en onvermoeide was van vroeger. Het lopen ging heel moeilijk maar van rusten wilde
- 2700 zuster niets weten. Het werk in de polikliniek ging gewoon door. Zuster had een flinke inlandse helper zodat zij zelf het werk meestal zittende kon verrichten. Zo heeft ze na haar vakantie nog zes jaar haar werk in Simba voortgezet. Enkele weken voor haar dood kreeg zuster een lichte beroerte. Zij was gedeeltelijk verlamd en het geheugen had ook geleden. De verlamming kwam spoedig weer bij, maar nu bleek dat het hart ook veel geleden had. Zuster Odilia – die intussen voorzien was van de laatste H. H. Sacramenten – ging steeds meer en meer achteruit. Volkomen overgegeven aan Gods H. Wil bracht zij het offer van haar leven. Haar vurigste wens was immers altijd geweest te leven en te sterven onder haar zwarte kinderen! Zacht en rustig ontsliep zuster in de nacht van 21-22 juni. Het stoffelijk overschot werd opgebaard in de
- 2710 kloosterkapel waar heel de dag door de inlandse bevolking kwam bidden. 's Avonds, bij het rozenhoedje kon de kapel heel de menigte niet bevatten. Om beurten trokken dan honderden zwarten op hun blote voeten langs de baar van hun beminde "Moeder". Onder grote belangstelling had de begrafenis plaats op 23 juni. Talrijke Europeanen en een hele kerk vol zwarten waren hierbij tegenwoordig. Van een statiepost op 80 km afstand was nog een grote krans gekomen. Deze werd door de aanwezige blanken naar het graf gedragen. Zo wilde men tonen dat het werk werd gewaardeerd dat zuster Odilia meer dan dertig jaar voor de inlandse bevolking in Congo heeft gedaan. Zuster Odilia is de eerste zuster van onze congregatie die in de missie van Belgisch Congo is gestorven. Wij twijfelen er niet aan, dat zij Boven een voorspreekster zal zijn voor haar
- 2720 dierbare missie, voor haar familieleden en voor al haar medezusters.

Uit Aflevering 1957-10

Bij het vertrek van Zuster Cunera

een zonnige middag in augustus vonden wij het terras voor de heliport van Eindhoven vol mensen: familie van zuster Cunera, die voor de tweede keer naar Congo zou vertrekken. Het was goed dat zij niet op het laatste nippertje aankwam, want het duurde een heel tijdje voor elke broer, zus, nicht of neef een stevige handdruk als laatste afscheidsgroet had gekregen.

- 2730 Daar kondigde een steeds luider wordend motorgezoem de komst van de heliport aan en het niet lang of het metalen reuze-insect had onfeilbaar zeker zijn plaats gezocht tussen de twee lijnen op het uiterst kleine landingsterrein. "Tot ziens! Ik kom nog drie keer met vakantie," voorspelde zuster Cunera: "Telkens met tussenpozen van tien jaar. Dan kom ik niet meer terug, dan ben ik onderhand tachtig!" Met die optimistische voornemens stapte zij de heliport binnen omdat zij met een medezuster, die tot Brussel mee mocht vliegen, de enigste passagier steeg het toestel zonder verder dralen omhoog, een grote menigte wuivenden achterlatend.

[Ik woonde in de Binnenwiertzstraat in Eindhoven, ongeveer 2 km van de heliport en heb de heliporters talloze malen gezien.]

Uit Aflevering 1958-10

- 2740 Zo was het in augustus, op een van die verregende vakantiedagen; moeder Veronica (rechts) en zuster Antonia bij een bushalte in Helmond. Moeder Veronica, die deze maand haar zilveren professionele feest gaat vieren, denkt met een tik weemoed aan het Congolese zonnetje waaronder zij zoveel jaren gewerkt heeft en zuster Antonia lacht welgemoed de toekomst tegen: over enkele weken hoopt zij, samen met zuster Benigna, die hieronder ziet, naar Aruba te vertrekken. Het nieuwe schoolhuis in Santa Cruz zit nog hard om zo een paar onderwijzeressen verlegen.

22 juli 1960 **Uit de Congo**

Laatste zusters van Asten veilig terug

Bisschop van Stanleystad bezorgd voor de toekomst

- 2750 ASTEN-BRUSSEL. 23 Juli – Gisteravond zijn de laatste zes zusters Franciscanessen veilig uit Congo in het moederhuis te Asten aangekomen. Zij zijn afkomstig van de missiepost Simba in het bisdom Basankusu, gelegen in het grensgebied van de Equator- en Oost-provincie in Congo. Tegelijk met de zusters zijn drie paters van Mill-Hill uit Simba uitgeweken naar Stanleystad, van waar zij per vliegtuig naar Brussel zijn overgebracht. Het betreft hier de paters Hanrath (Hillegom), Tuerlings (Tilburg) en Bos (Bovenkarspel). Twee paters van Mill-Hill zijn in Simba achtergebleven.

2760 Tijdens haar korte oponthoud in Stanleystad hebben de zusters gesproken met de bisschop van dit diocees, de Luxemburger mgr. N. Klisch S.C.J. Deze verklaarde somber gestemd te zijn over de toekomst van de missie in zijn gebied. De situatie is thans nog bijzonder onrustig. Voor zover hem bekend is, zijn alle paters in zijn diocees wel ongedeed, maar veiligheidshalve zijn zij teruggetrokken van de kleinere posten en verblijven zij bij elkaar op enkele grote missieposten.

23 juli 1960 **Weinig optimisme voor de missie**

Missionarissen over hun belevenissen in Congo

Priesterfeest van pastoor Hanrath kon geen doorgang vinden

Negercommandant kon geen orde meer houden

(Van onze verslaggever)

2770 SCHIEDAM-BUSSUM, 23 juli - Het zilveren priesterfeest van pater Johannes Hanrath, missionaris van Mill Hill, is wel op heel andere wijze gevierd dan deze en zijn parochianen van het Congolese plaatsje Yamboyo zich dat hadden voorgesteld. Terwijl pastoor Hanrath zich vorige week in Simba, een andere missiepost, had teruggetrokken, teneinde de parochie en zijn medebewoners in de pastorie in de gelegenheid te stellen voor het komende jubileum gepaste voorbereidingen te treffen, vielen in Yamboyo de ook door de inwoners zeer gevreesde Congolese soldaten binnen. Het dorp raakte in grote opwindning, de missiepost werd afgesloten van de buitenwereld en het was pastoor Hanrath niet meer mogelijk terug te keren. Later konden zich onder militair geleide nog de twee in Yamboyo achtergebleven paters bij hem voegen in Simba en men besloot daarop maar het land te verlaten, tezamen met een aantal zusters. Gistermiddag arriveerde pastoor Hanrath dan in Nederland, waar hij onderdak vond bij zijn zuster, die directrice is van het zusterhuis der Schiedamse Noletstichting.

2780 Deze missionaris heeft van de troebelen in Congo niet zo heel veel gemerkt. In Simba, waar hij vertoefde, was alles rustig, en pastoor Hartering aldaar en broeder Gabriël (van den Eerde) zagen geen reden om hun post te verlaten. Wel achtten de zusters het raadzaam te vertrekken. Samen met de drie paters van Yamboyo wisten ze Leopoldstad te bereiken en vandaar bracht een Boeing van het Amerikaanse leger hen in zeven en een half uur in Brussel, waar zij donderdag aankwamen.

2790 De missiepost in Yamboyo is dus nu verlaten. Men was bezig de laatste hand te leggen aan een nieuw kerkje, dat op de deuren na al klaar was. Pastoor Hanrath is niet bang, dat de Congolese soldaten zich aan het gebouw zullen vergrijpen, en zeker de bewoners zijn in dit opzicht betrouwbaar. "Ze zijn eerder bang van de soldaten en willen zo weinig mogelijk met hen te maken hebben", zei pater Hanrath ons, toen wij hem gisteren even een bezoek brachten en hem daarbij van zijn zozeer begeerde slaap moesten beroven. Hij heeft de laatste nachten niet meer dan twee uur geslapen, want al is hij er dan betrekkelijk zonder kleerscheuren afgekomen, de zorg voor zijn verweesde staatsie weegt zwaar. Als hij zijn werk al te lang in de steek moet laten, is er kans, dat jarenlange inspanningen tevergeefs zullen blijken. Pater Zegwaard en pater Thurlings, die beiden het priesterfeest aan het voorbereiden waren, toen de soldaten Yamboyo bezetten, hebben menig benauwd ogenblik gekend. Hun eerste zorg was de hoeveelheid drank, die voor het feest was ingeslagen, weg te gooien, om te beletten, dat de negers er zich in te grote mate aan zouden laven.

2800 Het bevel kwam, dat de jachtgeweren moesten worden ingeleverd. Toen dat gebeurd was, beweerden enkele soldaten, dat er ook nog een revolver in huis moest zijn. De paters wisten nergens van en ontkenden dus. Tot een van beiden op een idee kwam en een speelgoed-pistooltje te voorschijn haalde. Sommige negers hadden beweerd, dat de paters daar vijf mensen tegelijk mee konden neerschieten...

Drama

2810 Het relaas van broeder Piet Hosman, eveneens behorende tot de orde van Mill Hill, is sober, maar zijn eenvoudige woorden roepen het drama op van de nacht, toen voor alle blanken van de staatspost Djolu het laatste uur elk ogenblik scheen te kunnen aanbreken. Hij was de vorige week maandag 's avonds in zijn vrachtauto naar Djolu gereden, waar hij de Belgische administrateur min of meer in paniek aantrof, aangezien deze de volgende dag een troep Congolese soldaten verwachtte, die het bewind zouden overnemen. Op de terugweg naar Yamboyo werd de vrachtauto van de missionaris plotseling aangehouden, vier geweerlopen staken naar binnen en broeder Hosman dacht onmiddellijk, dat het met hem afgelopen was. In een oogwenk was hij door de soldaten beroofd van bril, horloge en bovenkleding. Bovendien werd hu getrapt en geslagen over zijn gehele lichaam en intussen naar een plaatselijke gevangenis vervoerd, waar nog twaalf andere blanken waren opgesloten. De vrouwen, onder wie zusters, zaten in een ander vertrek. Zwijgend werd de nacht doorgebracht.

2820 Broeder Hosman, sinds enkele dagen weer in Nederland, liet ons de wonden op zijn polsen zien, die nog zijn overgebleven van de lianen, waarmee de gevangenen aan elkaar waren geboeid. Ieder ogenblik, zo verwachtte men, kon er een bevel komen om hen allen neer te schieten, doch niets gebeurde er. Zelfs kreeg een der vrouwen

toestemming om de mannelijke gevangenen met limonade en brood te versterken. Onder invloed van sterke drank hadden de negers zich tevoren al aan deze vrouwen vergrepen, zodat hun echtgenoten er zich wel voor wachtten om de negers nog verder te irriteren. De volgende morgen werden de blanken op een vrachtauto geworpen en naar een legerplaats vervoerd. De behandeling werd gaandeweg beter en de gevangenen kregen zelfs bananen en sigaretten. In de legerplaats trok een neger spontaan zijn eigen hemd uit om dit aan broeder Hosman te overhandigen.

2830 **Geërgerd**

Overigens stonden vele negers hoofdschuddend langs de weg, kennelijk geërgerd over de manier waarop de soldaten waren opgetreden. Een neger-commandant gaf op 'n bepaald ogenblik toe geen orde meer te kunnen houden. "Vlucht, want ik kan geen enkele garantie meer geven", adviseerde hij de blanken. Met een vliegtuig van de Sabena bereikte de groep Leopoldstad en vandaar zorgde een Amerikaans vliegtuig voor verder vervoer. Broeder Hosman, die nu domicilie heeft bij zijn vader in Bussum, vertelt enthousiast over de ontvangst op de NATO-basis in Tripoli, waar de Amerikanen gul waren met bier en sigaretten en zich volmaakte gastheren toonden. Diverse blanken, onder wie missionarissen en zusters, stonden nog onder medische behandeling, hetzij

2840 voor lichamelijke verwondingen, hetzij omdat zij geestelijk de schok nog niet te boven waren.

Broeder Hosman, die van de Memisa een nieuwe bril heeft gekregen, kan weinig optimisme opbrengen voor de toekomst. Wat nu verloren gaat, is met geen pen te beschrijven, zegt hij. Het Belgisch bewind heeft vooral de laatste twintig jaar zegenrijke resultaten gehad, en enkele heethoofden dreigen dit nu in een paar weken tijds te verprutsen. De moeilijkheid is, dat de negers zo gemakkelijk te beïnvloeden zijn, en Loemoemba gaat door voor een soort heilige, in elke geval een onaantastbare figuur. Maar er is te weinig autoriteit en de gewenste rijpheid voor zelfbestuur is nog een kwestie van generaties.

2850 **Gevaar voor de missie**

Ook pastoor Hanrath deelt deze opvatting, en hij vreest, dat de missieactiviteiten onder deze onlusten en door verder optreden van de Congoleiders belemmeringen in de weg worden gelegd. Ook bepaalde krachten in België, met name in de socialistische hoek, wensen het missieonderwijs te verdrijven en zien in Loemoemba de figuur, die dit verlangen zou kunnen verwezenlijken.

23 juli 1960? **Van velen nog niets vernomen**

Nederlandse missionarissen in Congo
(Van onze Haagse redactie)

2860 DEN HAAG, 23 Juli – Nog niet van alle Nederlandse missionarissen, zusters en broeders bestaat zekerheid over hun toestand. Er zijn hier provincialaten die sinds het begin van de moeilijkheden drie weken geleden, niets vernomen hebben. Bij de priesters van het H. Hart, die met 68 Nederlandse priesters en 14 broeders van alle ordes en congregaties het sterkst vertegenwoordigd zijn, heeft men nu een brief ontvangen waarin gezegd wordt dat de 45 paters in het diocees Stanleyville ongedeed zijn. Van de overigen, in Wamba, weet men echter nog niets af.

2870 Voor zover bekend hebben de paters Assumptionisten, die in noord-Kivoe werkzaam zijn, geen overlast ondervonden. De Witte Paters hier hebben nog steeds geen bericht uit Congo ontvangen. Van hen zijn 37 priesters en 16 broeders in Congo werkzaam. Radio Brussel wordt druk beluisterd om zo mogelijk nieuws te vernemen. Bij de Franciscanessen-missionarissen van Maria verkeert men nog in het ongewisse over de zusters van drie missieposten. Bericht is ontvangen dat de zusters van drie andere posten naar de militaire basis Kitona zijn gevlucht.

Voor de wijk Paddepoel in Groningen ga naar <https://nl.wikipedia.org/wiki/Paddepoel>

9 september 1964 **Zusters van Asten willen niet naar de Congo terug**

Mgr. Van Kester kan niet naar Concilie

2880 LEOPOLDSTAD, 9 sept. (KNP) – Vijfendertig missionarissen uit het bisdom Basankusu zijn maandag aan boord van twee speciale vliegtuigen in Leopoldstad aangekomen en hebben de Congolese hoofdstad gisteren verlaten met bestemming Brussel. Het zijn 12 missionarissen van Mill Hill en drieëntwintig Franciscanessen van Asten in Nederland.

Deze missiezusters hebben verklaard nooit meer naar da Conto terug te keren.

Naar aanleiding van de verklaring der zusters "nooit naar de Congo terug te keren" deelde zuster Michael van het algemeen moederhuis in Asten mee, deze uitlating der zusters heel goed te kunnen begrijpen, gezien al hetgeen zij hebben ondervonden en meegemaakt. Het is een eerste reactie. Al eerder zijn zusters van Asten uit Congo verdreven. Ook haar eerste reactie was: nooit meer terug. Na een rustperiode keerden zij weer graag naar naar missie terug, aldus zuster Michaël.

De volgende missieposten werden door de Nederlandse missionarissen verlaten: Djolu, Lingoma, Simba (deze drie posten zijn reeds in handen van de rebellen), Befale, Yalisere, Mompone, Waka en Baringa.

2890 Nog enkele missionarissen blijven in Basankusu onder wie de Nederlandse mgr. Van Kester, die omwille van de toestand in zijn kerkgebied, niet naar het Concilie gaat. Nog meer missionarissen uit Basankusu worden te Leopoldstad verwacht.